

Marthe Kvarteig de Ibanez

Svalene i Norge

50 år

Marthe Kvarteig de Ibanez

SVALENE I NORGE

50 ÅR

ISBN: 978-82-303-1930-7

Bergen, november 2011

FORSIDEBILDE: Elever utenfor skolen Cristiania

FOTO: TORDIS IBANEZ 2010

Innhold

Forord	3
Historisk tilbakeblikk	4
Samtale med Pater Hertman	20
Emily Holm forteller	23
Mitt møte med Svalene (Rønnaug Bratthammer)	25
En "svale" i Peru (Laila Frøyset)	29
Hjelp fra Sverige (Marianne Höök)	35
Starten på Cristiania i Lima (Aline Dupaul)	38
Vacilia Salazar forteller	46
Engasjement for Svalene (Marthe K. Ibanez)	49
Eliette	50
San José	52
Velstående "hjelper"	53
Sara	54
Leir/feriekoloni	56
Jordskjelv I	59
1967	61
Señora Rosa	65
San Pablo	66
Santa Rosa de Ocopa	69
Retur til Lima	76
Francisca	78
Flere feriekolonier	80
Ventetid	94
Produksjonsavdelingen	97
Aline	99
Elena, Pancho	101
Produksjonsavdelingen (fortsettelse)	102
1973	104
1974	106
1975	112
1976	115
Hjemkomst	122
Cristiania årene fra 1977, i nytt bygg	125

Forord

Da U-landsforeningen Svalene begynte å nærme seg sitt 50-års jubileum, kom det for dagen at foreningen hadde samlet en masse papirer og materiell gjennom alle disse årene. Det hadde først vært lagret på kontoret hos Pater Hertman, som var foreningens første formann, i Herman Fossgt. 9 i Bergen. Da han forlot Bergen i slutten av 80-årene, ble arkivet tatt hjem til redaktøren av denne boken, som da hadde overtatt som formann i foreningen. Der ble det stuet vekk på et loft, til det så ble tatt frem fordi noe måtte gjøres i anledning de 50 år. Det åpenbarte seg et så rikholdig arkiv, at det kunne danne grunnlag for en jubileumsbok. Denne var det ikke mulig å få ferdig til selve jubileumsmarkeringen, men markeringen ble et utgangspunkt, et puff til å gjennomgå alle papirene og begynne arbeidet.

Boken er først og fremst en samling av bidrag fra forskjellige personer som har hatt med Svalenes arbeid å gjøre, mennesker som har arbeidet her hjemme i Norge, og mennesker som har arbeidet ved foreningens prosjekter i Lima. Hoveddelen av boken er skrevet på bakgrunn av brev, dokumenter og bildemateriell som foreningen har i sitt arkiv, og som vil bli plassert i Bergen Byarkiv.

Redaksjonen vil takke de som har medvirket til boken: Pater Hertman, Torbjørn Wilhelmsen, Emily Holm, Rønnaug Bratthammer, Laila Frøyset, Marianne Höök, Aline Dupaul og Vacilia Salazar.

U-landsforeningen Svalenes arbeid i Norge har som kjent alltid blitt utført frivillig, man har ønsket at alle gaver og bidrag som kommer inn til foreningen skal komme målgruppen til gode. Å utgi en bok er en kostbar affære; dette manuskriptet vil derfor ikke bli utgitt av et forlag i bokform, det vil bli et vedlegg til foreningens hjemmesider på internett. Der kan det leses, eller en kan skrive det ut selv.

Bergen, 1. november 2011

Marthe Kvarteig de Ibanez

Historisk tilbakeblikk i anledning 50-årsmarkering for U-landsforeningen Svalene 2010

Av Marthe Kvarteig de Ibanez

Abbé Pierre. (ILLUSTASJON FRA WIKIPEDIA)

Abbé Pierre

Inspirasjonskilden til det som til å begynne med het Foreningen Svalene, var Abbé Pierre, katolsk prest fra Lyon i Frankrike. Hans Emmaus-bevegelse ble startet i begynnelsen av 50-årene, da han reagerte med å lage offentlig skandale fordi det var så mange husløse i Paris. Flere døde av kulde da Frankrike hadde noen ekstremt kalde vintre på begynnelsen av 50-tallet. Han begynte etter hvert å besøke mange land, holdt foredrag om den urettferdige fordelingen av godene i verden, og oppfordret unge mennesker fra de mer velstående landene til å reise til et fattig land og leve blant de fattige en periode, i hvert fall et år. Dette mente han ikke minst ville være en rik erfaring for de frivillige unge selv. På denne tiden var dette en oppsiktsvekkende tanke, det var enda ikke vanlig med tjenestegjøring i såkalte u-land. Fredskorpset i Norge kom i gang i 1963 etter inspirasjon fra USA og John F. Kennedys idé to år i forveien. Personlig møtte jeg den innstillingen at for å gjøre noe slikt, så måtte en jo være misjonær. Vi må også tenke på at kunnskapen om andre land var ganske mangelfull i Norge på den tiden, vi fikk så smått TV i løpet av 60-årene, så det var mye fantasien som ga oss de forestillingene vi hadde om fjerne land.

Da Abbé Pierre kom til Norge i 1960, var det etter invitasjon fra Pater Hertman i Bergen. Han holdt først et foredrag i Oslo, så i Bergen. Abbé Pierre kom senere tilbake til Oslo i 1963, da han holdt et foredrag i Aulaen, så i 1964 i Nobelinstituttet.

Foreningen Svalene stiftes

Etter foredraget i Bergen i desember 1960 ble det startet en forening med Pater Herman som formann i et interimstyre. Arrangementet hadde gitt et overskudd på 900 kroner. Dette ble Svalenes startkapital. Forbildet for foreningen var "Svalorna" i Sverige. Man tok også deres lover til å begynne med, og innsamlede midler i Norge ble sendt til Sverige. Navnet Foreningen Svalene ble først vedtatt året etter, og foreningen forvaltet økonomien sin selv fra september 1962. Foreningen fikk da også sine "egne" prosjekt i Lima, som de skulle ha det økonomiske ansvaret for. I 1965 endret foreningen navn til U-landsforeningen Svalene.

På den tiden da Abbé Pierre holdt sitt foredrag i Oslo i 1960, ble det dannet en interessegruppe der, men denne var nok mer uformell. Dagboken for Oslogruppen begynner først i 1962. Da kommer medlemmer både fra Oslo og Bergen med i styret: Pater Hertman er formann, med styremedlemmene Nils Heyerdahl, Emily Holm, Sissel Sæbø, Bodil Knaus, Carl Krohn Hansen og Harald Thiis. Nils Heyerdahl blir formann i 1963, Emily Holm i 1964 og så er Pater Hertman formann igjen fra 1965 helt til 1981.

Gruppen i Oslo hadde møtene sine hjemme hos de forskjellige medlemmene til å begynne med, til de fikk fast "kontor" i Urtegata 29 i 1964. I 1966 ble kontoret flyttet til Enerhauggt. 4, og etter det er møteprotokollen ført felles med gruppen fra Bergen. På 70-tallet blir antall medlemmer fra Oslo sterkt redusert, de siste styremedlemmene fra Oslo var Tormod Ropeid, Inge Bakke og Stein Kvale.

I Bergen hadde Svalene kontor i Vestre Torvg. 9, til det fikk plass i Franciskussenteret i Herman Fossgt. 9 i 1972. På 80 og 90-tallet var sentrale medlemmer i styret: Pater Hertman, Marthe Ibanez, Emily Holm, Egil Fett, Egil Lehmann, Edith Haugsøen, Frederique Berle Hansen, Rønnaug Bratthammer, Laila Frøyset, Berit Hatletvedt (nå Gullaksen), Unni Vestby og Kristin Markussen. I løpet av det siste tiåret har det kommet fem nye navn i styret: Eli Werner, Caroline Lehman, Vacilia Salazar, Helene Frøyset og Tordis Ibanez.

Kontorarbeid

Svalenes ting og tang ble flyttet fra Herman Fossgate i 1988. Da hadde Pater Hertman reist og huset skulle omdisponeres. Senere fikk Svalene benytte St. Paul skoles adresse som sin kontoradresse, men selve kontorarbeidet er blitt utført på hjemmekontor.

Til å begynne med var det mange som hver eneste uke jobbet frivillig på Svalerkontorene både i Oslo og i Bergen, det var DE som virkelig gjorde jobben. Noen av disse må nevnes, men det er ikke til å unngå at mange blir utelatt. I Oslo var det Eva Elisabeth Nilsen (nå Knudtzon), Sissel Sæbø, Babby Nygård (nå Bergljot Børresen), Maria Giæver, Jorun Hiorth (nå Bjørngård), Anne Marie Haarr (nå Szilvay), Rønnaug Johannesen (nå Bratthammer), Inge Bakke, Sonja Løchen, Berit Børresen, Liv Hegna, Tale Skeidsvoll, Tormod Ropeid og Tordis Ødegaard. I Bergen var det Emily Holm, Edith Haugsøen, Gunlaug Joreid og Frederique Berle Hansen som hadde det meste av korrespondanse og katalogføring. De som vet de gjorde en god jobb, men som jeg har glemt å nevne, får ha meg unnskyldt. Det ble understreket helt fra begynnelsen av at Svalene skulle være en nøytral organisasjon, både religiøst og politisk.

Sett med dagens øyne, må det ha vært utrolig tungvint å drive en forening sammen, Oslo og Bergen. Begge gruppene skulle vite om nye medlemmer, begge gruppene skulle vite om alle innbetalingene. Alt gikk pr. brev, telefon den gangen var for dyrt. Så i arkivet har vi en anelig bunke med brev, håndskrevne eller skrevet på skrivemaskin, med meldinger og hjertesukk mellom Oslo og Bergen. Men disse brevene er ikke som forretningsbrev flest: De begynner med "Kjære Oslo" og "Kjære Bergen", og avsluttes med "Hilsen oss" eller "Hilsen Tormod og meg".

Organisering

Man skulle ha aktive og passive medlemmer. Til å begynne med fikk de som ville være faddere bilde av et barn, som liksom skulle være deres adoptivbarn. Fadderne skulle betale 30 kroner pr. mnd. i minst ett år. Årskontingenten for medlemmene ble satt til 15 kr. pr. år. Dette med å ha faddere for hver sine barn, viste seg umulig å administrere. En kunne ikke holde greie på at akkurat så mye penger en fadder hadde gitt, virkelig gikk til dennes fadderbarn. Dessuten var det ikke en rettferdig ordning for barna som skulle nyte godt av pengene. Derfor sluttet foreningen ganske raskt med denne tjenesten.

Fra begynnelsen av foreningens liv er det mye som tyder på at foreningen var svært ambisiøs; medlemmene snakket om å skape en større bevegelse i Norge. Man tenkte på å skaffe et hus utenfor Bergen, til et Abbé Pierre-senter. Men, i likhet med Pater Hertmans tanker om et Emmaus i Norge, ble dette med drømmene.

Arbeidet i foreningen var grundig og seriøst; man opprettet en redaksjonskomité og en informasjonskomité. Det ble laget lister over bøker som måtte ha interesse for Svalene, både skjønnlitterære bøker fra Latin-Amerika, historie og dokumentarlitteratur om Latin-Amerika og Peru spesielt og om u-hjelp generelt, med henvisninger til hvor man kunne låne disse bøkene (Deichmanns Bibliotek og Biblioteksentralen). I arkivet finner vi materiell til studieringer, med de samme temaene. Det ble arrangert en rekke åpne møter, spesielt i Oslo, med foredrag om Svalene. Her må vi nevne god innsats fra Maria Giæver og Nils Heyerdahl. Disse to nådde nok mange tilhørere gjennom sine foredrag i radioen. I denne sammenhengen må vi heller ikke glemme Hallvard Rieber-Mohn. I 1962 klarte man til og med å få sendt et TV-program om Svalenes arbeid i Peru. Det ble holdt konsert til inntekt for Svalene, og det var flere loppemarkeder både i Oslo og Bergen i 60-årene.

Publikasjoner

Pressedekningen var relativt stor gjennom 60-tallet. Det kom utallige artikler og reportasjer i forskjellige aviser og publikasjoner om Svalenes arbeid i Peru, Emmaus og Abbé Pierre. Mange av disse oppslagene var ganske sensasjonspreget, med overskrifter som "De plukker barn fra søplekassene" og "Barn sloss om avfall i Perus brennende helvete". Til å begynne med var det mye fokus på Jorun Hiorths arbeid i Lima. Senere ble oppmerksomheten på Svalenes arbeid mindre, da det ble vanligere med drøftinger angående fredskorpset og statlig bistandsarbeid til u-land. Men spesielt må nevnes god dekning i Indre Smaalenenes Avis, der Laila Frøyset har sørget for og fremdeles sørger for å få jevnlige oppslag.

Redaksjonskomiteen gjorde et flott arbeid helt fra Svalenes nyhetsblad begynte å komme ut i 1963. Bladet hadde fra starten et proft utseende, var omfattende med mye bakgrunnsstoff om den 3. verden og Peru, og hadde masse reklame. Sissel Sæbø gjorde en god jobb med dette, og man klarte også å få bladet trykket gratis. Senere, på 70-tallet og etterpå, ble det ikke blitt lagt ned så mye arbeid i bladet. Det fikk et mer beskjedent utseende, uten reklame, og i dag har det utviklet seg til å bli et nyhetsbrev med informasjon fra det prosjektet Svalene støtter i Lima.

Frivillige

Som nevnt tidligere, samarbeidet Svalene med de svenske Svalorna helt fra starten. Derfor ble den første norske frivillige sendt fra Svalorna til et prosjekt som de allerede var godt i gang med i Lima. Det var Jorun Hiorth, som var i Lima fra 1961 til 62. De ble kalt volontører fordi de arbeidet uten lønn. De fikk dekket hjemreisen, kost, losji og litt lommepenger. Jorun jobbet først på et daghjem, Casa Belen, til hun kom over på barnehjemmet San José i 62, som da ble finansiert fra Norge, og der også Anne Marie Haarr arbeidet fra 1962 til 63. I den elegante bydelen San Isidro fikk Emmaus benytte et hus for noen av jentene på San José. Her arbeidet Rønnaug Johannesen med de største av jentene fra San José (de mellom 9 og 14 år) fra 1963 til 64. Samtidig hadde Svalene Henny Zakes fra Volda, i Lima. Hun fikk benyttet sitt yrke som sykepleierske ved daghjemmet Casa Belen.

*Jorun Hiorth med barn fra San José.
Det er tid for avlusning.*

ARKIVFOTO: UKJENT

Jenter fra San Isidro i skoleuniform

ARKIVFOTO: UKJENT

Skolebygg

I 1963 og '64 arbeidet man med kjøp og rehabilitering av et lokale til en kombinert grunn- og yrkesskole i samme område der San José lå, i Chorrillos. Huset som ble sett ut, var et herskaps hus med praktfull beliggenhet ut mot Stillehavet. Det hadde tidligere blitt brukt som sommerresidens. Pater Hertman forhandlet med NORAD, og bygget kunne kjøpes i 1964. NORAD bevilget 140 000 kroner til kjøp av bygning og inventar. Den som vi spesielt kan takke for at skolen kom i stand, var svenske Marianne Höök, som arbeidet for Svalene i Lima fra 1963 til '65. Hun tok seg av alle formaliteter i forbindelse med kjøpet av hus og innredningen til skolebygg.

Mens dette pågikk, var Laila Altern (nå Frøyset) på San José fra 1964 til 65. Hun kunne da være med på åpningen av den nye skolen, Cristiania, i april 1965. Jentene på hjemmet San Isidro, der Rønnaug hadde jobbet, ble tatt inn på skolens internat, og San Isidro opphørte som prosjekt for Svalene og ble nedlagt. Den første rektoren på Cristiania ble Aline Dupaul Schiettekatte, kanadisk sykepleier som hadde jobbet i Emmaus i Lima siden 1961. Hun var mer en bestyrer for huset med alle dets aktiviteter og internat, for skolen måtte ha godkjente lærere fra Peru for å kunne gi elevene

gyldige vitnemål. Reglene er blitt strengere på dette området etter hvert, og skolesystemet i Peru er blitt bedre organisert. Etter at Aline reiste tilbake til Canada i 1971, har alle rektorene ved skolen vært peruanske.

Malecón Iglesias – huset som ble skolebygning – fasaden ut mot sjøen

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Marianne Höök

ARKIVFOTO: UKJENT

*Det samme huset på baksiden – det som egentlig var hovedinngangen –
Jr. Trujillo 158.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Cristiania

Skolen måtte ha en organisasjon, et styre, som var økonomisk og juridisk ansvarlig. Et slikt ble da opprettet i 1965, og ble hetende Asociación Cristiania. I det første styret valgte man innflytelsesrike personer, en advokat, en lege, et bystyremedlem osv., som kunne være behjelpelige med alle de formelle tingene i forbindelse med skolen.

Det første navnet på skolen var Colegio Cristiania. Dette ble endret året etter, med en offentlig godkjenning, til Instituto Técnico Primario Cristiania. Det betyr at det var grunnskole (de tre siste årene) med praktiske fag i tillegg, noe som var spesielt for Peru på den tiden. De praktiske fagene var maskinstrikking, søm og tilskjæring og matlaging. Internatelevne på Cristiania som hadde fått ferdig grunnskolen mens de bodde på San José, fikk de praktiske fagene på Cristiania og gikk på videregående i nabolaget om kvelden. På begynnelsen av 80-tallet var det ikke lenger det store behovet for grunnskoleopplæring. De som ikke hadde dette tok det ofte som kveldskurs på andre skoler. Det ble derfor bestemt at Cristiania skulle være videregående, med praktiske fag. Myndighetene godtok dette opplegget, og bestemte at skolen måtte hete CENECAPÉ Cristiania. Dette betyr at skolen er et ikke-statlig senter for yrkesopplæring. Meningen var at elevene som gikk ut fra skolen

skulle være rustet til å få seg et arbeid etterpå. I dag har skolen fått navnet IEPG Cristiania, Institutt for privat, gratis utdanning. Undervisningsoppleggene må godkjennes og underlegges den peruanske skolelovgivningen, og rapporter må gies hvert år til de lokale skolemyndighetene.

San José

Vi går tilbake til San José, barnehjemmet for et 20-talls småjenter, som fremdeles var i full drift da Cristiania startet opp i 1965. På San Isidro, som nå var nedlagt, og på San José hadde vi en trofast ung medhjelper, Ana María Ruiz fra Lima. Hun styrte fremdeles San José da jeg kom dit i begynnelsen av 1966. Jeg kom da til Lima sammen med journalist Turid Fosse, etter en måneds tur på en lastebåt fra Norge. På slutten av året hadde Lima et jordskjelv som forårsaket relativt store skader på huset som var leid til San José. De fleste av jentene vi hadde der var ennå for unge til å begynne på Cristiania. Vi var da så heldige at vi fikk låne et hjørne av et større hus i Chorrillos, der det var et guttehem i Emmaus-regi (Santa María). Det ble spikret igjen dører og ordnet, slik at det ble plass til jentene, en av kokkedamene og meg. Ana María trakk seg da taktfullt tilbake. San José fungerte der til skoleårets slutt før jul 1967. Ved neste skoleårs begynnelse kunne de fleste jentene begynne som interne på Cristiania, en som enda var for liten fikk plass på et internat i nærheten, drevet av nonner. Det ble en fin og naturlig avvikling av San José.

*Ana María Ruiz
nr. 2 fra venstre,
sammen med
Rønnaug
Johannesen og
barn fra San José,
på landtur (1963).*

FOTO: UTLÅNT FRA RØNNAUG BRATTHAMMER

Produksjonsavdeling

Etter et par år hjemme, var jeg tilbake i Lima i 1970. Man hadde da lenge, både i Lima og her i Norge, sett behovet for at skolen burde ha en produksjonsavdeling, eller kooperativ, der eks-elever kunne jobbe, tjene til livets opphold og samtidig finansiere deler av driften til skolen. Pater Hertman hadde som vanlig tatt turen til NORAD, og i 1969 fått bevilget 357 000.- kroner til kjøp av lokale til dette bruk. (NORAD hadde dessuten også bistått Svalene med driftsstøtte til Cristiania tidligere.) Huset som ble kjøpt inn til produksjonsavdeling var det samme som San José hadde lånt en del av tidligere, for guttehemmet Santa María hadde bygget sitt eget mer funksjonelle guttehem ute i ørkenen.

Det store huset, midt i sentrum av Chorillos, ble rehabilitert og fikk en avdeling med industrielle symaskiner, en avdeling med strikkemaskiner, og en butikk der produktene kunne selges sammen med andre manufakturartikler. Det var eks-elever fra Cristiania som skulle jobbe her. De skulle tjene noe, få arbeidserfaring, og det skulle forhåpentligvis bli fortjeneste til noe av driften av skolen. Det var nok ikke lett å finne rett person til å administrere dette prosjektet; det måtte være en person med forretningssans og øye for business. Jeg hadde inntrykk av at nå måtte Svalene og NORAD hjelpe produksjonsavdelingen også, i tillegg til skolen Cristiania.

Fra produksjonsavdelingen - et hjørne av patioen

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Produksjonsavdelingen - søm

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Jordskjelv

I oktober 1974 ble Lima rammet av et sterkere jordskjelv. Denne gangen gikk det så galt med det fine herskapshuset der vi hadde skolen, at det ikke lot seg reparere. Da måtte vi si farvel til produksjonsavdeling, og det store huset i sentrum av Chorrillos ble atter en gang ominnredet, nå for å drive skolen videre her. Internat var det ikke plass til, og matsal ble rigget til av bastmatter i patioen. Maskinene som var kjøpt inn til produksjon, ble nå benyttet til opplæring.

*Skader på Cristiania etter
jordskjelvet i 1974.
Fra strandpromenaden og
inne i patioen.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

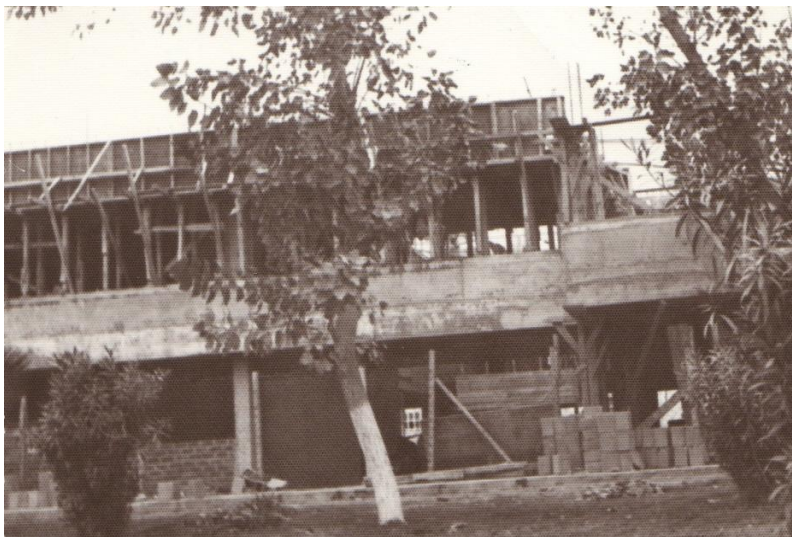
Bygging av ny skole

På ny troppet Pater Hertman opp hos NORAD, og på ny kom han triumferende tilbake: Svalene skulle få 800 000,- kroner hvis de kunne skaffe 200 000,- selv. Dette klarte han jo, med sine forbindelser... I tillegg til disse pengene ville salg av produksjonsavdelingshuset kunne finansiere bygging av en ny skole.

*En ny bygning reiser seg... Sement
bæres opp, etasje for etasje. 1976.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Bygningen tar form – sett fra sjøsiden.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Full aktivitet i Røde Korshuset (Produksjonsavelingshuset)
i Av. Huaylas mens bygging foregår.*

ARKIVFOTO: UKJENT

*Noen av staben på Cristiania under byggeperioden.
Fra venstre: Juana Salazar, Rosa Elvira Castillo, Alva Gamarra,
Mignon de Ebentreich, Ana María de Kästner (rektor), Orietta
Lomparte, Celia Bouroncle.*

Slik den ferdige skolen kom til å se ut...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

I Lima var det flere i styret for Cristiania som var begynt å gå trett, de mente at man burde vurdere å legge ned skolen. Nå når skolebygningen lå i grus, tenkte de nok at endelig... Men skuffelsen ble stor da jeg kunne meddele dem at vi hadde fått penger til å reise en ny skole. Arbeidet pågikk i to år, 1975 og 76. Jeg reiste hjem før jul 1976, og Pater Hertman kunne være med på den høytidelige innvielsen av nytt skolebygg ved skolestart i slutten av mars 1977.

*Åpningshøytidelighet
for ny skole 28.3.77
Pater Hertman midt i
bildet. Til høyre: Herr
og fru Musso (norsk
konsul i Callao). Bak:
tyske og franske
diplomater.
Seremonien ledes av
lærer Mercedes.*

ARKIVFOTO: UKJENT

Internatansvarlig

På den nye skolen forsøkte man å beholde en god kontakt med Svalene i Norge ved å ha en representant der, nå som bestyrer for internatet. Da det var vanskelig å få noen her i Norge til å ta slik "frivillig" tjeneste, fikk vi franske Alice Amate til å bo på skolen og jobbe der fra 1979. Hun hadde tidligere jobbet ganske lenge på et daghjem for Emmaus i Lima. Samtidig med henne var Unni Vestby på Cristiania fra 1980 til 81. Den siste norske som gjorde tjeneste ved internatet på Cristiania, var Tone Torgrimsby fra 1982 til '83. Svalenes erfaring nå er også at peruansk personell er å foretrekke på skolen, særlig når språk, kultur og tilpasning tas i betraktning.

Resultater

Ved forespørsel om hvor mange elever som har gått ut fra Cristiania, har vi fått en oversikt over det. I snitt er det 30 elever som har gått ut hvert år. Siden skolen har fungert i 45 år, blir det totalt 1 350 elever. Men vi må tenke på at hver elev går 5-årig videregående på Cristiania, og mange slutter før de kommer til eksamen i 5. klasse. Hvert år går det ca. 160 elever på skolen. Hvor mange som har gått en periode på Cristiania, er det ingen som har regnet på. Det blir i alle fall noen tusen til sammen. Internatet har hatt i snitt ca. 20 elever hvert år. Det er vanskelig å anslå hvor mange som har bodd på internatet, da flere elever har bodd der flere år. I tillegg har alle elevene fått frokost og lunsj på skolen.

Finansiering

Hvor mange penger har så Svalene sendt til Lima for å finansiere alt dette? I den første 25-årsperioden, altså til 1985, sendte Svalene til sammen 5 mill. kroner. Av dette var over halvparten gitt av NORAD, vi fikk jo støtte både til to huskjøp og gjenoppbygging av skole. Dessuten fikk vi da flere ganger driftsstøtte. Men det kom en dag da NORAD spurte: "Når vil Cristiania kunne finansiere seg selv?" Det sier seg selv at de kunne ikke fortsette å gi driftsstøtte i det uendelige. Heldigvis hadde Svalene fått flere trofaste medarbeidere, og den økonomiske situasjonen i Norge har blitt bedre. De siste 25 årene har Svalene sendt i snitt bortimot 400 000 kroner hvert år til Cristiania. Det utgjør 10 mill. kroner totalt. Det vil si at alle aktivitetene Svalene har hatt i Lima disse 50 årene har kostet 15 mill. kroner. Svalenes styrke har imidlertid vært, og er, at bare en liten prosent av innsamlede midler blir brukt i Norge. Det brukes ingen ting på lønninger eller kontorleie. I snitt er det kun ca. 4 % av innsamlede midler som brukes hvert år, da mest på kontorutstyr og porto.

Det er interessant å se hvordan pengene hadde mer verdi før. I et tilfeldig år, på 80-tallet, ser vi av kartoteket at Svalefaddere ga 30 kr., 50 kr. og 75 kr. pr. mnd. I dag er det helt andre summer som gis. Fra det samme året hadde Pater Hertman en sparebankbok fra Postgirokontoret. Hver gang han hadde 5000 kroner på denne, overførte han det til en høyrentekonto i Vestlandsbanken. I dag overfører jeg til høyrentekonto når vi har 20 000 kroner disponibelt. Mens vi snakker om økonomi, har jeg lyst til å berømme August og Eli Werner fra Bergen, som har ført Svalenes regnskap i alle disse årene.

Internasjonal tilknytning

Svalene var inntil i fjor medlem av Emmaus International, som jo er den organisasjonen vi er sprunget ut fra. Vi har vært representert ved tre av organisasjonens generalforsamlinger. På møtene i Emmaus Norden har vi vært til stede flere ganger, både i Sverige, Finland og Danmark. I Norge har vi arrangert Emmaus Norden-samlinger fire ganger.

Arkiv

I løpet av 50 år har det samlet seg en del dokumenter, fotografier, referatbøker, korrespondanse, regnskapsbøker og mye mer. Bakgrunns materialet for alle opplysningene jeg har kommet med her, vil bli lagret i Svalenes avdeling i Bergen Byarkiv. Der vil de bli tilgjengelige for alle som måtte ha interesse av å studere noe av det.

Samtale med Pater Hertman

Av Torbjørn Wilhelmsen

Det var et personlig møte med Abbé Pierre i Paris som inspirerte den unge fransiskanermunken Wilhelm Hertman fra Nederland. Inspirasjonen førte til at ønsket om å gjøre noe for de svakeste i vår globale landsby, ble realisert til beste for fattige piker i Perus hovedstad Lima. Wilhelm Hertman er nå over 90 år, men hans visjoner for den norske avleggeren av Svalene blir stadig omsatt i praktisk humanitært arbeid. Han forteller:

–Jeg møtte Abbé Pierre i Paris i 1954 og har siden møtt ham mange ganger gjennom årene. I 1960 inviterte jeg ham til Franciskus-senteret i Bergen. Han hadde kontakt med Svalorna i Sverige som da allerede var i gang med et hjelpeprosjekt i Peru. Gjennom personlige kontakter var Svalorna i Sverige godt informert om forholdene i Perus storby, Lima. De fattige barna hadde store problemer med å gjennomføre skolegang, og Svalorna startet et senter for gutter. Her fikk guttene anledning til å lære seg bilmekanikk og lignende. Jeg tok opp spørsmålet om vi skulle gjøre noe tilsvarende fra Norge, minnes Pater Hertman. Kretsen i Franciskus-senteret var interessert, men så også at det beste ville være å starte et prosjekt i egen regi.

–Vi tenkte at siden Svalorna hadde fokusert på guttene, kunne vi i Norge utvikle et prosjekt for pikene. Etter Abbé Pierres andre besøk hadde vi en del penger. Pastor Vogt, som var i Lima på den tiden, ble bedt om han kunne være på utkikk etter et passende prosjekt. Han sa: «Hva om vi kjøper en forslummet stor villa i et av fattigområdene? Jeg har funnet en slik som er til salgs for 20.000 amerikanske dollar».

–Jeg var i Assisi da jeg fikk denne meldingen, og tok kontakt med mine venner rundt om, samt at jeg underrettet det norske Utenriksdepartementet. Jeg fikk et meget hyggelig svar, hvor de skrev at de kunne gi penger til prosjektet, dersom jeg selv var personlig ansvarlig for pengene.

–Jeg dro til Lima hvor jeg tok eiendommen i øyesyn og var trygg på at kjøpet var bra. Jeg ba et canadisk medlem av Emmaus i Lima, Aline, ta seg av det praktiske med myndighetene. Hun ble den første rektoren på Cristiania. Hun kom til å spille

Pater Hertman utenfor St. Paul kirke i Bergen, der han var sokneprest en periode.

FOTO: UTLÅNT FRA ELI WERNER

en viktig rolle med å utvikle prosjektet vårt. Huset ble kjøpt, og både internat og folkeskole ble rustet opp. Tanken var å gi piker i området tilbud om både teoretisk og praktisk skolegang; en slags yrkesskole, slik at de hadde en viss utdannelse de kunne bruke for å tjene til livets opphold etter avsluttet skolegang. Vi fikk etter hvert godkjenning også fra peruanske myndigheter i 1966.

–Slik ble Svalenes pikeskole i Lima til, og den oppnådde anerkjennelse like til presidenten i Peru. Skolen ble nærmest modell for en rekke skoler som staten selv tok initiativ til. Vi fikk hyggelig omtale og intervju i norsk TV. Dermed fikk vi flere frivillige medarbeidere og faddere. Det var etter dette at Marthe Kvarteig meldte seg som frivillig medhjelper i 1965. Vi fikk også regelmessig støtte fra den norske stat (NORAD). I det store jordskjelvet – terremoto – i 1974 raste skolen sammen. Vi kom på bar bakke med et stort ansvar for mennesker som om mulig ble enda fattigere som følge av jordskjelvets herjinger. Vi tok kontakt med Direktoratet for Utviklingshjelp i Oslo. Vi hadde gode samtaler med dem, og det endte med at vi fikk anledning til å bygge en ny skole til 1 million norske kroner. Vi fikk 80 prosent av byggesummen av den norske stat, mens vi selv skaffet til veie de siste 200.000 kronene. Jeg fikk hjelp av

den nordiske bispekonferanse som stilte med 100.000 kroner, og vi fikk 100.000 kroner av gode venner. Slik ble Cristiania finansiert, og den nye skolen ble høytidelig åpnet i 1977 med den norske generalkonsulen til stede, forteller Wilhelm Hertman, som snart skal feire sitt 75 årsjubileum som fransiskaner.

–Siden den tid har Svalene sendt ca. 5.000 US dollar hver måned bl.a. til lønn for lærerne ved Cristiania pikeskole i Peru. I tillegg har Svalene finansiert nødvendige oppussinger av bygg og modernisering av pedagogisk materiell. Men ideen er den samme: Hjelpe fattige slik at de selv kan hjelpe andre fattige der de bor. Svalene har et rede i Lima som stadig kan sende nye flygedyktige kull ut i et barskt samfunn.

Emily Holm forteller

Mitt engasjement for Svalene begynte med at jeg fikk telefon fra noen venner i Oslo, som hadde kontakt med Abbé Pierre. Han skulle holde foredrag i Oslo, og de ville jeg skulle komme dit og høre på ham. Den tiden jobbet jeg på Orion Hotell i Bergen. Jeg svarte at nei, det hadde jeg ikke råd til. Da jeg fikk denne telefonen var det tilfeldigvis en mann fra Vinges Reisebyrå på kontoret. Han spurte etterpå hva det var jeg ikke hadde råd til, og ordnet så fribillett for turen til Oslo.

I Oslo bodde jeg hos foreldrene mine, for pappa var på Stortinget den tiden. Da jeg fortalte pappa at jeg likte ideene til Abbé Pierre, rådet han meg til ikke å bli med på "noe sånt". Da var det bedre å arbeide for en av de vel etablerte, større organisasjonene, som Røde Kors. Denne foreningen hadde ikke livets rett, mente han, og hadde ikke tro på at den ville overleve mer enn 2-3 år.

Abbé Pierre bodde hos Babby Nygård. Vi var da samlet med dem som arrangerte det hele, og hadde en fin samtale med Abbé Pierre hos Babby.

I Bergen startet Foreningen Svalene etter at Abbé Pierre hadde holdt foredrag i Grand Selskapslokaler. Etterpå hadde vi et møte i Vestre Torvgate med folk som var interesserte. Jeg husker flere navn fra dette møtet, det var bl.a. Rolf Schoder, Krohn Hansen og Grahl Madsen. Flere av dem som var med på denne oppstarten falt fra ganske fort.

Etter dette første møtet spurte Pater Hertman meg om jeg kunne ta meg av kontorarbeidet, som arbeidet med denne organisasjonen nødvendigvis ville medføre. Jeg gikk med på det, men spurte ganske snart Edith Haugsøen om hun kunne være med. Edith og jeg møttes etter kontortid en gang i uken, holdt kartoteket over fadderne à jour, og skrev brev. Noen ganger skrev vi til faddere som hadde "glemt" å gi en periode, og spurte om de ikke var interesserte i å fortsette og støtte Svalene.

Siden Svalorna hadde blitt grunnlagt i Sverige etter inspirasjon fra Abbé Pierre, tok vår forening navnet Svalene. Men i starten reiste jo spørsmålet seg om hva vi skulle begynne å arbeide med? Vi besluttet å støtte prosjekt de svenske Svalorna hadde, som allerede da var godt i gang i Latin-Amerika, i Lima. Og de pengene vi sendte gikk da også "gjennom" svenskene de første par årene.

I tillegg til Edith og meg selv fikk vi med Gunlaug Joreid og Borgny Johansen. Vi strikket og laget håndarbeider, og hadde 2 dagers loppemarked med julesalg før jul. På disse julesalgene fikk vi inn en god del penger. Dessuten dannet Gulborg Høgh en ungdomsgruppe. Vi hadde loppemarked i krypten under St. Paul kirke, og jeg husker også at det ble arrangert Nordisk Emmausmøte på Sæletun utenfor Bergen.

En periode på 70-tallet hadde foreningen en del styremedlemmer med ganske radikale ideer, uten at dette påvirket foreningens arbeid i særlig grad.

Når Pater Hertman reiste på ferie, overlot han alt ansvaret for foreningen til meg. Jeg husker at det skjedde vi ikke hadde nok penger for å sende det vi hadde forpliktet oss til. Men Pater Hertman hadde en klokkeetro på at pengene vi trengte, ja de bare kom, kanskje ovenfra. En gang spurte han om jeg hadde nok penger på min egen konto, så jeg kunne legge ut slik at vi fikk sendt det vi skulle. Men så samme dag kom han stormende mot meg etter messen, og ropte: "Pengene har kommet!". En gang fikk han et ganske stort beløp fra Emmaus i Sverige, og jeg vet han fikk større summer gjennom sine mange kontakter.

Emily Holm

FOTO: UTLÅNT FRA EDITH HAUGSØEN

Til å begynne med hadde vi "personlige fadderskap", med bilde til hver av fadderne av "deres" barn. Da hadde jeg følelsen at vi narret folk, for vi sendte jo alle pengene samlet, til hele prosjektet. Jeg husker vi også fikk et brev fra en av fadderne som skulle oversettes og gies til et av barna. Vi følte at denne ordningen ble veldig urettferdig overfor barna samlet, og det ble umulig å gjennomføre, så vi sluttet ganske fort med det.

Jeg var sekretær i Svalene til jeg gikk av som sekretær i St. Paul Menighet i Bergen. Da var jeg 63 år, det var i slutten av 80-årene.

Mitt møte med Svalene

Av Rønnaug (Johannesen) Bratthammer

Jeg bodde og arbeidet i Stockholm fra februar 1961 til jeg reiste til Lima ved nyttårsskiftet 1962/63. Jeg ble kjent med Emmaus/Svalene gjennom mitt arbeid. Å reise til Lima/Peru virket spennende, og jeg tok kontakt.

For å godkjennes, oppholdt jeg meg i et kommunitet – Emmaus Unge Lumpsamlare – på Lisma, utenfor Stockholm. Der bodde jeg fra august til jul 1962. Vi holdt til på et gammelt, noe falleferdig pensjonat. Arbeidet besto av innsamling av gamle klær, møbler, kopper og kar, samt aviser og annet papir. Noe var til eget bruk, noe ble solgt og en del ble sendt direkte til Lima. Vi beholdt midler til det nødvendigeste (mat, litt lommepenger (meget sparsomt)) samt til helt nødvendige utgifter.

Beboerne var en sammensatt skare. Oppstarten ble gjort etter Abbé Pierres besøk ved Universitetet i Lund. Flere studenter, bl.a. teologistudenter, startet opp med en håndkjerre, lastebil ble anskaffet senere. Nygifte Inga og Stellan ga bl.a. alle bryllupspresangene til prosjektet. Foruten studenter kom det rotløse sjeler, ensomme personer, idealister, eventyrlystne osv. I det hele, fra alle samfunnslag og med vidt forskjellig bakgrunn. Alt var spennende og annerledes enn hva jeg før hadde opplevd.

Til jul reiste jeg hjem, var temmelig blakk. De norske Svalene betalte min reise, som var med båten "Reina del Mar" fra Southampton til Lima – ankomst slutten av januar 1963. Kontantbeholdningen min var på under 1 dollar.

Men jeg ble tatt vel i mot av Mie, (Anne Marie Haarr) min forgjenger, og installert på San José i Chorrillos. Neste morgen sto det mange forventningsfulle småbarn og ventet på meg. Spanskkunnskapene mine var heller sparsomme, men vi fikk da litt kontakt. Etter ca. tre måneder gikk det en del bedre. Til stor trøst for oss nykommere var det andre norske familier som bodde i Lima. De fleste av disse jobbet for FAO, mange i forbindelse med fiskerier, eller det var teknikere som skulle sette i stand maskiner som var solgt til Peru. Bl.a. hadde jeg gode naboer som jeg besøkte jevnlig. Dessuten var sjømannskirken et sted der vi alltid var velkomne.

Lima er en kontrastenes by. Vi møtte luksus vi neppe kjenner igjen fra Norge, og fattigdom man heller aldri ser her hjemme. Jeg husker bl.a. hjemmet til flere av våre barn. Alle de 8 barna i denne familien var plassert i våre kommuniteter. Hjemmet var en skråvegg satt opp mot en mur. Faren var glad i alkohol, moren fungerte dårlig og var for det meste sengeliggende p.g.a. dårlige nerver.

På gaten var det tiggere. Noen ble plassert der tidlig om morgenen, og hentet hjem om kvelden. Mest krøplinger. På den offentlige legevakten hendte det den gang at armer eller ben ble kuttet i stedet for å gjennomgå en litt langvarig behandling. Også hos barn. Tannlegebehandling kunne være billig, men jeg ble litt sjokkert. Våre kommuniteter fikk tilbud om frivillig hjelp både fra lege og tannlege som ønsket å støtte oss, heldigvis.

Ikke bare var gapet mellom fattige og rike enormt, men også måten å tenke på og å snakke for eksempel til sine hushjelper på. De var for mange svært lite verdt. Til gjengjeld viste enkelte en smiskende måte å være på som jeg heller ikke likte. Mangel på selvrespekt reagerte jeg på, men det hendte vel at de benyttet seg av en annen når man snudde ryggen til. Dette gjaldt selvsagt ikke alle, men jeg så en del av det.

De første månedene jobbet jeg som nevnt på San José i Chorrillos. Senere arbeidet jeg på hjemmet San Isidro, i en meget fornem bydel. Dette hjemmet fikk vi stilt til disposisjon av en meget velstående huseier. Her fikk vi ansvar for 10–12 litt store piker. De ble vel senere de første elevene ved skolen Cristiania. Her jobbet jeg sammen med Ana María Ruiz og hennes mor Eumelia Matos. Senere kom danske Agnes Andersen til. Vi hadde også ansatt en kokke. Hun var analfabet og gikk på skole om kvelden.

Det var mange Emmausgrupper i Lima. Foruten fra hele Skandinavia og ellers fra flere land i Europa, kom de bl.a. fra Canada, Peru og noen andre Sydamerikanske land. En del av de velstående peruanerne hadde aldri vært i slumdistriktene i Lima før. Vi hadde egne grupper for små barn, ellers inndelt etter kjønn og alder. Noen grupper holdt til i store, gamle hus, noen i slumdistriktene og også i ørkenen, hvor man måtte kjøpe vann. Jeg husker også Villa María del Montón, en bydel bygget på en søppelfylling. Her gynget gatene, og hunder og griser løp fritt omkring.

Husene var et kapittel for seg, de var laget av bambusmatter, adobe (murstein laget i former, gjerne selvgjort, av leire), samt filler, kartong og litt tilfeldige materialer. Toalettforholdene var ofte deretter. Da var andre norske og sjømannskirken gode å ha.

Mitt ansvar var 12-14 piker i alderen 8-14 år. De gikk på kommunal skole ikke så langt unna. Vi fulgte dem til og fra skolen 2 ganger pr. dag. Jeg husker godt hver morgen før skoledagen startet. Alle elevene var samlet i skolegården og sang "Oh Maria, Madre mía, mi corazón". Melodien kjente jeg igjen fra den norske salmeboken. Når jeg hører den sangen, ser jeg for meg skolegården full av syngende elever. Señora Eumelia tok hovedansvaret for mat og innkjøp (d.v.s. vi hadde jo kokke), og hun sydde mye til barna, ellers fordelte vi arbeidet mellom oss. Så vidt jeg husker, var lekselesingen mitt ansvar. Vi fikk god og veltillaget mat, litt forskjellig fra hva vi var vant til. Jeg innførte tran. Ved hjelp av ordbok og det svenske ordet for tran, gikk det bra (torskeleverolje, aceite de higado de bacalao), selv om populariteten var omtrent der som her.

Vi forsøkte etter beste evne å gi jentene litt kultur med på veien. Museumsbesøk var vi ofte på. Ellers var vi på turer, og på badestranden rundt juletider. Dette var mulig p.g.a. bekjente med bil. Avis holdt vi også; den ble flittig lest.

Barna fikk ofte besøk av familiene sine, både foreldre, søsken, tanter, onkler og søskenbarn kom; gjerne ved middagstider. Det ble ofte litt vanskelig å beregne maten.

Jeg vil også fortelle om markedene der vi handlet mat. De var store, og det vrimlet av fluer og løsbikkjer – lus var det også over alt. Selgerne var mange, men det

*Rønnaug Johannesen med
noen av jentene fra San José,
på en søndagsutflukt.*

FOTO: UTLÅNT FRA RØNNAUG BRATTHAMMER

kom også selgere på døren, bl.a. en panadero (brødselger) hver morgen. Ellers solgte de fisk, grønnsaker og melk, men det ble mer regnet som luksus, selv om våre barn fikk et glass melk hver dag.

Jeg kunne sikkert fortalt mye, mye mer, men jeg tror jeg stopper her. Sikkert er det at oppholdet i Peru har preget hele livet mitt siden. En masse gode venner har jeg også fått, både hjemme og ute. Har fremdeles gode kontakter i Peru. Jeg kan vel sikkert skryte av at Perus eneste Rønnaug er oppkalt etter meg. Jeg synes jo det må være en straff, siden det så vidt jeg vet er et 100 % norsk navn. Kan vel også fortelle at jeg har møtt Abbé Pierre ved to anledninger i Norge, og i Lima da han hadde 25-års jubileum som ordinert prest.

En "Svale" i Peru

Artikkel av Laila (Altern) Frøyset, publisert i Illustrert Ukeblad (nr.48), desember 1965

Ett og et halvt år er gått. Den første tiden i Spania i treningsleir, deretter ett år i Peru. Har jeg utrettet noe? Jeg har i hvert fall forsøkt å gjøre mitt beste. Nå sitter jeg alene på rommet mitt og venter på avreisen. Sammen med en svensk pike skal jeg gå om bord i en tysk lastebåt med kurs for Europa. En "svale" vender hjem til Norge, tenker jeg. Hvordan begynte det egentlig, denne perioden av mitt liv som "svale" i Peru?

U-landsforeningen Svalene hjemme i Norge sendte meg som frivillig for å arbeide et år uten lønn i det prosjektet som startet for fem år siden i Peru. Idealister fra alle kanter av verden ble sendt hit av søsterorganisasjoner i sine hjemland, til Emmausarbeid i Lima-slummen. Fra norsk side har man gått inn for å støtte barnehjemmet San José, der jeg har hatt ansvaret, og en yrkesskole, Colegio Cristiania, som ved siden av Svalenes støtte bl.a. er bevilget 140 000 kroner fra Norsk Utviklingshjelp.

Den første dagen på barnehjemmet ga meg det første møtet med skitten. Det var bare å gå i gang, vaske bort spindelvev og trakke i hjel digre kakerlakker, som det vrimlet av over alt. En svensk pike på et daghjem i nærheten hadde på forhånd gjort meg oppmerksom på elendigheten på barnehjemmet, så det kom ikke som noe sjokk. Der var 20-30 barn og flere "tanter" som skulle hjelpe meg i arbeidet, alle peruanere, bare jeg var skandinav.

Barnehjemmet San José var forholdsvis stort, med flere saler og soverom til barna. Mitt "rom" var en del av den store salen, skilt fra denne med et forheng. En margarinkasse fungerte som nattbord. Om natten sloss jeg med loppene som sengen og halmmadrassen krydde av. Etter hvert fikk jeg minket bestanden med store mengder DDT.

For barna ble jeg straks "mamma Laila", for bare de færreste av dem hadde slektninger i live. Ofte fikk jeg en liten barnehånd listet inn i min og et bedende blikk om å få være med dit jeg skulle. Dagen på San José begynte tidlig. Ved 6-tiden ringte vi med en stor kubjelle, og det var slåsskamp om vannkranene før alle fant sine plasser på benkene rundt langbordet. Bordbønnen ble lest, et hav av stemmer mumlet med. Men én manglet alltid, Carmen Rosa, vårt sjarmerende problembarn

på 13 år. Alltid villig til å stjele og den fødte anfører for alle gale streker ungene fant på. Hennes foreldre hadde stukket av, hver til sin kant. Carmen og minstebroren Juan sto igjen på gaten og visse ikke hvor de skulle ta veien. Politiet brakte dem til Emmaus, der Carmen havnet på San José og Juan på Santa María, et guttehem støttet av svenske frivillige.

Frokosten besto av varm tørrmelk, et stykke brød til hver uten pålegg og smør. Så bar det av sted til skolen med halvparten av barna, de andre begynte senere på dagen. Vi som var igjen kostet hele huset. Det ble en anselig haug med rusk og rask hver dag. I Peru er hovedrengjøring vanligvis identisk med feiing med lange koster, praktisk når man vet at den fattige befolkningen som regel bare har jordgulv i husene sine.

Utpå dagen la vi veien til torget, der vi hentet matvarer. Det ble brukt ris i husholdningen hver dag, men frukt og grønnsaker var også forholdsvis billig. Kostholdet på barnehjemmet var enkelt, men vi forsøkte å få den så proteinrik som mulig. Vår "casero", kjøpmannen, ga oss hver dag en hel del bløte bananer med på kjøpet. I slummen har halve Limas befolkning det de kaller sitt hjem; uten lys, vann og kloakk. De lever i hyttelignende søppelhauger. Ofte slo jeg av en prat med en señora som ba om hjelp til sine mange problemer. Kan dette være virkelig? tenkte jeg, piken fra Velstandsnorge.

Det *var* en realitet. I dette miljøet vokser barna opp, hvis de får leve, for flertallet dør før de er 5 år. Likevel vrir det av barn over alt, barn med svart hår og brune øyne, søte og skøyeraktige. Statistikken i Peru forteller at det er 7 kvinner for hver mann (?? *red. anm.*), så de fleste fattige kvinner er henvist til å ta vare på sine barn alene, uten støtte i dagens byrder.

En av señoraene på San José, Placida på 18, er husets kokke. Hun er en liten, rund og blid indianerkone med en 4 år gammel sønn, Pepe. Hun er flink til å lage mat, og har *almuerzoen* ferdig til barna kommer fra skolen. I 8-årsalderen ble hun "kjøpt" for en sekk ris av en rik familie i Lima, som hentet henne fra den fattige indianerbefolkningen oppe i Andesfjellene. Hennes fremtid ble å være hushjelp i denne familien, uten noen form for skolegang. 14 år gammel ble hun gravid med en av sønnene i huset. Da dette ble oppdaget, ble hun satt på gaten. Hvor skulle hun så ta veien? Noen fortalte henne om Emmaus, og hun gikk dit og fikk arbeide på et av barnehjemmene der hun senere har bodd. Hun var fullstendig analfabet da jeg kom til Peru, men likevel godt fornøyd med tilværelsen. Etter en tid skaffet jeg henne plass på en kveldsskole som noen nonner driver i nærheten av San José. Når Señora

Placida har en ledig stund, sitter hun bøyd over sin ABC, staver seg gjennom boken og finner det fryktelig morsomt og spennende. Hun kan skrive navnet sitt også, og gjør det med glede for alle som vil se på.

Laila Altern med noen av ungene på San José.

ARKIVFOTO: UKJENT

Kokke Placida til venstre

Etter skolen er det tid for å spise *almuerzo*, og det går høylydt for seg. De første dagene kastet barna seg over blikkfatet og puttet maten i munnen med fingrene. Spiseredskaper hadde vi ikke, og de små var fornøyd med situasjonen slik den var. Hovedsaken var at de hadde noe å mette magen med. Litt etter litt fikk vi anskaffet skjeer til alle.

Senere lekte vi med barna på gaten eller i nærmeste park. Vakthunden Toxi var alltid med, en bastard som vi plukket opp i omegnen. I Peru vrir det av både bikkjer og katter over alt. Har man lyst på et dyr er det bare å forsyne seg. Vi plasserte Toxi på taket som vakthund, for å skremme bort tvilsomme personer som forsøkte å trenge seg inn.

Strøket vi bodde i *var* virkelig et sentrum for skumle individer. Under hele oppholdet hadde jeg en stor hammer og en solid brødkniv under sen-gen til forsvar. Flere ganger ble dørene brutt opp, men hver gang klarte vi å skremme kjeltringene vekk. Vi reparerte døren så godt som mulig, og satte i ny lås. Flere ganger var jeg hos politiet, men de hadde viktigere saker å ta seg av, og rådet meg til å kjøpe en revolver. Men det hadde jeg ikke penger til!

I Limas slum lever tusener av indianere fra fjellene, som opprinnelig slo seg ned for å prøve lykken som fabrikkarbeidere i storbyen. De fleste er analfabeter, mistenksomme og fiendtlig innstilt overfor fremmede. Arbeidsløsheten er stor, og mange av dem ligger under for alkohol. De bor i sine skrøpelige skur og godtar fattigdommen uten tanke på å komme ut av den. Like om hjørnet bor de velstående i rikdom og overflod.

I den intense varmen hadde vi ikke særlig følelse av jul. I sentrum var det glitter og stas i gatene og vinduene. Litt julefeiring måtte vi også ha, selv om vi manglet penger. Vi fikk tak i et juletre, riktignok av papir. Så kom en kasse med leker og godter skjenket av president Belaundes kone. I Peru er det julenatten som feires. Aldri skal jeg glemme barnas tindrende øyne og glade stemmer da de pakket opp hver sin spennende pakke.

En del norske kolonister bor i Lima, og en gang i blant besøkte jeg dem. De fleste hadde flere barn, og når deres egne hadde vokst ut av tøyet, fikk ungene våre på San José overta det. Det var litt av et problem å holde så mange med klær og sko. Sko kunne de forresten være foruten i den varmeste tiden.

I Lima blomstret tuberkulosen i alle aldersgrupper. En dag måtte jeg av sted med Nancy på 12 til undersøkelse. Men hospitalene for de fattige er elendige: køer i timevis, i dagevis, for å få svar om at man får komme igjen i morgen; *mañana*. Heldigvis viste det seg at Nancy led av en annen, ufarlig sykdom.

Skoleferie på 3 måneder er lenge, og ungene måtte aktiviseres hver dag. En dag fant jeg ut at dagstur i fjellene måtte være en opplevelse for dem. Problemet var transport, for penger eide vi ikke. Kanskje de militære kunne hjelpe oss? Etter lange forhandlinger stilte de en buss til disposisjon en hel dag. Gleden var stor! 35 barn, alle tantene, Toxi og husets katt og nyanskaffelsen, papegøyen Rosa som snakket og sang hele dagen. Med bussen full av syngende barn satte sjåføren kursen for Rio Blanco, et stykke oppover mot Andesfjellene.

*Laila med noen av
ungene fra San José og et
par av "tantene" til
høyre.*

FOTO: UTLÅNT FRA LAILA FRØYSET

Det nærmet seg tiden da skolene skulle begynne igjen, og et nytt problem meldte seg: Alle måtte ha like uniformer for å komme inn på skolen. Undervisningsministeriet i Peru betrakter tydelig nok uniformene som viktigere enn at barna lærer noe. Jeg kjenner mange mødre i slummen som ikke hadde de nødvendige penger til uniform – derfor gikk barna uten skolegang. Analfabetismen vokser. Heldigvis klarte vi "kneiken" med de nødvendige uniformene og bøker, og skolen kom i gang igjen.

Den nye norske yrkesskolen åpnet i april, og de største pikene fra San José flyttet over dit. Skolen hadde peruanske lærere som underviste i husholdning, håndarbeid, maskinskrivning osv.

Så satte "vinteren" inn. Regnet og fuktigheten tiltok, og forkjølelse og øreverk florerte. San José er et iskaldt og trekkfullt hus, og vi frøs alle sammen. Det ble satt inn vinduer (noe vi hadde manglet helt), og det ble straks lunere. En parafinovn kom også i bruk. En dag troppet det opp en gruppe sjøfolk fra en norsk båt, med både maling og koster. Sjømannspresten kjørte dem, og de jobbet som helter i seks timer og malte spisesalen og de andre rommene.

Etter et halvt år reiste jeg sammen med Elise fra sjømannskirken for å se det indre av Peru. Emmaus får gratis transport med fly, og vi dro til Iquitos, jungelbyen ved Amazonfloden. Det var kvelende hett, over 40 grader, men vidunderlig vakker jungelnatur.

I Pucallpa bodde vi hos et nygift, peruansk ektepar. Landskapet var mer vilt enn i Iquitos, og langs elvebreddene vandret indianere med ring i nesen, langt, svart hår og bare med et stykke tøy rundt hoftene. Rundt håndledd og ben hadde de knyttede bånd med innvevde perler i muntre farger. Hver gang vi tok fotografiapparatet frem, trakk de seg sky tilbake. Lange overtalelser måtte til før vi fikk ta bilder. Vi var på kanoturer til små landsbyer og besøkte et jungelsykehus drevet av kanadiere og europeere. Mange av de innfødte foretrakk sine medisinnmenn og urter fremfor å la seg behandle av de hvite. Protestanter og katolikker arbeidet side om side, og hvor det var veier og stier kunne man se nonner i hvitt fare av sted på sine motorsykler til sine mange gjøremål.

Vel tilbake i Lima kom en dag en pike, Kristina, til oss. Hun gråt og var meget ulykkelig, fordi hun ventet barn om kort tid, og var blitt kastet ut der hun bodde. Hun var bare 16 år, og visste ikke hvem som var faren. Gråtende fortalte hun at hun hadde møtt ham to kvelder da hun var sendt ut for å handle. Hun hadde ikke noe sted å være, og tryglet om å få komme inn. – Du får arbeide for maten, og bo sammen med oss andre, sa jeg. – Penger kan du ikke få.

Det gikk på et vis, men Kristina var temperamentsfull og begynte å sloss med de andre tantene rett som det var. Et par uker senere fikk hun barnet sitt, og vi døpte ham Ricardo. Kristina følte barnet som en klamp om foten den første tiden og ville helst ikke ta i ham. Det var en nydelig liten gutt med langt, svart hår og store øyne. Etter et halvt år i San José skaffet vi henne arbeid som hushjelp i en kjekk familie, og der er hun fremdeles.

Alle barna og vennene våre sto på kaien da båten la ut. Alle storgråt. – Margaretha, vi tar kofferten og hopper i land igjen, sa jeg.

Hjelp fra Sverige

Av Marianne Höök

Mitt navn er Marianne Höök, svensk pensjonist fra FN. Jeg var frivillig i Lima, først ett år rundt 1960 og deretter to år fra 1963.

Det første året var jeg ansvarlig for et hjem for forlatte barn. De var helt fra nyfødte til tenåringer. Dette hjemmet het San José, og det lå i Chorrillos i Lima. Det var opp til 70 barn på hjemmet.

Sett med dagens øyne var det egentlig helt utrolig at en ung og uerfaren pike kunne få ha ansvaret for et så stort hjem! Det var nok mest Guds forsyn at det gikk så bra og at ingenting hendte... Naturligvis var det også forskjellige mer eller mindre erfarne og skolerte folk som kom og besøkte og hadde et øye med det hele, samt dyktig personell av forskjellig slag, disse også mer eller mindre skolerte... og det hele gikk...

Jeg husker... vi tok barna ned til stranden, og jeg talte hele tiden frenetisk alle barna, for at ingen skulle bli borte eller drukne. I mens lå det kanskje et lite nyfødt spedbarn hjemme og gråt og sutret, mens en snill señora forsøkte å trøste det, og en tenåring forsøkte å motstå lysten til å komme seg ut for å treffe en eller annen kjæreste som ventet bak et hjørne. Hvordan kunne dette lykkes!? Alt fungerte med sunt bondevett, stort engasjement og kjærlighet og... Guds forsyn.

Marianne Höök med en gruppe barn utenfor San José, 1961.

ARKIVFOTO: UKJENT

Nåja... hvorfor jeg nevner San José, er fordi det var opprinnelsen til Cristiania. Jeg så disse unge tenåringsjentene som knapt hadde noen skolegang. Naturligvis gikk de på skolen da de var hos oss, men mange kunne ikke nå opp til det som var den magiske grensen: "quinta primaria", altså fem års skolegang for å komme inn på en eller annen slags yrkesskole. Det var da ideen ble født til å skape et hjem og en skole for tenåringsjenter som delvis trengte å få en yrkesopplæring som de kunne livnære seg av etterpå og samtidig få fullført grunnskolen. Etter et år i Europa ble jeg derfor sendt tilbake for å forsøke å få startet opp denne skolen som senere ble Cristiania.

Atter var en gang det sunn fornuft og engasjement som ble drivkraften i arbeidet.

Jeg har senere i livet... etter utdanning, arbeidet 28 år i FN. Når jeg tenker på hvordan man der planla prosjekter, med tusen krav, eller hvordan man i dag lager EU-prosjekt som er omtrent umulig å få godkjent til tross for tusenvis av opplysninger og dyrebare konsultasjoner, så minnes jeg at det var en tid for lenge, lenge siden, da man kunne sette seg ned med et blankt ark og sette tall i en rekke, pluss og trekke fra og lage et budsjett, eller reise rundt i byen (Lima) og snakke med folk om hvordan ting best kunne løses... Jeg sier ikke at dette (gjøre ting uten kunnskap, men med entusiasme) er det riktige, men at det kanskje finnes en mellomting?

I alle fall... det var mye som skulle gjøres, finne en passende bygning, finne arbeidere som kunne pusse opp, etablere kontakter med undervisningsdepartementet for senere å bli offentlig godkjent, finne de riktige personene som kunne sette opp de ulike aktivitetene og pedagogiske programmene og, ikke minst, sette opp et budsjett som skulle sendes til Norge for å få penger!

Vi fant bygningen, ikke langt fra San José. Så fin den var... Helt plutselig ble jeg en slags "maestro de obras". Den ble så fint pusset opp, men det var sikkert ikke min fortjeneste. Noen syntes at den ble for rosa i fargen, jeg syntes den så fin ut, akkurat som husene i Roma. Det ble laget klasserom og soverom for de som skulle bo på skolen, etc. etc..

Og så... år 1974... forsvant alt i et jordskjelv, men da hadde skolen gjort nytten i mange år, og ble bygd opp igjen med nordmennenes hjelp.

Og budsjettene... jeg minnes så godt hvordan jeg kvasset blyanten og skrev mine spalter med pluss og minus, og så sendte disse enkle sidene til Norge etter hvert og de så, fine og forståelsesfulle som nordmennene er, hva som fantes bak eventuelle enkeltheter eller brister i fremstillingen, og de ga oss 40 000 dollar. Siden

fortsatte det med så mye hjelp og fortsatt samarbeid og bistand på forskjellige måter. Det kan mange andre fortelle om mer detaljert. Etter to års arbeid kunne jeg rolig reise hjem igjen, vel vitende om at alt lå i trygge og dyktige hender.

Jeg innså at nå var det nok på tide å lære meg litt om alt dette som jeg hadde arbeidet med, og om utvikling på et større plan. Så med Abbé Pierres hjelp kom jeg inn på et institutt (IRFED, Institut de Recherche et de Formation en vue du Developpement) i Paris. Dette fulgte jeg senere opp med studier på det Latin-Amerikanske Instituttet i Paris og et annet universitetsinstitutt om utvikling (bedre sent enn aldri). Jeg fikk deretter en tjeneste som juniorekspert hos UNESCO (i Chile, Paris og India), og det var begynnelsen på 28 års tjeneste innen FN. En ting kan jeg si med sikkerhet: at uten denne tiden i Lima, der jeg så fattigdommen og nøden på nært hold, hadde jeg aldri blitt den engasjerte FN-tjenestepersonen som jeg ble. Kanskje jeg da bare hadde blitt en tørr byråkrat bak et skrivebord...

Og så vil jeg til slutt legge til et annet resonnement som ble en utfordring for meg, og som vi ofte stilles overfor: En gang da jeg var der i Lima og jobbet, fikk vi besøk av en FN-tjenesteperson, et fint menneske som jeg senere traff i UNESCO. Han syntes at det jeg/vi gjorde var å bare slukke småbranner, og at vi ikke endret på noe i forhold til årsaken til fattigdommen. Da reiser spørsmålet seg: Hvordan skal vi jobbe? Skal vi hjelpe ÉN person til å overleve? Skal vi arbeide med å endre ÅRSAKEN til problemet? Skal vi arbeide lokalt, nasjonalt, internasjonalt? Etc., etc.. Disse spørsmålene kan føles som et stort dilemma når en er ung og vil gi det meste og beste av seg selv, og det skal helst skje med en gang. Nå senere, med litt mer erfaring og visdom innser en at ALLE disse innsatsene er nødvendige! Og ettersom vi mennesker er skapt så forskjellige, så finnes det i blant oss ulike personligheter som passer til de ulike innsatsene. Det som er viktig er at hver jobb gjøres helhjertet og med respekt for de andre som arbeider på andre måter, med de andre innsatsene. Og helst ikke bare med respekt, men til og med i samarbeid... Vi må ikke se med forakt på byråkratene eller tjenestepersonene, og vice versa: de må ikke se nedlatende på "brannslukkeren" som redder det enkelte mennesket! Vi sikter alle mot et felles mål.

Takk, Norge, for alt dere har gjort og gjør!

Marianne Höök, Sverige 8. august 2011.

Starten på Cristiania i Lima i 60-årene

Aline Dupaul

På slutten av 1963 bestemte vi i Emmaus del Peru å etablere to tekniske skoler for å utdanne ungdommer fra slumstrøkene ved Lima. Det var viktig at dette var ungdommer, slik at de kunne få opplæring før de ble voksne. Vanligvis ville de ellers være dømt til å leve et liv i ytterste fattigdom.

Våren 1964 var jeg noen måneder i Canada, etter tre år i Emmaus del Peru sammen med Pierre, mannen min. Vi hadde begge jobbet som frivillige i Chorrillos. Abbé Pierre skrev da til meg og ba meg representere Sør-Amerika på en feiring i Paris. Det var 15 år siden Emmaus Fillesamlere var grunnlagt.

Etter at feiringen var over, reiste vi noen dager og besøkte en gruppe i Danmark og Emmauskomuniteter og Svalorna i Sverige. De hadde allerede hatt frivillige i Lima mer enn tre år. Vi avsluttet reisen med å besøke Bergen og Oslo, for å møte Pater Hertman og de ansvarlige for Svalene. Der snakket vi seriøst om den totale støtten som Svalene ønsket å gi for å opprette en skole for ungdom i Peru.

José María Gonzalez tok på seg ansvaret for å etablere den tekniske skolen for gutter, og Marianne Höök den for jenter. De spurte om jeg kunne bestyre den sistnevnte skolen. Jeg hadde en kanadisk pedagogisk tittel som tillot meg å arbeide i en slik post, og jeg var henrykt over prosjektet. Jeg aksepterte tilbudet til tross for at datteren min, Sylvie, var ventet i april, og min sønn Daniel da ville være nesten to år. Marianne Höök skulle avslutte sitt engasjement i april 1965.

Jordskjelvet i 1945

Det store jordskjelvet 31. mai 1945 ødela nesten alle sommerresidensene langs lidoen i Chorrillos, med utsikt mot Stillehavet. De velstående familiene som eide disse residensene, skaffet seg sommerhus i en annen badeby. Huset som vi ville kjøpe for å gjøre om til skole, hadde blitt ganske ødelagt i jordskjelvet. Det hadde stått ubebodd i 20 år; det var bare et vaktmesterektepar som passet huset. Chorrillos var blitt frarøvet sine familier fra Lima som tilbrakte somrene der. Blant disse var landets president, som hadde sin store residens to kvartaler fra det som skulle bli vårt hus. Og så var det flere ministre, diplomater og industriherrer med gull og sølv fra Andesfjellene. Tilbake var bare fiskerne og de vanlige folkene som levde av å tilby sine tjenester til de rike. Emmaus' Fillesamlere i Montreal ville være med og støtte, og de bidro med

4 000 \$ for å kjøpe huset til familien Freundt Rossel. Dette hadde vært deres sommerhus fra 1920 til 1945.

Arbeidene med å pusse opp huset

Arbeidene med å gjøre det store og skadede huset om til en hyggelig skole med plass for 20 interne og 85 eksterne elever, varte nesten ett år. Det var murere, rørleggere, elektrikere, snekkere og malere som jobbet hver sin gang for å restaurere dette kjempehuset fra topp til tå. Marianne Höök hadde den fulle oversikt og innsiserte det hele, godt hjulpet av Emmaus' venner, slik som Fru Tschudi og Dr. Rabinovich. Den 31. desember 1964, datoen for vår 4. bryllupsdag, flyttet Pierre og jeg sammen med sønnen vår, Daniel, på 18 måneder inn i det nesten ferdige huset. Vi samarbeidet med Marianne om å dekorere, sy gardiner, finne alt av møbler, tallerkener, bestikk, gryter og kar, elektriske husholdningsmaskiner, madrasser, senger og sengetøy, skrivebord til elever og lærere, symaskiner, strikkemaskiner, o.s.v.

Styret

Det første styret for skolen ble: fru Edith Oeschle de Tschudi, formann; advokaten Eduardo Bedoya, nestformann; Dr. Rafael Rabinovich, kasserer; Magda Bedoya, sosialassistent og en av lærerne. Disse var gode å ha når jeg trengte råd og når beslutninger skulle tas, samtidig som Svalene i Norge også måtte ha et ord med i laget. Jeg fungerte som sekretær for styret, og jeg tok meg også av kommunikasjonen med Svalene. Marianne ble enig med dem om å kalle skolen Instituto Cristiania. Som sekretær valgte vi Celia Bouroncle, en svært kompetent, tidligere frivillig i Emmaus, som kom til å bli i denne stillingen i mer enn 13 år.

*Aline og Celia Bouroncle i
patioen på Cristiania 1970*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Intervju med ansatte og elever

Hele februar måned intervjuet vi kandidater til stillingene som lærere for grunnskolen, søm, strikking, skolekjøkken og håndarbeid, samt sekretær og kokke. Hele opplegget for en teknisk grunnskole ble konkretisert, alt det som var nødvendig for at Instituttet kunne fungere fra 1. april, datoen da alle skolene begynte igjen etter ferien i Peru.

Samtidig drev vi propaganda i de omliggende slumdistriktene, for å få de spesielle elevene som vi ville ta vare på. Etter at vi hadde blitt enige med Svalene, formulerte vi teksten slik: *Teknisk grunnskole for unge jenter som har mindre enn to års skolegang.* Om de fylte disse kravene, behøvde vi verken å snakke med jentene om fattigdom eller sosiale problemer... de eksisterte i alle fall.

Den store dagen

Den 1. april 1965 begynte 70 eksterne elever og 20 interne, de sistnevnte var nesten alle fra barnehjemmet San José. Helt fra begynnelsen ga vi prioritet til dem, for det var jo vår bekymring for dem som ga oss ideen til å starte skolen for barn med spesielle behov. Der hadde Marianne jobbet fire år tidligere, og senere norske frivillige som bl.a. Jorun, Anne Marie, Rønnaug, Laila, og Marthe. De var også det direkte bindeleddet med Svalene.

Den 17. mai, på Norges nasjonaldag, hadde vi en stor innvielsesfest med hele styret og flere personer invitert, som den norske generalkonsulen, borgermesteren i Chorrillos, frivillige fra Emmaus og andre venner. Denne datoen ble siden beholdt som Cristianias festdag.

Offentlig godkjenning fra undervisningsministeriet

For at de vitnemålene vi ga elevene våre skulle være gyldige, måtte vi ha offentlig godkjenning. Det betydde flere måneders saksbehandling i Undervisningsministeriet. Funksjonærene der sa til meg: *Frue, denne typen teknisk grunnskole eksisterer ikke i hele republikken!* Jeg svarte dem: *Jo da, det er en i Chorrillos med 105 elever, 4 lærere, en sekretær, en rektor og en annen ansatt på full tid, og den fungerer aldeles utmerket! Kom og besøk oss, så skal dere få se!* Til slutt løste denne saken seg med hjelp av en venn av Emmaus, Manuel Velasco, som var overretts-saksfører i det samme ministeriet. (Sylvie var bare noen uker gammel da disse saksbehandlingene begynte, og jeg ammet henne. Jeg hadde derfor bare tre timer på meg for å komme meg til ministeriet i Lima og tilbake, den gangen med trikk.)

I køene i dette ministeriet så jeg de mest velutdannede menn gå inn i køen foran konene fra fjellene med sine fletter og vakre, fargerike skjørt. Dette gjorde de på en naturlig måte, og konene sa ingen ting. Hver gang jeg så dette hadde jeg min lille kampanje om "like rettigheter", og jeg ba dem som trengte seg fram om å respektere konene. Og det virket sannelig!

Etter ett år kom Manuel Velasco en kveld med papiret: Offentlig godkjenning for Cristiania. Da ble det fest!

Cristianias tre målsettinger

Helt fra starten av, hadde vi tre viktige mål:

1. Gi opplæring til unge jenter fra Chorrillos og omegn, slik at de kunne avslutte sine 5 grunnskoleår.
2. At de kunne lære et håndverk, slik at de i framtiden kunne tjene til livets opphold for seg og sin familie.
3. At elevene selv, etter evne, senere kunne være sosialhjelpere i sine boområder.

Etter at elevene hadde lært å lese og skrive bra, og hadde fått sosial kunnskap, kunne de for eksempel:

- Drive alfabetisering i sitt naboskap.
- Starte opp et enkelt bibliotek der barn kunne få hjelp til lekselesing om ettermiddagen.
- Få i stand klubber med mødre, ungdom eller barn.
- Formulere, skrive og søke ministerier om å få installasjon av drikkevann og elektrisitet i sine hjemmeområder, eller involvere et legekantor med lokaler der folk kunne møtes og finne løsninger på problemer de hadde, høre foredrag om helse, prevensjon, barne- og familiepsykologi, barnepleie osv.
- Vi startet et lite sparekooperativ, slik at elevene kunne lære hvordan et kooperativ fungerte og hvordan møtene kunne holdes.
- Om lørdagene lærte elevene å lage dukketeater, slik at de gjennom dette kunne tenke gjennom og finne løsninger på problemer, samtidig som det var morsomt. Barn og ungdom kunne delta på forestillingene.
- Det ble undervist i hvordan man kunne få i stand en familiebarnehage, der flere familier kunne gå sammen om en tjeneste som passet deres forhold.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Fra undervisningen på Cristiania 1967. Maskinstrikking og matlaging.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Mer maskinstrikking og søm/tilskjæring.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Vanlig teoretisk undervisning

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Tjenestene

Jentene kunne spise en god middag på skolen hver dag, de kunne dusje med varmt vann, de kunne benytte vaskerommet midt på dagen, de hadde en vakker patio med blomster der de kunne slappe av, det var et bibliotek og det var kompetent personale som kunne høre på dem og hjelpe dem til å løse problemer de måtte ha, enten personlige eller familiære. I den store spisesalen leste internatelevne leksrer en time før og etter kveldsmaten.

I weekenden dro nesten alle internatelevne til familiene sine, for å vedlikeholde den så viktige kontakten med moren, søsknene og hjemstedet. De hadde med seg varer som vi hadde fått fra Caritas (Den Katolske Kirkes hjelpeorganisasjon), bl.a.: olje, maismel, havregryn og vaskepulver, til hjelp for moren, som nesten alltid var alene om å oppdra barna sine.

Kursene

FOLKESKOLE: Fagene her ble organisert med fire timer undervisning daglig. Den andre halvdel av dagen hadde de ett av de praktiske fagene:

SØM: Med ti symaskiner var det 20 elever i hver klasse. De lærte å sy med stoff fra klær vi fikk fra Emmaus' Fillesamlere. De sprettet plaggene fra hverandre, vasket og strøk tøyet. Så klippet og sydde de; en kjole, et skjørt eller en bukse... som nytt!

STRIKKING: Med ti strikkemaskiner var det også her 20 elever i hver klasse. Noen strikket for hånd eller heklet, mens de andre brukte maskinene etter tur.

SKOLEKJØKKEN: I disse timene lærte elevene å lage mat som var deilig, billig, balansert og flott presentert. De gikk på markedet med læreren, og de lærte å gjøre innkjøp med sitt beskjedne, lille budsjett. De lærte også å lage kaker, slik at de en gang ville kunne bruke dette til å tjene penger, om de så måtte ville. (Se bilder fra dette på sidene 42-44.)

På slutten av hvert skoleår organiserte vi 15-åringenes fest. I Peru er dette en viktig dato i livet til de unge jentene. I klassen med søm laget hver elev sin egen festkjole. I skolekjøkkenet laget de en spesiell buffé og en fint pyntet festkake. De inviterte foreldre, noen venner og familie, og de danset i den vakkert dekorerte salen... En nydelig fest, og et viktig alternativ i stedet for de dyre festene som hver familie ellers måtte lage, ved som oftest å sette seg i gjeld.

Dette har vært et vakkert eventyr, som for meg ennå varer ved, muliggjort med god vilje fra alle de som gikk veien med entusiasme, til tross for alle vanskelighetene som alltid dukker opp.

Vacilia (Maxi) Quintana Salazar forteller

Gjennom Maxi, som egentlig heter Vacilia, får vi et bilde av hvordan San José og Cristiania har vært for en av de småjentene som en gang bodde og levde ved disse institusjonene. Hun ble født i 1956. I 1972 emigrerte hun til Norge. Journalisten Palle Koster Jacobsen fikk gjennom Odd Fellow bekostet reisen for to av elevene ved Cristiania, for at de skulle reise til Norge for å utdanne seg til sykepleiere. I dag jobber Maxi som sykepleier i hjemmesykepleien i Oslo kommune.

– Jeg kommer fra en landsby i Sør-Peru, oppe i høyfjellene. Da jeg var tre år døde min mor, og far måtte ta seg av meg inntil han døde. Pappa hadde blitt enkemann for tredje gang, og hadde selv blitt over 60 år. Han hadde da flere voksne barn som ikke bodde hjemme. Jeg har mange gode minner om ham og meg. Da jeg var fem år, døde han. Før han døde, hadde han bedt en av mine ugifte søstre om å ta seg av meg. Dette var i 1962... Da kom min søster fra Lima for å hente meg. Men hun hadde jobb i San Isidro (en bydel i Lima), og kunne ikke ta vare på meg. Hun hadde gjennom jobben blitt kjent med en svensk dame som visste om arbeidet til Emmaus, og anbefalte min søster å gå til San José med meg. Til å begynne med var jeg redd for å bli igjen på San José, men etter hvert ville jeg ikke gå med søsteren min da hun kom for å hente meg om helgene.

Maxi som liten

– Da jeg kom til San José, var det Marianne som var der (Marianne Höök, svensk frivillig). Så husker jeg at Laila kom etterpå. Vi gikk på skolen i Chorrillos, og om søndagene gikk vi i kirken. Så fikk vi litt lommepenger som vi kjøpte godterier for. Jeg har mange glade minner fra barndommen, husker godt de andre jentene. Vi lekte mye utenfor huset der vi bodde, og gikk på stranden og i parker for å leke. Da gikk vi etter hverandre på rekke. Ofte tok vi turer opp til utsiktspunktet El Morro Solar. I feriene reiste vi på mange turer. Så var vi med på besøk om bord på norske båter og til sjømannskirken. Vi fikk også være med på teater, kino og konserter. På San José fikk vi også klær og gaver til jul.

– Jeg glemmer aldri jordskjelvet i 1966. Det som står for meg, er Señora Plácida (kokke). Hun hadde tatt

*Maxi på San José, smilende på høyre siden
av bordet, da vi bodde i Røde-Korshuset*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

med den lille sønnen sin (Pepe) og krabbet langt under senga. Hun turte ikke å komme fram før det var gått lang tid og etter mange overtalelser.

– Etter som årene gikk ble det et problem for meg å reise hjem til søsteren min i helgene. Hun hadde giftet seg, de bodde i Villa María del Triunfo (en annen bydel av stor-Lima), og de fikk etter hvert flere barn. Da jeg kom til henne satte hun meg til å jobbe hele tiden. Jeg måtte stå opp tidlig for å ekspedere i butikken de hadde i huset, jeg måtte passe barna og vaske klær. Når jeg passet butikken mens søsteren min var på markedet, hendte det at jeg ga litt god pris til enkelte jeg så var veldig fattige. Hvis søsteren min oppdaget det, ble hun rasende. Jeg fikk aldri lov til å gå ut og leke eller besøke venninner mens jeg var hos henne. Senere, da jeg hadde begynt på Cristiania og skulle hjem til min søster i helgene, gikk jeg alltid først hjem til venninnen min der jeg følte det mer som mitt hjem.

– Da jeg gikk på Cristiania hadde jeg jo gjort ferdig folkeskolen, så da lærte vi praktiske fag om dagen og gikk til Brigida Silva de Ochoa videregående om kvelden. De praktiske fagene var søm og tilskjæring, kjøkken og litt maskinstrikking. Da Aline var rektor på Cristiania passet jeg hennes minste sønn François en lengre periode. Det var en tid jeg ser tilbake på med glede. Det som også var veldig fint var leirene vi

hadde i feriene. Der lærte vi at det gikk an å være sammen med gutter og jobbe og leke med dem uten at det var noe galt i det. Dette ville vært helt uhørt for søsteren min, der var alt tabu. Kanskje nettopp derfor hadde jeg en liten kjæreste på lur når jeg var hos henne – broren til min venninne. Dette med et sunt forhold til gutter lærte vi også på Cristiania. Vi hadde av og til fester, der vi danset. Da inviterte de gutter fra guttehemmet Sta. María, og noen ganger var vi invitert til dem, for å danse. Vi jentene ertet hverandre ofte etterpå, og omtalte en eller annen gutt som "forloveden din".

– Den store interessen jeg har i dag for musikk og folkløse fikk jeg også på Cristiania. Der lærte vi peruanske folkedanser og vi sydde selv draktene som vi brukte til dansene. Jeg ble bevisst den verdien folketradisjonen har, for jeg så hvordan utlendinger som kom til mottakelser 17. mai satte pris på dansene, mens det i samfunnet ellers var mye diskriminering av det som kunne være indiansk. Vi lærte også hvordan vi kunne lage hage, ha planter, lage utedo og holde huset rent, selv om en bodde fattig og måtte kjøpe vannet i kummer. Det gikk an å leve rent og ordentlig selv om en var fattig. Det var veldig stor forskjell på de fattige strøkene og slik vi hadde det på Cristiania. Der søsteren min bodde var det ikke vann, det måtte kjøpes, og ikke toalett. Når jeg var der måtte jeg sove i seng med en av niesene mine. Når vi skulle bade satte vi vann i en balje ut i patioen om dagen, slik at det kunne bli varmet opp av sola. Det var bare sand i gatene der de bodde, så jeg (og de andre elevene) hadde alltid med oss en klut, slik at vi kunne tørke av skoene når vi kom derfra. Slik forholdene var på Cristiania, med egen seng, varmt vann i dusjen og toaletter, så vi på som luksus.

– Etter at jeg hadde kommet til Norge, praktisert på sykehus og blitt hjelpepleier, fikk jeg tilbud fra Redd Barna om å reise til Guatemala for å være med på et hjelpeprosjekt etter et jordskjelv. Det ble til at jeg var i Guatemala i 5 år. Der fikk jeg veldig god bruk for det jeg hadde lært på Cristiania, ikke minst dette med menneskesynet og menneskeverd til tross for sosiale forskjeller. Slik som vi hadde følt det i Peru, var det også diskriminering i Guatemala av de som var fattige eller tilhørte urbefolkningen.

Engasjement for Svalene

Av Marthe Kvarteig de Ibanez

Forberedelser

Det var i 1962 jeg først hørte om Svalene. Det var på hybelen min i Kirkeveien i Oslo. Jeg holdt på å studere fransk. Det var Nils Heyerdahl som hadde et kåseri i "Husmorens fem minutter". Han fortalte om en forening som sendte unge mennesker til Lima i Peru for å arbeide i fattigområder der. Så fortalte han litt om forholdene i Lima; om en helt annen virkelighet enn den vi var vant til. Etter å ha hørt dette kåseriet var jeg fast bestemt på at dette ville jeg gjøre, og tok kontakt med denne foreningen, for å få vite noe mer. Det som var ganske klart, var at Svalene ville at de som skulle reise ut måtte ha en slags prøvetid på forhånd, helst i et Emmauskommunitet, for å teste ut om de var i stand til å leve under helt andre forhold over lengre tid.

Etter nesten et år med studier i fransk, viste det seg at for å lære å snakke dette språket skikkelig, ville jeg trenge et opphold i Frankrike. Det ville fint la seg kombinere med planene om forberedelser for å bli "svale". Jeg fikk positivt svar på å kunne tilbringe sommermånedene 1963 ved Emmauskommunitetet Ste. Marie i Plesis Tréville, utenfor Paris. Dette var et kvinnekommunitet, svært strukturert og bra organisert, drevet av Mme. Renard. De som bodde der fast var kvinner som ikke hadde klart livet på en "skikkelig" måte; kvinner som hadde vært uteliggere, og kvinner som nok hadde psykiske forstyrrelser. Det var herlige mennesker som Juju, Emie, Simone og Mamie, alle med sine særtrekk og spesielle vaner. Beboerne fikk kost og losji, pluss en liten ukelønn. Mye av dagen tilbrakte vi med å sortere og klippe opp tøy som var samlet inn, for å sende forskjellige kvaliteter til forskjellige gjenbruksområder. En god del av tøyet ble presset til baller og sendt til Peru. Tøyet var samlet inn av beboere på mannlige emmauskomuniteter. Hvis det ble økonomisk overskudd, ble pengene sendt til kommuniteter i den tredje verden, spesielt i Peru. Kvinnene som bodde i Plesis Tréville var meget stolte over at de med sin innsats kunne hjelpe til med å forsørge andre, spesielt barn, som hadde det vanskeligere enn dem selv.

Eliette

For en ung, norsk jente var det uhyre lærerikt å være på dette stedet et par måneder; oppleve språket, maten, skikkene. Da tiden min her begynte å renne ut, følte jeg at jeg så vidt hadde fått smaken på noe som jeg måtte trenge mer til bunn i. Jeg fikk da også anledning til å bli bedre kjent med den franske kulturen over det neste halve året, selv om dette betydde at jeg måtte forlenge studiene mine med ett semester.

På Ste. Marie bodde det også en liten kvinne som var lenket til rullestol, Eliette. På dette kommunitetet hadde hun hjelp av en sveitsisk pike, Marianne Hadorn. Eliette hadde som 5-åring hatt leddgikt, og det hadde medført reduksjon i veksten, og at alle ledd i kroppen var blokkerte. Hun var fastlåst i sittende stilling, og derfor veldig liten. Hun gikk under kallenavnet "La Petite".

En beundrer av Emmaus-bevegelsen eide et medisinsk laboratorium i Paris, der de drev forsøk med hvite mus. Han hadde innredet en leilighet i forbindelse med laboratoriet, og hadde tilbudt Eliette å bo og jobbe som sentralbord dame der. Dette var en jobb hun kunne greie; løfte av telefonrøret, svare telefonen og videresende forbindelsen. Men hun var konstant avhengig av å ha et menneske til å hjelpe seg, både med toalettet, påkledning, matlaging og øvrig husstell. Hun var da avhengig av å få noen til å være med seg der, for Marianne skulle vende tilbake til Sveits og hadde andre planer. Det ble til at jeg skulle være hos Eliette et halvt år, og hun håpet å få til seg andre volontører senere, gjennom Emmaus.

Eliette og François

Fra Plessis Trévisé: Emie viser Mamie blomstene sine. Ingen ting i veien med den humoristiske sansen.

FOTO: MARTHE IBANEZ

Tiden hos Eliette ble meget verdifull. Hun viste seg å være en stor personlighet med mye visdom og omtanke for andre. I løpet av den tiden jeg var der, fikk hun en samboer, François, som også var handikappet. Han hadde en svikt i knærne som gjorde at han hadde vanskelig for å gå. De to har holdt sammen i tykt og tynt, og François har vært Eliettes faste punkt i en vanskelig tilværelse der hun har måttet skifte pleiere hele tiden. Nå har Eliette fylt 80 år, og de er meget skrøpelige med store smerter begge to. Eliette kan ikke føre en penn lenger.

Vennskapet med pleierne sine beholder hun, og det er hennes oppmuntring. Det betyr også mye for de som har vært hos henne, at de har fått lære et menneske å kjenne som har slik omsorg for vanskeligere stilte, til tross for at hun er totalt avhengig av andres hjelp til alt.

San José

Etter at jeg var ferdig med alle eksamenene mine, reiste journalist Turid Fosse og jeg med lastebåten Martin Bakke til Lima. Båten var innom mange havner, så det tok over en måned før vi kom frem, via Panamakanalen.

Mitt engasjement i Lima besto i å ha ansvaret for barnehjemmet San José, som hadde ca. 15 jenter i alderen 7-12 år. Da jeg kom dit hadde Ana María Ruiz styringen på barnehjemmet, pluss at vi hadde en kokkedame, Placida, og en kokkemedhjelper (Rosa). Begge disse to hadde hver sin gutt på ca. 4 år. Den første tiden jobbet Ana María og jeg sammen. Det var fint for henne å få litt avløsning og fri for å gå på kurs og være sammen med sin mor, etter å ha jobbet på prosjektene våre over lang tid.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Huset i Chorrillos som ble leid til San José 1961-66

San José var et leid hus, ganske sentralt i Chorrillos. Det lå bare 5 minutter fra lidoen, der en kunne se rett ned på badestranden og på regattaklubben. Det var også bare 5 minutter fra Cristiania, så det var deilig å kunne gå dit av og til om kveldene eller i helgene og få skrive brev og være i litt rolige omgivelser da elevene der hadde dratt hjem for helgen.

Velstående "hjelper"

Noe av det første vi måtte få i orden etter å ha kommet til Lima, var oppholdstillatelsen. Dette måtte vi søke om på Ministerio de Relaciones Exteriores (Utenriksministeriet). Ganske snart etter at Turid og jeg hadde innledet det lange prosjektet med å få oppholdstillatelse, kom det en eldre herremann bort til oss, som tilbød seg å hjelpe til slik at vi skulle få det hele i orden på kort tid. Han innledet med å si at han hadde en datter som hadde vært ambassadør i Danmark og Norge (?). Han ba ikke om penger for det; han var ikke en som levde av slike tjenester. Man kunne se at han var av overklasse, muligens pensjonist. Denne mannen tilbød seg å kjøre oss når vi skulle ærender i byen, eller om det var noe som skulle ordnes for San José eller Cristiania. Flere ganger ba han oss med på kinarestaurant, også med andre venner. Cristiania holdt i denne tiden på å få behandlet søknaden om offentlig godkjenning for skolen (Valor Oficial). Dette var en svært omstendelig prosess, Aline (kanadisk sykepleier som hadde jobbet i Lima siden 1961, og nå var rektor for Cristiania) ønsket at dette skulle gjøres på regulært vis, ikke bruke styremedlemmer i Asociación Cristiania for å få dette gjennom ved hjelp av bestikkelser eller innflytelsesrike personer. Den omtalte mannen ble bedt om å hente inspektøren fra Undervisningsministeriet som skulle anbefale godkjenningen av Cristiania, så det var nok noe indirekte manipulasjon med i bildet likevel.

Etter å ha sett flere mer velstående medhjelpere i Emmausprosjektene og styret for Cristiania, kunne en nok tro at denne mannen hadde ærlige hensikter med å hjelpe prosjektene våre. Men etter en tid la han for dagen det han egentlig ville oppnå med dette vennskapet. Det er vel ikke så vanskelig å tenke seg. På den tiden hadde Skandinavia, spesielt Sverige, fått renommé som svært seksuelt liberalt land, der kvinnene var meget frigjorte. Det var vel særlig Bergmannfilmene som bidro til dette. Gamlingen forsvant like fort som han hadde dukket opp.

Sara

Ikke lenge etter at jeg var kommet til San José, ble jeg spurt av en av de svenske volontørene (Elisabeth Li) om jeg kunne ta meg av en liten jente, Sara, og ha henne på San José. Jenta bodde med moren i et lite hus i slummen. Moren var svært syk, kunne ikke kontrollere bevegelsene sine, og var ikke i stand til å lage mat eller ordne huset. Sara var underernært og manglet fullstendig omsorg.

Denne forespørselen var kontroversiell, fordi det var bestemt at ved slutten av neste år, desember 1967, skulle jentene flytte over til Cristiania, de aller fleste ville da ha blitt gamle nok til det.

Sara kom imidlertid til San José og ble en fin lekekamerat for de to små guttene, sønnene til kokkene, som allerede var der og som var på samme alder. I begynnelsen måtte vi kontrollere at hun ikke stappet for mye i munnen. Litt etter litt forsvant den oppblåste magen, og hun begynte så smått å smile. Etter hvert lærte alle de tre små å snakke ganske bra, de to andre hadde også ligget ganske etter i utvikling på flere områder.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Hunden Toxy var en uhyre viktig trøst for Sara til å begynne med

Cuna Nazaret var et annet Emmausprosjekt, et daghjem. Alle de tre små fra San José fikk plass der det påfølgende skoleåret, slik at de også hadde sin "skole" å gå til, på same måte som de større jentene. Saras utvikling ble svært tilfredsstillende, hun var hos oss på San José til dette ble nedlagt og jeg reiste hjem før jul 1967. Da tok Elisabeth Li seg av henne, sammen med sine egne to barn.

På San José gikk vi mye på stranden til å begynne med, det var enda skoleferie. Fra venstre: Elba, Blanca, Paulina, Raquel, Betty

Sara ble tatt godt i mot og inkludert blant de andre. Bak, fra v.: Betty, Blanca, Sara, Carmen, Placida (kokkedame). Foran: Lucia, Pepe og Marco.

Sara og Marco koser seg. Bildet er tatt etter at det hadde vært jordskjelv i oktober 1966.

Sara har vært hos oss ett år.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

På Cuna Nazaret sammen med lekekamerater.

Det er ikke tvil om hvem som er sjefen!

Leir/feriekoloni

I Peru har de sommerferie fra jul til mars måned. Så har de vinterferie to uker fra nasjonaldagen 28. juli. Før den første vinterferien jeg var i Lima, ble jeg kontaktet av en emmausvolontør fra Colombia, José María Gonzalez. Hans engasjement var i Atocongo, en gutteskole som de svenske svalene holdt på å bygge ute i ørkenen, der guttene skulle få opplæring i mekanikk og snekkerlære. José María var svært veltalende, og forklarte at det var et dobbelt trist syn som møtte ham der han var kommet. Ikke bare var landskapet en ørken, dødt; men guttene som bodde på internatet på skolen var også som landskapet; sluknet. Så mens svenskene holdt på å bygge ferdig skolen, ville han forsøke å lage mennesker av disse guttene.

Han hadde fått ideen da han hadde besøkt en jødisk klubb i Lima. De arrangerte teltleire for sine ungdommer, jenter og gutter sammen, i feriene. Det var ikke vanlig å bruke telt i Peru, det var bare disse jødiske klubbene og speidertropper som gjorde det. Han så at han også kunne få en ekstra gevinst ved å arrangere en slik leir. Da vi kom til Peru reagerte vi på det som for oss var et kunstig skille mellom de to kjønn fra ungene var helt små. Skolene var jente- eller gutteskoler, i kirken satt de

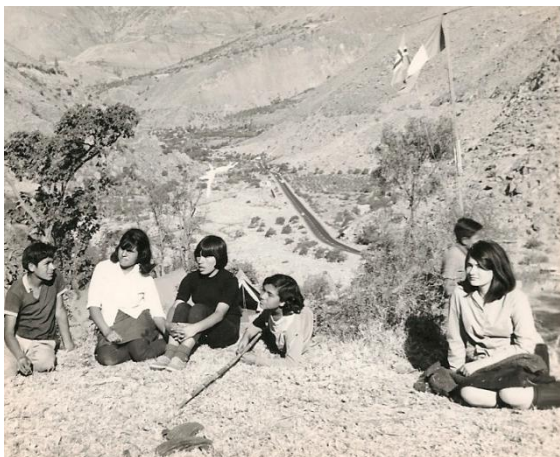
på hver sin side, og på badestranden kunne en aldri se en liten unge gå naken. Samtidig reagerte vi på det høye antall barn født utenfor ekteskap, og antall farløse barn. Vi snakket om at det kanskje var en sammenheng her; at gutter og jenter aldri fikk anledning til å snakke sammen på en naturlig måte. José María ville også vise at en gjennom forståelse og gode eksempler kunne oppnå så mye mer enn gjennom den dominerende barneoppdragelsen som hadde vært så vanlig på prosjektene våre.

José Marias forslag var at vi skulle arrangere en feiekoloni med "hans" gutter fra Atocongo, mine jenter fra San José, og de jentene som var igjen på Cristiania, i ferien. Han hadde erfaring fra flere rekreasjonsleire i Europa, og jeg hadde erfaring fra speiderleire og som fritidsleder for Oslo Kommunes feriekolonier. Telt skulle vi få låne av den jødiske klubben. Aline på Cristiania syntes ideen var glimrende, så vi begynte å planlegge.

Ofte kommer protestene fra dem en minst skulle vente det fra: under planleggingen av leiren vår, fikk José María mye motbør og protester fra de andre som jobbet i Atocongo: disse guttene var det ingen vits i å gjøre noe med, de hadde ikke menneskeverd, de var alle sammen forbryterspirer, delinkventer og burde jobbe i ferien. De fortjente ikke ferie, da kunne de heller dra til det hjemmet de kom fra eller tjene penger! Heldigvis fikk vi guttene med likevel.

Telt, utstyr og bastmatter ble lånt av den jødiske klubben, så vi behøvde bare å kjøpe mat til de 33 leirdeltakerne. Det var 10 gutter fra Atocongo, 16 jenter fra San José og Cristiania, pluss venner og frivillige som skulle hjelpe til. José María hadde sett seg ut stedet på forhånd, en nydelig plass på et høyplatå mellom bratte fjell, med en liten elv som rant forbi. Dagene ble organisert i skikkelig speiderstil, der alle var inndelt i kommisjoner for å få arbeidet gjort; kjøkken, henting av ved og vann, rengjøring, veggavis. Ellers drev vi gymnastikk, leker, konkurranser og forskjellig håndarbeid, oppdagelsesferder og bading. Et trekkspill og en gitar gjorde sitt til å få opp stemningen ved leirbålet om kvelden; det var ikke få sanger som ble lært den uka.

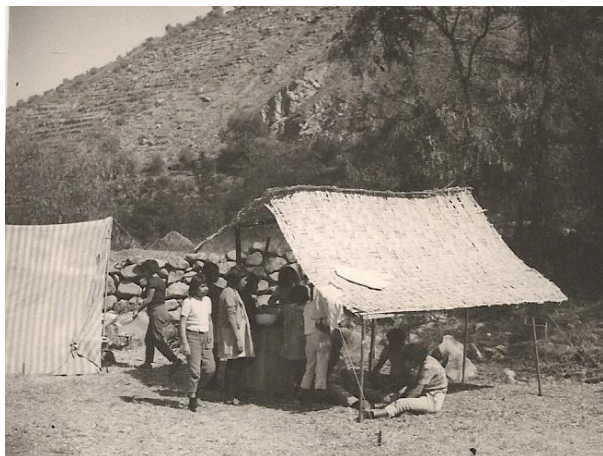
Eksperimentet ble 110 % vellykket. Guttene var greie fra første stund. De viste en samarbeidsvilje og et ansvar som fikk oss til å måpe. Stemningen blant alle sammen var helt fortreffelig. Det var jo første gang i en ferie at noen hadde tatt dem med til et sted utenfor sanddynene rundt Lima der de kom fra. Gutter som José María aldri hadde sett smile, de lo, lekte og sang.

*Utsikten fra leiren var upåklagelig,
Hovedveien opp til fjellene går forbi nede i
dalen. Flaggene er på plass.*

Kjøkkenet blir bygget

Kjøkkenet er ferdig, og arbeidet i full gang

*Matlagning. Esmeralda, Ana María Ruiz,
Alberto, Betty og Blanca foran.*

*Det er gøy å telte. Sara titter fram
under teltduken til høyre.*

Jordskjelv I

I oktober 1966 kom Abbé Pierre på besøk til Lima. Emmaus og Svalorna/Svalene hadde mange forskjellige kommuniteter og hjelpeprosjekter der, og han besøkte dem alle; deltok i mange samtaler og ordnet opp der det var problemer. Blant annet skulle han ha en samtale ute i ørkenen, i Atocongo, og jeg skulle tolke for ham. Vi hadde en pause i møtet, jeg hadde gått en liten tur på egen hånd da jeg kjente at jorden begynte å skjelve. I min naivitet tenkte jeg at dette var jo interessant; var det slik det kjentes når det var jordskjelv. Denne tanken forlot meg raskt da skjelvingen fortsatte, og jeg så mennesker omkring knele ned i bønn. Da vi senere kom tilbake til Chorrillos, så vi at mange hus der hadde fått store ødeleggelser.

Status for oss var at Cristiania gikk an å reparere, ingen vegger sto i fare for å falle ned. For huset som var leid inn til San José, var det verre. Der var det større sprekker i veggene, og man så fort at vi ikke kunne fortsette å bo der. Planen var at San José skulle fortsette til utgangen av året 1967. Da kunne de aller fleste av jentene der flytte over på internatet på Cristiania, og alle ressursene fra Norge kunne konsentreres om skolen.

Røde Kors hadde et stort hus i sentrum av Chorrillos (mellom gatene Huaylas og Alfonso Ugarte). Dette var lånt ut til Emmaus; guttehemmet Santa María holdt til der med 40 smågutter. Lederen for guttehemmet, Luis Gastelumendi, ble spurt om de kunne avse noe plass til jentene fra San José for resten av skoleåret 1966 og hele året 1967. Jo, de kunne avse et hjørne av det store huset. Tillatelse fikk vi langt om lenge fra Røde Kors. Det ble en liten sovesal, et rom som kunne brukes til stue, tre mindre rom, en korridor, et vaskerom og et toalett. Vi fikk lagt bastmatter som tak over korridoren, slik at denne kunne brukes som kombinert kjøkken og spisesal. Dører ble forseglet, slik at det ikke kunne være noe samkvem mellom guttene og jentene våre. Det endte opp med at vi fikk et ganske koselig, lite San Jose, med hjelp av kokkedame Rosa. Ana María Ruiz ville nå bo hjemme hos sin mor, og komme til San José når det var behov for henne, f. eks. på mine fridager. Dette ble en kjærkommen overgang for henne til å gjøre andre ting. Det viste seg også snart at den andre kokkedamen vi hadde, Placida, ble litt til overs i dette nye lokalet der det ikke var så stort behov og så mye plass. Nå hjalp vi henne med å sette opp et lite hus utenfor Chorrillos. Hun fant seg et annet arbeid, og etter hvert giftet hun seg.

Julen 1966 ble feiret på San José, med midnattsmesse, presanger, kylling og kakao med julekake etterpå. Det sier seg selv at det ble ikke mye soving den natten.

I begynnelsen av desember, etter at vi hadde flyttet inn i Røde Korshuset, kom Pater Hertman på besøk til Lima. Han var formann for Svalene, og det var viktig for oss å få drøftet fremtidsplanene for San José og Cristiania med ham. Hvordan vi det kommende året skulle utvikle San José, og hvordan undervisningsopplegget var for Cristiania. Aline, styrer for Cristiania, satte stor pris på dette besøket. Det ga stor inspirasjon og oppmuntring.

Spiserommet i "det nye" San José var egentlig en korridor, som vi fikk lagt bastmatter over til tak.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

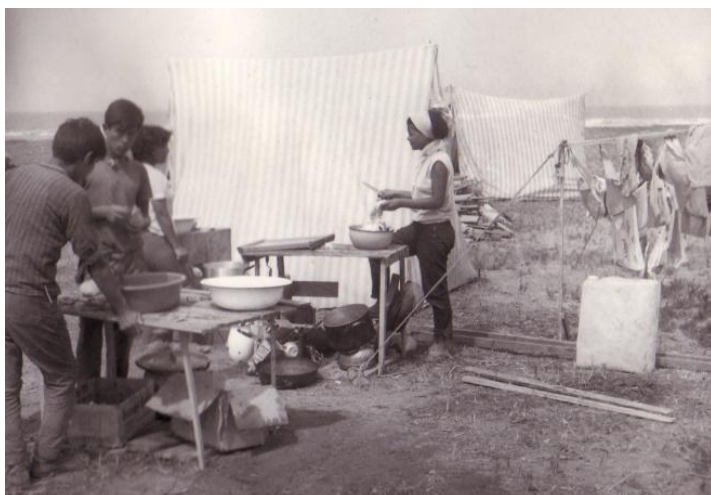
1967

Ettersom feriekoloni/leir hadde vist seg å være svært positivt for ungene og ungdommene, gjentok vi (José María Gonzalez og jeg) dette i sommerferien, februar 1967. Denne gangen ble det i Bujama Baja, ute ved sjøen syd for Lima. Vi fikk låne de samme teltene og utstyret som forrige gang. Der var vi i alt 35 deltagere, gutter fra Atocongo, jenter fra Cristiania og San José, i 14 dager. Mercedes Guevara fra Callao, som ofte hjalp oss i flere sammenhenger i denne tiden, ble med og var til enorm hjelp. Vi fikk også følge av to franske frivillige, som nettopp var kommet til Peru. Odile og Françoise ble med oss og var til fin støtte.

Bujama Baja tillot utstrakt bruk av plass. Vi kunne ha leker og ekskursjoner som krevde store landområder, i tillegg til at vi hadde bading på programmet hver dag. Stedet hadde tidligere bestått av store haciendaer. Nå hadde området små landsbyer med befolkning av afrikansk avstamning. Disse var etterkommere etter slaveene som haciendaene hadde hatt før, og som hadde fortsatt å bo på samme sted.

En dag skulle jeg inn til Lima et ærend. En av de største jentene som hadde vært i byen dagen før, hadde tatt med seg Sara, så nå skulle hun være med meg tilbake til San José igjen. Vi tok bussen til sentrum, og skulle skifte til minibuss. Da vi gikk på gaten ble vi stoppet av en politimann. Jeg hadde dessverre ikke legitimasjon på meg, og det jeg ikke visste var at det hadde vært så mange barn som var forsvunnet i Lima, visstnok eksportert til andre land.

Han stilte meg mange spørsmål, og spurte så Sara om hun bodde med meg. Sara sa nei. Bedre ble det jo ikke da han spurte henne om navnet sitt, og hun svarte Teresa. Dette ble svært pinlig, ettersom tilskuerne ble flere. Jeg håpet vi kunne gå på politistasjonen og ringe Aline, men så ga han opp hele affæren og lot oss gå.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Arbeid må til...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Françoise er kjøkkensjef...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Gøy må vi ha ...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Artig med dyr ...

Diskusjoner ...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Vannbæring ...

Endeløse strender ...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

og oppdagelser...

*Det var interessant å komme i kontakt
med den lokale befolkningen*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Sang ved leirbålet om kvelden...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Señora Rosa

På San José hadde vi verdens mest elskelige menneske til å lage maten. Hun var alltid i godt humør, snakket aldri om seg selv, og hørte romantiske meksikanske sanger på radio mens hun laget maten. En dag syntes jeg hun leste tegneserier på en rar måte, og kom til å spørre henne om hun hadde lært å lese. Nei, hun kunne ikke lese. Jeg foreslo at jeg kunne lære henne det, når vi hadde ledige stunder. Det var bare det at de ledige stundene kom ikke, og hun ville ikke at jentene skulle oppdage hemmeligheten hennes. Ved skoleårets begynnelse i april 1967, fikk vi etter mange overtalelser Rosa til å melde seg inn på kveldsskole. Hun begynte i en klasse som er før første klasse (transición), for å lære bokstavene. I et brev fra den tiden skriver jeg til Svalene at "det ser ut til å gå bra, tror hun liker det. Hun forteller at det er flere voksne señoraer der, som ikke kan sitt fadervår engang. Det er nesten ille å se voksne mennesker sitte og streve med å tegne rundinger og firkanter i rekker."

Etter hvert kom det også fram at Señora Rosa hadde et barn som nå skulle være ca. 11 år og som bodde hos en familie et eller annet sted i Lima. Hun hadde ikke sett dette barnet siden det var baby. På San José hadde hun en gutt på 5 år og en liten jente på 1 år. Faren til disse to barna kom hyppig på besøk til henne. Da vi snakket om gifting, kom hun med kraftige protester, og sa hun ikke ville det. Dette var lett gjennomskuelig: hun hadde ikke fødselsattest, og kunne derfor ikke gifte seg sivilt. Hun hadde heller ikke dåpsattest, og fikk da heller ikke gifte seg i kirken. Jeg skriver videre i brev til Svalene: "Ingen vet om det navnet hun har er hennes riktige, for hun var hos en omstreifende familie fra hun var 4 år, rømte da hun var 10 år fordi de slo henne mye. Etter det fikk hun jobb hos en familie der hun ble voldtatt av husets herre og fikk barn ca. 15 år gammel. Ingen vet om foreldrene hennes lever, heller ikke fødselsdag og -år. Hun antar at hun er 26 år nå. Hun synes ikke det er så viktig å gifte seg; det er mulig å få laget de attestene hun mangler, men jeg tror det hun mangler aller mest er selvaktelse. Hun føler seg ikke verdig til et liv i et "normalt" ekteskap".

Dette at hun ble kastet ut fra stedet der hun arbeidet når hun var gravid eller hadde fått barn, var lett å forestille seg. Det samme hadde skjedd med Placida, som hadde vært på San José lenge. Det var allment kjent at i de rike familiene ble sønnene oppmuntret til å "øve seg opp" på tjenestepikene sine.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Sra. Rosa og datteren er med oss på stranden,
Bak, fra venstre: Carmen, Elba og Paulina.*

San Pablo

Jeg skulle ha en liten "pause" fra arbeidet på San José, og var så heldig at Mercedes, som hadde vært med oss på leiren i begynnelsen av året, ville styre barnehjemmet et par uker. Hun gjorde slike ting gjerne, uten å tenke på å ta betaling for det.

En av de frivillige i Emmaus, Victor Li, forlovet med en av de svenske frivillige, skulle besøke broren sin i jungelen. Broren var lege og jobbet med sin kone i en leprakoloni, San Pablo, like ved et av tilløpene til Amazonas, nedenfor byen Iquitos. Nå hadde jeg sett Peru både ved kysten og i fjellene, og det ville være interessant også å få anledning til å se jungel, så vi ble enige om å reise sammen. Vi skulle ta buss til byen Pucallpa ved elven Ucayali, og så elvebåt til Iquitos og videre til San Pablo. Hjemreisen skulle gå med fly.

Årstiden var ikke den beste for en bussreise. Til tross for at bussruten var hovedferdselsåren mellom jungelen og storbyene langs kysten, med all frakt av frukt, grønnsaker og andre varer, ble veien fullstendig ubrukelig i regntiden. I en liten by på vegen måtte vi vente i 2 dager fordi vegen var ufremkommelig. Så startet de med

store forhåpninger, men bussen ble flere steder stående fast i søle, slik som de øvrige bussene og lastebilene. To netter måtte vi sove i bussen, ikke få steder måtte passasjerene ut og dytte, og noen steder hadde de satt inn store traktorer for å dra kjøretøyene gjennom gjørma.

I Pucallpa stoppet vi et par dager for å besøke to interessante sentra. Det var Centro Linguístico og Albert Schweitzerhospitalet. Det første var administrert og drevet fra USA. Fra forskjellige stammer inne i jungelen hentet de folk med fly og fløy dem til dette senteret for å lære dem spansk. De fikk bo der med familiene sine en viss tid, i små hytter, til de hadde lært spansk. Så skulle de tilbake til landsbyene sine for å være lærere for de andre der. Samtidig ble en del av disse stammespråkene forsket på og alfabetisert.

Albert Schweitzerhospitalet var et lite sykehus drevet av en tysker, finansiert ved gaver og basert på frivillige som bandt seg for tre år. Det var overfylt, pasientene lå i gangene, på terrassen og over alt. Noen hadde også familie med seg og bodde i små hytter like ved. Det var tydelig at dette var et kjærkomment og nyttig foretak.

Leprakolonien San Pablo var til å begynne med et sted der de hadde henvist folk som var smittet av spedalskhet, for at de skulle være isolert fra omverdenen. Lepra er en sykdom som var ganske vanlig i Peru før. Noen kanadiske nonner hadde etablert et kommunitet i utkanten av kolonien, for å pleie og behandle de syke. Nå var det tre leger, men ikke så mange nonner igjen, for med moderne medisiner kan en stanse sykdommen på et tidlig stadium. Det ble derfor mindre og mindre behov for pleie av folk som har fått kroppsdeler tæret bort. Før pleide de å ta barna fra foreldre som hadde sykdommen, for man trodde at de kunne bli smittet. Nå fikk barna bo sammen med foreldrene sine. Kolonien var beundringverdig organisert som en hvilken som helst landsby, de syke selv utførte jobbene som bakere, lærere, postmester, skredder, skomaker, snekker og ellers de yrkene som var nødvendige her. Gatene var opphøyde og bygget som trebroer, for å unngå parasitter som det kryr av i gresset.

En av legene viste oss leprabasillen i mikroskopet. Han ble henrykt da han hørte at jeg var fra Norge, og lurte på om jeg kjente til Armauer Hansen, som "oppdaget" basillen.

Oppholdet på San Pablo var utrolig givende. Vi ble igjen minnet om hvor mye mennesker – som vi skulle tro var livets tapere – har å gi av glede og nestekjærighet.

FOTO: MARTHE IBANEZ

*Et ektepar i leprakolonien.
Begge er angrepet, en kan bl.a.
se det på hendene, Etter at det
ble oppdaget at lepra ikke er
smittsomt, får foreldrene lov til
å ha barna hos seg, og de kan
der leve et "normalt" familieliv.*

FOTO: MARTHE IBANEZ

*Landsbyens bakeri.
Bildet viser stekeovnen, som
var bygget opp av leire og
stein. Den ble fylt med ved,
og var varm til steking av
brød og kaker når veden var
utbrent.*

Santa Rosa de Ocopa

For vinterferien, i begynnelsen av august 1967, hadde vi ikke noe program, for José María hadde ikke tid til å organisere enda en leir. Da var det broren til hjelperen vår Mercedes Guevara, Francisco, som foreslo at vi kunne be om gratisbilletter på jernbanen og ta en tur med ungene til Ocopa, en liten landsby utenfor Huancayo (ligger på ca. 3000 m.o.h.), oppe i fjellene. Så Francisco ble med meg til sjefen for jernbanen, og vi fikk med en gang 27 gratisbilletter tur/retur Lima-Huancayo med verdens mest høytliggende jernbane (den går over et pass som er 5000 m. o. h.)! Vi reiste opp på forhånd for å be om losji i et kloster i nærheten, Sta. Rosa de Ocopa. Der hadde de dessverre ikke anledning til å innlosjere oss, for den 2. august var festdagen for "La Virgen de Ocopa" (klosterets skytshelgen), og i den anledning ventet de et stort antall pilegrimer dit. Men de hjalp oss slik at vi fikk låne den lille skolen i landsbyen like ved, og den kunne vi disponere. Som hjelpere skulle Mercedes være med, pluss en nyankommet fransk frivillig i Emmaus, Alice Amate (hun skulle vi få mye samarbeid med seinere, hun var noen år senere internatansvarlig på Cristiania en lang periode).

Togturen gikk bra; ingen fikk høydesyke. Disse togene har for sikkerhets skyld sykepleier og surstoffapparat med. Neste dag var vi vitne til en enorm religiøs prosesjon med mange pilegrimer og et stort marked rundt klosteret. Fra begynnelsen av fikk vi god støtte og hjelp av tre prestestudenter ved klosteret. Disse var utrolig humørfylte, spøkefulle og "fine". De skaffet oss madrasser, lærte oss mange sanger, vi hadde organiserte samtaler, de var med å spille volleyball, forsynte oss med brus, boller og snop, og var med på utflukter i omegnen for å vise oss det som var å se. Dette var et ørretoppdretteri, en innsjø med småbåter, og et vakkert fjell med utsikt og gjetere med dyreflokkene sine.

Siste dagen, som var en søndag, dro vi inn til byen Huancayo, som på søndagene har tradisjonelt marked da folk fra omgivelsene kommer til byen for å selge produktene sine. En episode her viste hvor fornøyde jentene våre var med oppholdet: vi skulle kjøpe brød i en butikk, og der var det flott musikk. Da ble plutselig hele butikken omgjort til danselokale. Det sier seg selv at det ble en følelsesladet avskjed med våre venner prestestudentene neste dag. Noe å leve lenge på.

Volleyball i skolegården var veldig populært, også for pretestudentene...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Barna fra omegnen som vi møtte, var forskjellige fra barna i byen... Disse var gjeterne.

FOTO: MARTHE IBANEZ

FOTO: MARTHE IBANEZ

FOTO: MARTHE IBANEZ

*Vi spurte denne jenta hva
hun hadde i knyttet sitt,
som niste for hele dagen.
Hun viste oss det, det var
kokte poteter.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*De største jentene
sammen med Fray
Pedro foran klosteret*

*Prosesjonen på dagen for
Sta. Rosa de Ocopa
kommer ut fra kirken...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Fray Pedro hjelper til med
å få fyr på primusen, for
det smaker godt med mat...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Det var mye
interessant å
observere på det
lokale markedet
denne festdagen...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Her selges stykker av
helstekte griser, i
gråpapir...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Det siste semesteret ved San José ble preget av oppløsningen av barnehjemmet. Alle papirene som jentene manglet måtte være i orden. Jentene skulle flytte over til Cristiania for å bo på internatet der etter sommerferien, unntatt én, Lucia, som ennå var for ung og skulle være et år på Niño Jesus de Praga. Dette var en skole med internat drevet av nonner, også i Chorrillos.

Også dette året kom Abbé Pierre til Lima i oktober, for å roe gemyttene innen Emmaus.

Så ble det avreise til Norge en av de aller siste dagene før jul.

Retur til Lima

Mens jeg var vel to år hjemme i Norge for å jobbe for å betale studiegjelden, hadde Aline og skolestyret for Cristiania forsøkt å nærme seg en realisering av nye planer for skolen. De hadde tenkt ut at det måtte gå an å lage en praktisk avdeling for skolen, der eks-elever kunne praktisere det de hadde lært, samtidig som de produserte klær for salg. Tanken var at denne produksjonen skulle kunne finansiere en liten lønn til dem selv, samt dekke en del av driftsutgiftene for skolen.

Det mest nærliggende de måtte tenke på, var lokaler for denne aktiviteten. Det ble etter hvert kjent at Luis Gastelumendi, som hadde guttehemmet Santa María i Røde Korshuset, der vi hadde fått låne et hjørne det siste året vi hadde San José, hadde planer om å bygge et mer funksjonelt hjem for de vel 40 guttene sine ute i ørkenen. Røde Korshuset lå som nevnt midt i travleste sentrum av Chorrillos, med de to hovedgatene rett ved. Luis ønsket å vanne i ørkenen og plante trær og så til, slik at guttene kunne vokse opp med dyr og mer i pakt med naturen. Styret på Cristiania begynte derfor å forhandle med Røde Kors om å få kjøpt dette huset. Som det meste i Peru gikk forhandlingene sakte, og som flere ganger før, var det ikke til å unngå å bruke komitémedlemmers innflytelse for å få de riktige personene i tale. I Norge ble det samtidig søkt om støtte til dette kjøpet og til innkjøp av maskiner, i Direktoratet for Utviklingshjelp.

Da jeg kom tilbake til Lima i oktober 1970, var disse forhandlingene godt på gli, og det var spennende hvordan det gikk med byggingen for Santa María. Det var min oppgave å legge alt til rette slik at det nye prosjektet, produksjonsavdelingen, kunne starte opp. Før jul 1970, mens Santa María fortsatt var i Røde Korshuset, kunne vi ikke gjøre noe med selve bygningen, annet enn å håpe på at reparasjoner og oppussing ville kunne starte opp i januar. Det ble brukt mye tid på å snakke med mennesker, besøke institusjoner og verksteder, for å finne en person som kunne bestyre produksjonen i skoleverkstedet, og veilede jentene i arbeidet. En del tid gikk også med til å undersøke hvor det var mest hensiktsmessig å kjøpe strikkemaskiner og industrielle symaskiner.

I denne perioden bodde jeg på Cristiania, slik at jeg ble godt kjent med elevene der, og kunne drive med gjøremål som var nyttige for skolen også. En av viderverdighetene vi hadde på Cristiania denne tiden, var en epidemi av sarna, dvs. skabb. Dette er et lite kryp som lever under huden, lager tunneller og legger egg der. En kan forestille seg at det forårsaker en del kløe. Ca. 20 av elevene våre fikk det, før vi ble klar over hva det var. Det var Dr. Rabinovich (medlem av skolestyret og lege – han hjalp oss ofte med gratis behandlinger av elevene på Cristiania) som konstaterte hva det var, og han skaffet oss tre liter av noe hvitt stoff som skulle smøres på hele kroppen hver kveld fire dager i trekk. Så måtte klær og laken kokes hver dag. Dette klarte vi fint for de elevene som var interne på skolen, for vi hadde jo vann og jentene hadde hver sin seng. Vi var mer bekymret for elevene som bodde hjemme, for de færreste av dem hadde slik luksus som laken, og ofte sov 2, 3 eller 4 barn i samme seng. Vann var også en mangelvare for dem, som oftest måtte de kjøpe vannet i tønner. De elevene som hadde utøyet ble i hvert fall utstyrt med en liten flaske hvitt stoff + bomull til å smøre på seg med. Og epidemien gikk over...

Et år seinere fikk jeg slik kløe, på forskjellige steder. Det måtte jo bare være allergi, og ville nok gå over snart... Men det gikk ikke over, og jeg måtte nok innrømme at det var sarna, og få meg noe hvitt stoff...

Jenter fra Cristiania, på tur opp på sandfjellet bak skolen

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Francisca

Alle jentene på internatet på Cristiania hadde hver sin dramatiske og triste historie. I november 1970 sendte jeg hjem til Svalene følgende historie om en av jentene:

Francisca ble født i 1948 i landsbyen Ollachea i distriktet Puno, nær Titicacasjøen, på grensen til jungelen. Hun hadde to eldre søsken, en søster og en bror. Faren arbeidet på en veg som staten bygde fra nærmeste store by, Juliaca, innover i jungelen. De holdt på med sprengningsarbeid, og faren omkom i en arbeidsulykke. Han var for nær da salven gikk av. Francisca var tolv år da dette skjedde. Etter en tid så moren seg nødt til å "gifte seg" på ny, for å kunne forsørge barna. I dette ekteskapet fikk barna føle at de ikke var velkomne; den eldre søsteren måtte ut i arbeid, broren begynte å arbeide hvor det var en skilling å tjene. Francisca hadde nå tre års skolegang bak seg. Moren fikk høre om en ingeniør som arbeidet i Juliaca. Kanskje han kunne ta Francisca i arbeid i huset?

"Så ga mor meg til denne familien da jeg var omtrent 13 år. Etter at jeg hadde vært der en stund, flyttet familien til Lima. Jeg insisterte på at de skulle la meg få gå på skole, men fruen ville ikke det. "Tror du jeg har hushjelp for at hun skal tilbringe sin tid på skolen?" brukte hun å si. Jeg ble mer og mer rasende på denne familien, for jeg forsto at på denne måten hadde jeg ingen fremtid.

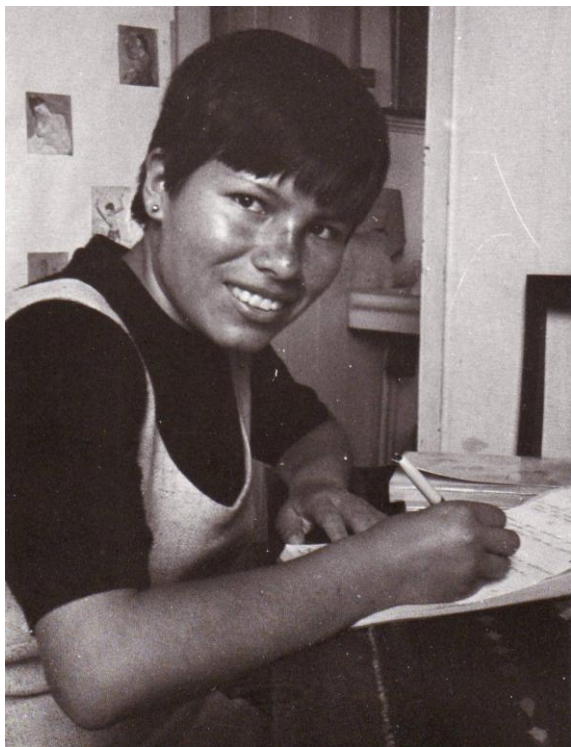
Så en dag, da jeg snakket med en pike fra Chorrillos, jeg hadde blitt kjent med, ble fristelsen for stor; jeg pakket sammen litt klær og lurte meg av sted sammen med min venninne. Men stor ble skuffelsen da vi kom til Chorrillos og jeg fikk se hjemmet hennes. En liten "choza" (hytte av bastmatter), mange mindre søsken, alle skitne og sultne, ikke vann, lys eller toalett. Her kunne jeg jo ikke være, så etter to dager gikk jeg derfra. Jeg vet ikke hvor lenge jeg hadde drevet gatelangs, da en politimann snakket til meg, og spurte hvor jeg bodde. Jeg ble livredd, for jeg hadde bestandig hørt at politiene slo barn. Han tok meg med til politistasjonen. Jeg var så redd at jeg kunne se hvordan beina mine skalv der jeg satt. Jeg var nesten 15 år da. Sjefen spurte hvor jeg bodde, hvor jeg kom fra, og en hel masse som jeg ikke husker hva var. Jeg fortalte om familien der jeg arbeidet, men at jeg ikke ville tilbake dit. Etter at jeg hadde ventet i flere timer på politistasjonen, kom frua og mannen der jeg arbeidet, for å hente meg. Men jeg sparket og klorte og ville ikke bli med dem tilbake. Da var

det en av politimennene som sa at han visste om noen utlendinger der i nærheten som tok seg av hjemløse barn, og de ble enige om å spørre om disse menneskene kunne ta seg av meg. Etter en stund kom han tilbake med Señora Aline, som var formann for denne foreningen. Hun sa at jo, jeg var velkommen til dem, hvis jeg ville bo på barnehjemmet som de hadde. Hun snakket på en måte som jeg ikke hadde opplevd før, som om hun hadde respekt for meg, som om jeg var like viktig som de andre menneskene. Slik hadde ingen behandlet meg før; jeg hadde bestandig opplevd hogg og slag, og fått kjeft.

Så kjørte vi, med de menneskene jeg hadde vært hos før og Señora Aline, til barnehjemmet, som var i Punta Negra. Der ble jeg til de flyttet til San Jose her i Chorrillos. Og her fikk jeg det jeg ville: de lot meg få begynne på skole. Så alt jeg har og alt jeg kan, skylder jeg utlendinger. Hva hadde jeg vært i dag, hadde det ikke vært for utlendingene som har hjulpet meg? Derfor vil jeg arbeide på samme måte, forsøke å få andre som lever i samme slavekår som jeg hadde levd i, ut av elendigheten, så de kan leve som mennesker.

For tre år siden lånte Aline meg penger slik at jeg kunne reise og besøke landsbyen der jeg er født. Jeg fant broren min der. Han lever sammen med en dame som er sympatisk, men hun kan ikke lese eller skrive. Broren min kan lese. De har fire barn nå. Jeg har snakket med en belgisk prest som arbeider der sammen med en sykepleierske. Jeg ville høre med ham hva han tror jeg kan gjøre som er mest nyttig for landsbyen min. Så nå vil jeg lese for å dra tilbake for å hjelpe folket mitt. For de trenger det: de lever av jordbruk, men kan ikke noe, driver jorda bare ved å grave i den med små pinner, og nesten ingen kan lese eller skrive. Det viktigste tror jeg likevel er i helsesektoren, for det finnes ikke leger eller sykehus der, og folk er veldig overtroiske, kurerer mest med trylleformularer og planter.”

For øyeblikket bor Francisca i et lite rom i Cristiania. Hun har bak seg den lærdom Cristiania kan by henne, og har arbeid i et privathjem som sydame. Hun tar videregående som kveldskurs etter at jobben er ferdig. Det tar tid, og hun blir utålmodig i blant. Lønningene der hun jobber er heller ikke oppmuntrende, 300 kr. pr. mnd. for 8 timers arbeidsdag (dette var i 1970). Riktignok får hun et måltid mat om dagen, men det er så vidt pengene strekker til for det mest nødvendige.

Francisca gjør lekser.

ARKIVFOTO: ABBÉ PIERRE

Flere feriekolonier

Punta Negra

For å gjøre noe mer konkret og tilsynelatende meningsfullt i denne ventetiden, begynte jeg å forberede sommerleir for elevene våre, noe som hadde vist seg å være så vellykket før. Mens jeg hadde vært borte hadde José María Gonzalez vært aktiv med å veilede frivillige i Emmaus til å være fritidsledere, drive leire/feriekolonier for barn og unge fra barriadaene (slumstrøkene) i nærheten av der vi arbeidet. Emmaus hadde for noen år tilbake anskaffet et hus ute ved sjøen et godt stykke syd for Lima. Dette huset hadde nå lenge ligget øde og forlatt, og da hadde det selvfølgelig blitt robbet for alt som gikk an å fjerne, toaletter, vasker, dører og vinduer. Nå bestemte vi oss for å gjøre det rent og sette det i stand slik at det kunne brukes som feriekolonihus etter jul 1970. Noe gjorde vi på dugnad, noe gjorde jeg på egen hånd, av maling og vasking.

Så forteller jeg i brev hjem fra januar 1971 at: "Hele bunten av jenter, med matvarer, senger, madrasser, klær m.m. ble kjørt i Emmaus' lastebil til Punta Negra 2. juledags morgen. Guttene fra Atocongo var dessverre ikke med denne gangen, for de ble ikke ferdige med skolen før ved årsskiftet. José María ledet det hele, og vi var tre fritidsledere som hadde ansvar for hver vår gruppe på ca. 8 stk.

Opplegget fungerte kjempefint, hver dag var programmert med fysiske aktiviteter om formiddagen, bading før middag, forskjellige slags håndarbeider (husflid) om ettermiddagen, deretter kulturelle aktiviteter, dvs. mimikk, sang, teater, ringdans, leiker. Etter mørkets frembrudd var det leirbål, turgåing, leiker, dialog, sang, forskjellig for hver dag.

Stranden i Punta Negra er veldig farlig, det er store bølger som bryter. Hvis man kommer utenfor disse, kan det være vanskelig å komme tilbake igjen. Så det var ikke så lett å lære og svømme der. Så en dag spanderte vi buss på hele hurven, og tok hele dagen på en strand en halv time lengre sør, Naplo. Dette var en finfin sandstrand med lun sjø i en vik, så ungene/ungdommene koste seg verre. Et par dager før hadde vi forsøkt å gå til fots til nabolandsbyen, San Bartolo, for å bade der, med niste og program for dagen. Men denne stranden var full av steiner og sjøpinnsvin, så det ble mye plukking av pigger og plastring den kvelden.

En dag skulle jentene klare seg helt på egen hånd. De ble utstyrt med nistemat og penger til brus, og delt inn i tre grupper. Hver gruppe skulle gå til hver sin nabolandsby, en til Punta Hermosa, en til San Bartolo og en til Santa María. Her skulle de forhøre seg om alt angående byen: på rådhuset om ordføreren, antall innbyggere, næringsgrunnlag etc., på politistasjonen om kriminalitet, stoffmisbruk, antall politikonstabler, fengsel med mer, hos presten om fødsler, barnedåp, giftemål, dødsfall etc.. Denne aktiviteten hadde to hensikter: for det første å venne jentene til å snakke med fremmede mennesker, for det andre å venne folk til å være med på å lære opp ungdommen. Hver av gruppene ga sin rapport om kvelden, etter at de hadde drøftet det hele og laget tegninger av der de hadde vært. En av gruppene leverte rapporten som er gjengitt på neste side.

Da vi dro fra Punta Negra den 8. januar om formiddagen, kom en ny gruppe på 22 unger. José María hadde som før nevnt forberedt en stab av fritidsledere som hele sommeren, i perioder på 14 dager, skal drive feriekoloni i Punta Negra, med unger fra de forskjellige barriadaene."

Rapport fra en av "undersøkelseskommissjonene", Santa María

Skrevet av Eva García

En gruppe på 6, "Las Michagas", fikk tildelt å gå til badebyen Santa María. Vi dro hjemmefra ca. kl. 10.20. De hadde valgt den lengste vegen for oss, mer enn 5 km., og det var fryktelig kjedelig, for det fantes ikke et grønt strå, bare sand og biler som passerte i full fart. Men vi hadde fått klar beskjed: forbud mot å haike, og sjefen i gruppa skulle adlydes.

Vi gikk og gikk, og noen biler tilbød seg å ta oss med. Men vi svarte med et smil, at tusen takk, nei, og vi fortsatte framover, i det vi lydig adlød reglementet. Da vi hadde gått ganske langt var vi temmelig trøtte av å se veg, sand og biler som passerte. Vi fikk ideen at vi skulle være glade og ivrige, så vi begynte å synge og danse. Og tenk, lyktestolpene så på oss, og de lo ganske sikkert av oss, hvilket gjorde oss enda mer entusiastiske. Men: da sa Aurora: "Jeg er så sulten!" Virginia svarte at vi måtte ikke ta hensyn til sulten nå, for ellers ville vi ikke ha igjen noe niste når vi kom fram. Den eneste som gikk stille etter alle de andre, var Marbal. Og vet dere hvorfor? Hun hadde slik tannverk!

Vi fortsatte å gå, og med ett mente vi å ha kommet fram dit vi skulle, for det var et skilt som sa Santa María del Mar – men vil skulle jo bare til Santa María. Så nå var vi i villrede, og vi stoppet en bil som passerte og spurte sjåføren: "God dag, Señor, kan De si oss om dette er Santa María?" Og han smilte og svarte meget vennlig, at "dere mangler ennå 2 km.. Men hvis dere vil, kan dere få sitte på." Vi svarte alle i kor: "Er det så mye igjen?" Han insisterte på at vi kunne få sitte på, men pliktoppfyllende som vi er, svarte vi at tusen takk, vi måtte gå til fots, så vi fortsatte. I det en av oss skulle til å plukke en blomst, snubla hun nesten i et par briller. Lenger borte var det en ungeflokk, og vi spurte dem "Hvem eier disse brillene?" Aurora ville låne dem, og hun utbrøt: "Men de passer jo akkurat til meg". Eva sa: "Stakkars den som har mistet disse brillene, nå ser han sikkert nesten ikke!"

Vi gikk videre, og ENDELIG – kom vi fram til Santa María, en badeby vakker som få. På begge sider av vegen var det plantet pinjetrær. Vi fortsatte å gå, og i en kontrollstasjon spurte politimannen hvor vi var fra. Vi forklarte alt, og han sa: "Passer!" Vi kom snart til den private badestranden "Smaragdene". Vi gikk inn kjøkkenveien til hotellet og spurte kokkene om hvor vi kunne treffe sjefen. De sa at sjefen skulle komme kl. 13.00.

Ettersom vi nå var veldig sultne, gikk vi utenfor og spiste nista vår. Så gikk vi til politistasjonen, der vi intervjuet kommandanten. Han mottok oss vennlig, vi fikk

til og med komme inn på kontoret hans. Navn? Luis Calvo. Hvor mange politimenn er dere? 6. Er det mange forbrytelser her hvert år? Ingen, for dette er en luksusbadeby med private klubber, og alle "mistenkelige" personer sendes til Lima. Er det stoffmisbruk her? Nei. Når er det flest trafikkulykker her? Om sommeren. Hva er årsaken til disse? For stor hastighet. Er det samarbeid mellom bystyret og prestene? Nei.

Så gikk vi til hotellet til klubben Branif International, men der hadde vi ikke hellet med oss. De ville ikke svare på noe, og de bare lo av oss. Så vi gikk derfra og tilbake til hotellet "Smaragdene". Nå var sjefen kommet, og han svarte på alle spørsmålene våre. For å bli medlem av badeklubben må en betale et gebyr på 50 000,- kr., og enda betale en masse årlig. Da vi hadde sagt takk for oss, ropte kokkene på oss, og vi spurte om vi kunne få et glass vann. Og tenk: sjefen spanderte 6 brus på oss, t.o.m. med ISKLUMPER! Og kokkene ga oss kaker. Vi ble nesten forelsket. De fulgte oss ut da vi gikk, og dette var det hele fra gruppen "Las Michagas".

Chabuca og Elba på taket av Punta Negra.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ 1967

En av aktivitetene var folkedans. José María i midten. Juan Hidalgo (Tino) styrer platespilleren. Alice Amate og Françoise til høyre.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Med sjøen som nærmeste nabo, var det bading hver dag

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Meditasjon ved solnedgang

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Alice Amate, fransk Emmausfrivillig som jobbet i barriadaen Buenos Aires de Villa med en mødreklubb, skulle også arrangere en feriekoloni i Punta Negra i midten av mars, og lurte på om jeg kunne hjelpe til der. Det var mars, guttene i Santa María var fortsatt i Røde Korshuset, kjøpekontrakten for huset var fremdeles ikke i orden. Så jeg ble med Alice og en gruppe på 20 ungdommer til feriekoloni i Punta Negra. Igjen en takknemlig og givende opplevelse, som ga disse ungdommene en ferie de aldri hadde kunnet forestille seg, utenfor sanddynene i Buenos Aires de Villa.

Cahua

Neste feriekoloni som ble arrangert var rett etter jul 1972. Det var Mercedes Guevara som kjente til at et elektrisitetsverk i en liten landsby, Cahua, ved foten av fjellene, hadde noen hus oppført for medarbeiderne sine. Disse sto nå tomme. Vi fikk låne et av disse husene. En av medarbeiderne på Sta. María hadde lovet å kjøre oss i deres buss. Vi skulle ta kystveien nordover et par timer, til byen Barranca. Så måtte vi ta av fra hovedvegen og kjøre 3 timer innover mot fjellene, til Cahua. Denne gangen var det bare Meche (kallenavn for Mercedes), en av lærerne og meg selv, sammen med 23 elever fra Cristiania.

Avreisedagen begynte med to epilepsianfall blant elevene. Da vi hadde kommet like nord for Lima, brøt bussen sammen, og kunne ikke kjøre lenger. Sjåføren ga oss klar beskjed om at han ikke ville kunne hente oss en uke seinere. Meche mente det var ikke noe problem for søsteren hennes å skaffe en annen buss, de hadde så mange forbindelser med Røde Kors. Derfor fortsatte vi med godt mot da en stor lastebil var villig til å ta oss alle med + bagasjen, til Barranca. Der måtte vi vente i veikanten og satse på at en forbipasserende varebil kunne ta oss med videre. Mot kvelden fikk vi endelig plass i en bil, men bare til halve gruppen. Meche ble med der, og de kom godt frem den kvelden.

Vi andre fant ut at vi ble nødt til å overnatte før vi kom videre, så vi fant en leirplass og begynte å sette opp teltene våre. Dette skapte stor interesse hos naboene, de hadde aldri sett telt før. Noen av mennene i nabolaget mente at de kunne ikke la oss kvinnfolk ligge slik, så de fikk raskt snakket med formannen for byens skolestyre, og ordnet det slik at vi fikk låne skolen i Barranca til å overnatte. Meche fikk ringt oss neste dag, og forsikret oss om at en varebil hadde dratt til Barranca om morgen, så ved middagstider skulle den tilbake og kunne ta oss med. Da denne kom, sa de at vi var altfor mange, og de skulle ikke tilbake enda... dessuten var det sikkert ingen andre biler som skulle til Cahua den dagen... Under forhandlinger om vi skulle leie

en minibuss, var det noen som fant ut at en lastebil gikk i rutebilfart forbi Cahua. Der fikk vi stuet alle inn, og reisen gikk fint. Cahua var et deilig sted med vegetasjon, frukttrær, en liten elv og stillhet mellom kjempehøge fjelltopper. Alle jentene fikk plass til å sove i huset, som hadde både ordentlig kjøkken, toalett og bad.

Formiddagene ble brukt til å utforske stedet, besøke elektrisitetsverket, gå på turer og drive sport. Om ettermiddagene var det forskjellig type håndarbeid, sang og samtaler. Stedet var så behagelig og vakkert å være på, at uka vi skulle være der gikk som et pust.

Aktiviteter i Cahua

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Det var bare én bekymring: Søsteren til Meche hadde ikke klart å skaffe noen buss til hjemreisen. Dagen før avreisen bestilte vi derfor plass på lastebilen som gikk forbi i rutefart, og et rutebilselskap i Barranca forsikret oss om at de ville ha plass ved middagstider, til å ta oss alle til Lima. Neste dag kom så lastebilen fullstappet forbi, så det var med nød og neppe vi alle fikk ståplass mellom kjerringer og høner og fruktsekker. I Barranca fikk vi vite på busstasjonen at alle bussene kom fulle forbi, så det var ikke plass til oss... Ikke tale om å leie en buss, det var for dyrt, og ingen minibuss ville kjøre til Lima. Så var den eneste utveien å haike. Dette var jo en kjempestor risiko, men vi så ingen annen mulighet. En del lastebiler stoppet, så vi fikk sendt av gårde 2 og 3 jenter om gangen. Da det ble mørkt om kvelden var vi ennå 11 personer tilbake. Vi stilte oss da i colectivo-kø (minibusser som går i rute), der vi ventet et par timer, og bilene tok selvfølgelig overpris fordi det var så mange mennesker og få biler. Siste gruppen kom fram til Cristiania ved midnatt. Vi var allikevel bra fornøyde, for alle hadde kommet fram uten trøbbel, ingen eller ingenting hadde blitt borte underveis.

Da jeg senere, under evalueringen, spurte jentene hva de likte best med denne turen, svarte de alle: hjemreisen. Jeg kunne ikke akkurat si meg enig... I brev hjem har jeg en bemerkning om at turen ble litt dyrere enn planlagt, pga. alle reiseutgiftene. Hele turens totale kostnad ble 1150 kroner!

Trapiche

Til neste feriekoloni, som ble arrangert i vinterferien, første uke av juli 1972, fikk jeg hjelp av en av lærerne på skolen, Orietta Lomparte, Tino (Celestino Hidalgo) - trofast disippel av José María, og Eduardo, som skulle bli min ektemann. Cristiania fikk 2 tolvmannstelt av Emmaus, det var telt gitt fra USA etter et jordskjelv, og så fikk vi låne et par andre telt. Det var et spennende foretak, for vi skulle ha med oss 30 av de nye elevene på Cristiania, og de hadde aldri vært hjemmefra før. Vi fikk også 4 av de største elevene, som visste hva dette var, til å være gruppeledere.

Bussen til Sta. María kjørte oss en times tid til Trapiche, et nydelig sted ved siden av en elv, og med vegetasjon. Det mest spennende med dette stedet var at det lå en ruinby (pre-inka) i nærheten, spesielt var det en gravplass som vi utforsket. Selvfølgelig hadde den vært besøkt av gravrøvere før. Men det var interessant å finne potteskår, mumier, tøybiter og knokkelrester. Det var spesielt interessant fordi

Eduardo var så levende opptatt av arkeologi, så han kunne belære oss andre med noe vi aldri hadde sett maken til. Det viste seg også at noen av jentene hadde gammel overtro, som det da var opportunt å plukke av dem: noen av jentene ville ta med seg hjem hodeskaller, for de hadde lært av foreldrene sine at en hodeskalle i huset ville beskytte hjemmet.

Stemningen var fin under hele oppholdet, det eneste som var vanskelig, var å få med de nye jentene til å gjøre morgengymnastikk. Noe slikt hadde de aldri sett før!

Leiren i Trapiche

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Jentene skal lage et bord!

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Det gjelder å følge
med på det Eduardo
forklarer!*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Nå er maten ferdig!

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Santa Eulalia

Den siste leiren vi hadde med elevene på Cristiania var i vinterferien, 1. uke av juli 1973, ved en liten landsby, Santa Eulalia, på en avstikker fra Carretera Central. Orietta Lomparte og Tino Hidalgo var uunnværlige medhjelpere nå også, i tillegg til Eduardo og meg selv. Det var 24 elever som var med, og oppholdet ble en stor suksess, ikke minst takket være en spennende liten elv like ved leiren, der det var morsomt å bade og der man kunne vaske både seg selv, klærne og oppvasken.

Dette ble den siste feriekolonien med elevene på Cristiania. I brevene mine hjem dette året beklager jeg meg over den politiske situasjonen, med masse overvåkning og utallige "forsvinninger" av mennesker som ikke var enige med regjeringens politikk. Vi merket usikkerheten, og det ble heretter umulig å drive aktiviteter som feriekoloni. Bare det å samles rundt et leirbål om kvelden kunne vekke mistanke om at her var det geriljavirksomhet på gang! Så når vi ser tilbake må vi være takknemlige for at vi kunne arrangere såpass mange leire for elevene våre som vi gjorde, uten forstyrrelser av kriminelle eller politi som skulle ha alt under kontroll.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Den lille leiren i Santa Eulalia, der vi var 4 ledere, 24 elever og én hund.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

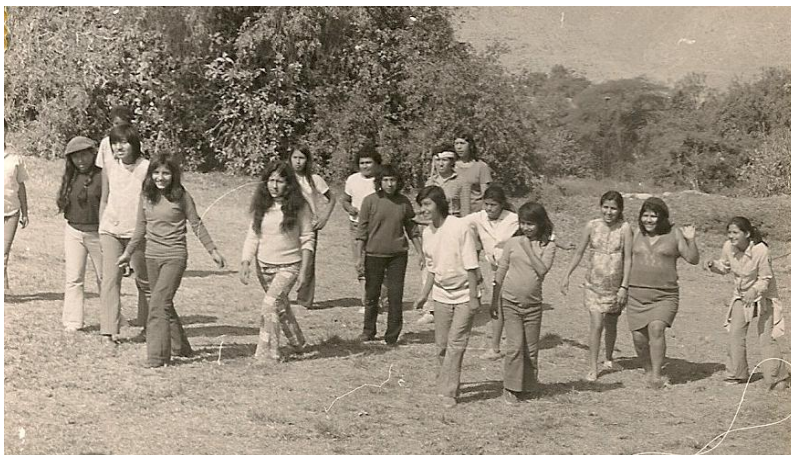

*Elven var nyttig
til så mangt...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

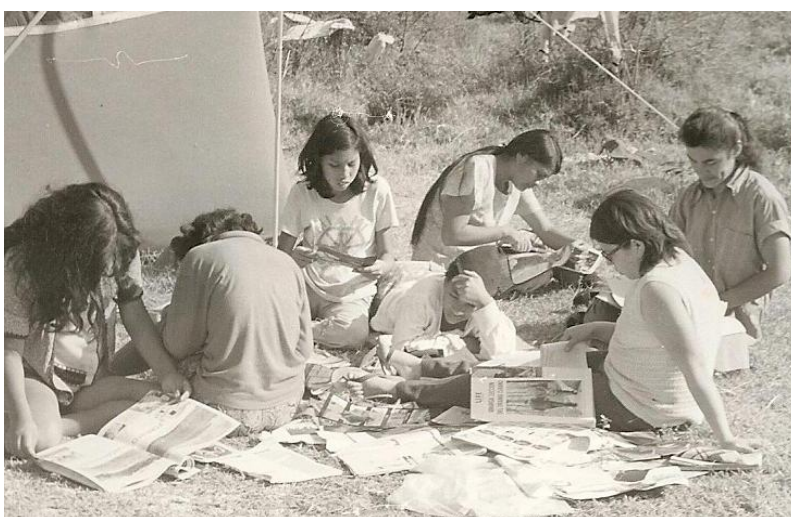

*Lek og konkurranser –
fysisk aktivitet*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Veggavis må lages.
Orietta til høyre.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Vi må sanke ved
til leirbålet.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Vi kan lage hester
av tau, også!*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Matlaging på gang, og
det skal smake godt...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Ventetid

Vi hadde håpet å komme i gang med oppusningen av Røde Korshuset rett over nyttår 1971, men fikk stadig nye datoer fra Santa María, når guttene der kunne være ute fra lokalene. Det var litt fortilende å ikke kunne vite når reparasjonsarbeidene kunne starte. Formelt kunne vi heller ikke begynne med dette før vi hadde fått tillatelse fra kommunen, og dette igjen kunne vi ikke få før vi hadde fått eiendomspapirene (kjøpekontrakt) fra Røde Kors.

I midten av mai fikk vi endelig nøklene til lokalet av Luis (Santa María). Det var ikke noe vakkert syn som møtte oss, en kan kanskje tenke seg hvordan det nødvendigvis måtte være etter at 40-60 gutter hadde bodd der noen år. Imidlertid, nå ville vi sette i gang med en forsiktig oppussing, helt i det stille før vi fikk søkt om tillatelse fra kommunen. Det dreiet seg i første omgang om å reparere gamle jordskjelvskader, bytte ut varmtvannsbeholdere og røropplegg, samt fornye elektriske installasjoner.

*Et hjørne av patioen i
huset vi overtok...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Det samme hjørnet etter
at vi hadde begynt med
produksjonsavdelingen.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Pause fra syingen...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Det er blitt tradisjon å feire 17. mai på Cristiania, det ble innført helt fra begynnelsen av. Da ble elever, eks-elever, lærere, medhjelpere, styret og den norske kolonien i Lima bedt inn til god mat (laget av elevene) og underholdning. Dette året ble festen riktig vellykket, men jeg klarte ikke å skjule skuffelsen over at ingen norske hadde sett seg anledning til å komme. Vi prøvde å unnskyldte det med at nå var festen på selveste 17., vi måtte passe på å ha den en dag før eller en dag etter, slik at de norske skulle få anledning til å komme. Men Det Norske Konsulatet hadde mottagelse om kvelden. Aline, Pierre (Alines mann) og jeg gikk, for å vise at vi jobbet for norske interesser i Lima. Da ble skuffelsen fra før på dagen bekreftet; det var ikke

mye forståelse å få for arbeidet vårt. Det var tydelig at vi ikke delte samme menneskesyn og tro på at noe kunne gjøres for å bedre levekårene til elevene våre. Det var ikke oppmuntrende å få bemerkninger som "og når de er ferdige hos dere havner de sikkert på Arequipa (gate i Lima med horestrøk)". Det var skuffende at flere av mine landsmenn ikke kunne skjule bedre sin innstilling til peruanere flest, som var gode nok som tjenestefolk. Ofte når jeg hadde vært sammen med dem, også i andre anledninger, var det en stor lettelse å komme "hjem" igjen til Cristiania eller San José.

Én ting var å få gjort huset ledig, det andre problemet var at Røde Kors' advokat satt på en kjøpekontrakt som aldri ble ferdig, til tross for at vi stadig spurte om dette. Da vi i mai måned fikk vite at han enda ikke hadde begynt på denne kontrakten, besluttet vi å ta en annen advokat og heller betale noe for å få arbeidet gjort. Den nye advokaten fikk kjøpekontrakten raskt ferdig, men det tok et par måneder før den ble undertegnet. Hver dag vi gikk til Røde Kors' kontor eller advokaten ringte til dem, sa de at jo, "i morgen skal El Doctor komme, og da skal han skrive under".

I mellomtiden fikk vi i orden en del papirer, gyldig tillatelse til å drive produksjonsavdelingen, og gyldig industriregister, slik at alle varene som ble produsert skulle ha vårt nummer. Denne tiden benyttet vi også til innkjøp av maskiner, møbler og inventar til verkstedene og det som skulle bli kontor.

29. juni er det festdagen til St. Peter og St. Paul. Dette er en stor festdag i Chorrillos, for ettersom en stor del av innbyggerne her er fiskere, er St. Peter skytshelgenen for denne bydelen. Det er store religiøse prosesjoner i gatene denne dagen. Derfor kom representanter fra kommunen en tid i forveien, og påla alle huseiere å male husene utvendig. Det var mulkt for ikke å ha malt huset til den 29., og for ikke å sette opp flagg. Dette passet jo bra for oss, for da kunne vi male uten å ha søkt om tillatelse først.

Produksjonsavdelingen

Det ble bestemt at innvielsesseremonien for produksjonsavdelingen skulle være den 5. august 1971. Dette var fordi det var fødselsdagen til Abbé Pierre den dagen, og det ville ha fin symbolverdi. Arbeidene med oppussingen ble påskyndet, siste malingstrøk ble tatt ca. kl. 18.00, og gjestene skulle komme kl. 19.00. Huset var blitt helt nydelig, og de industrielle symaskinene som var innkjøpt sto linet opp. Vi hadde invitert styret for Cristiania, venner som jobbet i Emmaus, elever som skulle begynne å jobbe der, avgangsklassen på Cristiania, noen representanter fra Santa María (guttehjemmet som hadde bodd i lokalet før), lærerne ved Cristiania, personalet som skulle jobbe på produksjonsavdelingen, den norske konsulen, den norske kolonien i Lima og ellers venner og bekjente som hadde vært hjelpelige med råd og vink underveis. Det gikk an å ha en slik formidabel invitasjonsliste, for gjestene skulle bare stå rett opp og ned mens de pratet og fikk servert fingermat, sandwiches og forskjellige slags drikke. Det var skolekjøkkenet på Cristiania som skulle stå for trakteringen.

Konsulen hadde på forhånd sendt en nydelig blomsterbukett, han var også den eneste som kom på vegne av den norske kolonien i Lima. Han holdt en fin tale, der han sa han kunne gi en rapport til Norge som karakteriserte senteret vårt som "ikke ubetydelig".

En av "seminaristene" (prestestudentene) fra 4 år tilbake, som vi hadde blitt kjent med i La Ocopa, kom for å velsigne produksjonsavdelingen. Jeg forklarte hvordan senteret skulle fungere, og ga også håndverkerne honnør for det flotte arbeidet de hadde gjort. De hadde senere kommentert at det var første gang de hadde vært med på en slik tilstelning, og at de noen gang hadde blitt takket for arbeidet sitt.

Under tilstelningen kom Aline med en stor overraskelse: Abbé Pierre hadde sendt telegram fra Paris, med gode ønsker for prosjektet.

Etter noen små arbeider og justeringer kunne produksjonen settes i gang, først med 11 eks-elever. Vi hadde fått Fru Rebaza til å bestyre produksjonen og sammen med elevene utarbeide modeller som enten kunne selges til et større varemagasin

(Monterrey) eller lagres så lenge, til vi skulle åpne vår egen butikk ut mot gaten ca. 1. desember, med salg av det vi hadde produsert. Det var også gjort avtale med Pancho (Agustin) Flores, gammel Emmaus-medarbeider, at han skulle overta ansvaret som bestyrer for produksjonsavdelingen på nyåret 1972. Narda Urquizo ble kontormedarbeider til å begynne med.

Det ble en del prøving og feiling med produksjonsavdelingen i begynnelsen, både med skiftarbeid og måten å lønne jentene på. Begge disse tingene måtte endres og justeres, for det skulle mye til for å få endene til å møtes, og pengene vi hadde fått fra Norsk Utviklingshjelp for å starte prosjektet, ble snart oppbrukt.

*Røde Korshuset var et stort hus i et viktig gatekryss i Chorrillos.
I dag er huset revet, og tomten brukes til bensinstasjon.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Aline

Det hadde lenge vært planlagt at Aline Dupaul Schiettekatte, fra Canada, rektor på Cristiania, skulle slutte på Cristiania til jul 1971. I den forbindelse spurte Svalene om jeg kunne skrive noe om henne og om den nye rektoren, til bruk i Svalenytt. Jeg skriver:

"Aline og Pierre kom hit til Lima i januar 1960, dagen etter at de hadde giftet seg. (Så de skal nå tilbake etter sin bryllupsreise). Alines idé var å praktisere som sykepleierske her, og Pierre var elektroingeniør. De kom først hit til Røde Kors' hus (hvor vi nå hadde etablert produksjonsavdelingen), hvor Emmaus hadde daghjem den tiden. De bodde der, og Aline jobbet i daghjemmet mens Pierre arbeidet på Traperiaen (Emmaus' innsamlingssentral).

Etter et par år overtok Aline ansvaret for daghjemmet Nazaret. I denne perioden bodde de i en corralón, dvs. en liten bolig i disse lange trange gangene hvor det er tett i tett med dører, en mengde familier stablet oppå hverandre, og en felles vannspring utenfor korridoren. Aline var i disse årene også tilsynsleder for alle Emmausvolontørene. De fikk i denne perioden sin første sønn, Daniel. Pierre begynte å studere medisin i Lima. Mens Aline jobbet på Nazaret ble hun også formann for Emmaus i Peru. På Nazaret hadde de daglig kontakt med mammaene til ungene, og det ble arrangert møter og samtaler med dem, for å undervise dem. Dette syntes ikke å tjene til noe, og det var her Aline og Marianne Höök fikk ideen til å sette i gang en yrkesskole for piker. Mammaene var allerede så utviklet og godt inne i sine vaner, at om en vil undervise noe må det gjøres mens de er yngre.

Så begynte Marianne å sette i stand Cristiania, og når skolen var ferdig til oppstart i 1965 tok Aline vervet som bestyrerinne/rektor der. Kort tid etter dette ble Sylvie, barn nr. 2, født. Ideen med Cristiania var, at foruten å gi jentene folkeskolen og praksis i søm og strikking, skulle det særlig være å lære jentene vanlig folkeskikk og oppdragelse. Foruten å være "directora", har Aline vært som en mor for elevene, og ikke minst fått bruk for sin sykepleie. Dette også for elevenes familier og kjente ellers. Hun har også hele tiden undervist, dvs. gitt timer i husstell, førstehjelp og lignende.

De fikk sitt barn nr. 3, François, i 1969. Etter hvert som arbeidet på Cristiania kom i rutine og orden, så Aline nødvendigheten av å forme en arbeidsstue eller kooperativ for elevene når de var ferdige på skolen. I 1970 ble planene konkretisert, og det resulterte altså i produksjonsavdelingen.”

Etter at skoleåret 1971 var avsluttet, rett før jul, dro Aline og de tre barna tilbake til Canada. Pierre reiste etter vel en måned senere. Begge hadde fått sterke bånd til Peru, og det var svært vanskelig for dem å reise fra landet.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Avgangselever og lærere (til venstre) utenfor hovedinngangen på Cristiania, des. 1971. Aline Schiettekatte i midten, Elena Miyashiro helt til venstre, midterste rekke.

Elena

Elena Miyashiro Nakazato var barn av japanske innvandrere i Peru. Hun var ganske ung, under 30 år, da hun ble rektor på Cristiania. Hun var utdannet ved Instituto Superior de Educación Familiar, d.v.s som lærer i husstellfag og kunsthåndverk. Alines valg falt på henne pga. hennes måte å være på overfor elevene. For mange overordnede (bl.a. lærere) var det viktig å holde avstand, ha disiplin og vise autoritet, noe som ofte resulterte i kjefting og staffemetoder. Elena var ikke slik. Hun var lun, forståelsesfull og stille, og snakket med stor fortrolighet til elevene. Hun kom til å være rektor på Cristiania bare i to år. Grunnen til dette var at det var viktig for peruanerne å ha jobb i en statlig skole, p.g.a. pensjonsordninger.

Pancho

Da vi kom tilbake etter feriekolonien i januar 1972, var Pancho (Agustin) Flores flyttet inn på produksjonsavdelingen med familien sin. Vi hadde valgt å spørre ham om han kunne bli administrator for produksjonsavdelingen, for Aline hadde kjent ham siden starten av Emmausvirksomheten i Lima. Det var en katolsk prest, pater Protain, som jobbet med Emmaus til å begynne med. Under hans virke kom Pancho for å jobbe med dem, 18 år gammel. Han hadde da bare et par års skolegang, og kunne knapt skrive. Han kjente ikke sin mor, og faren var alkoholiker og uteligger.

Pancho fortalte at som ung gutt ble han henrykt om han fant noe å gjøre som han kunne tjene på. Som femtenåring jobbet han som sjauer i en fabrikk, bar sekker på ryggen hele dagen, som kunne veie opp til 80 kilo. Da tjente han 20 soles (kr. 3,50) pr. dag. Etter at han kom til Emmaus viste det seg at han hadde mange gode egenskaper, bl.a. ærlighet og stor ansvarsfølelse. Han ble derfor fort ansvarlig for "la traperia" (brukthandelen til Emmaus). Så snart han fikk anledning til det, begynte han på kveldsskole. Han fikk så (gjennom bekjente) jobb som pengeoppkrever for et av de største varehusene i Lima (Monterrey), der han var i flere år. Han fortalte en gang at han av og til oppsøkte sin far, han visste hvor han pleide å holde til med kompisene sine. Det var nok til stor hjelp og glede for faren å se at sønnen hadde blitt så stor og kjekk.

Han giftet seg ganske ung, men ble enkemann bare etter ett år. Da han kom til oss var han 29 år, hadde giftet seg igjen, og hadde nå 3 små barn. Han gikk da i siste klasse på videregående skole, som kveldskurs. Han pleide å si at det som hadde verdi for ham, hadde han Emmaus og Pater Protain å takke for.

Produksjonsavdelingen (forts.)

Da skoleåret 1972 startet opp igjen i april, hadde vi måttet bytte ut læreren som var ansvarlig for produksjonen i søm. Det viste seg at hun ikke klarte oppgaven så bra, det var mange feil på arbeidene de hadde laget. Det betydde også at vi tjente nesten ingen ting, og vi måtte også lønne elevene veldig dårlig. Mange av dem fant seg annet arbeid.

Vi var så heldige å få Juana Salazar til å ta over oppgaven. Hun hadde arbeidet hjemme med å sy, og var en veldig hyggelig dame som også brydde seg om elevene. Hun kom fra Arequipa, der hun hadde vært gift og hadde tre barn, en sønn og to døtre. Da barna var små (1958) var det et jordskjelv i Arequipa, der mannen og de to døtrene omkom. Juana giftet seg senere med fetteren sin, Edgar Salazar. Hun var mer enn villig til å hjelpe oss, for sønnen var nå voksen, og hun var interessert i å gjøre noe for elevene våre. Hun begynte med å rette opp feil på varene som var produsert tidligere. Edgar Salazar hjalp oss mye med å planlegge produksjonsavdelingen, og ble senere medlem av skolestyret for Cristiania i mange år.

Etter hvert viste det seg at det slett ikke var lett å tjene penger på produksjonsavdelingen. Produksjonen gikk tregt, og markedet var fullstendig mettet av varer fra hjemmeindustri. Produksjonsavdelingen begynte å fungere ved å tære på oppsparte midler som tilhørte skolen. Fortvilte brev kom til Svalene, som fikk avslag på mer penger fra Norsk Utviklingshjelp. I begynnelsen av august ble det holdt en fin markering for prosjektets 1-årsdag. Som vanlig hadde elevene på skolen laget maten, det var skuespill og mannekengoppvisning med klær laget på produksjonsavdelingen. Juana Salazar var lutrer entusiasme, ikke minst som mannekeng sammen med elevene. Vi opplevde også et fint fremmøte av flere norske ved denne anledningen.

Jeg forsøkte etter hvert å trekke meg mer og mer ut fra produksjonsavdelingen, det var jo egentlig Pancho som skulle ta over dette arbeidet. Men alt gikk dessverre ikke som vi ønsket, og han så seg nødt til å levere avskjedssøknad fra stillingen ved produksjonsavdelingen tidlig i 1973.

Mye tid gikk med til formelle papirmøllesaker, og vi begynte også å forberede avreisen for to elever som var invitert til å komme til Norge for å lære sykepleie, av

journalist Palle Koster Jacobsen i NTB. Det var også ønskelig om de to kunne få med seg så mye norskkunnskaper som mulig. De skulle reise til Norge i oktober.

I april hadde Eduardo dukket opp, politisk flyktning fra Bolivia. Han fikk arbeid og husrom på Traperiaen, dvs. Emmaus' fillesamling. Han innredet ganske snart maleratelier i min stue. Jeg ble litt etter litt vitne til en helt annen verden gjennom alt han fortalte fra Bolivia, hvor det hersket militærdiktatur av verste sort. (Ref. Marthe Kvarteig de Ibáñez: *Lyset fra fjellene. Kunstneren Eduardo Ibáñez Acevedo*. 2009.) Vi ble etter hvert enige om å gifte oss, hvilket foregikk i Jesus Obrero, Surquillo, 30. september.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Elever og noen av personalet ved avslutningsfesten desember 1972. Bak, nr. 2 fra v.: Zoila Urquizo. Nr. 6 fra høyre: Elena Miyashiro, rektor, nr. 5: Celia Bouroncle, sekretær (død 2010), nr. 4: Alva Gamarra, folkeskolelærer, helt til høyre: Yolanda Bouroncle, lærer i folkløse (død 2007).

1973

Julen 1972 ble feiret i Norge der jeg ble til midten av februar. Tiden var fylt med fordrag i forskjellige foreninger og møter med Svalene i Norge.

Tilbaketuren til Lima ble lagt via Montreal, Canada, slik at jeg fikk sjansen til å få et par dager sammen med Aline.

Skoleåret startet bra med Juana Salazar i produksjonsavdelingen, og Pancho flyttet ut etter hvert. Etter en annonse i avisen fikk vi Ana María Lopez som sekretær, regnskapsansvarlig og telefondame. Ana María kom til å bety mye for Cristiania i mange, mange år, 100 % pålitelig og alltid med et skarpt blick hvis hun oppdaget noen som ville "sko seg" på skolens bekostning. Hun er enda regnskapsansvarlig for Cristiania i 2011.

Jeg måtte etter beste evne forsøke å fylle Panchos plass, og mye tid gikk til å skaffe til veie stoffer og tråd til sying og strikking, og for å ha varer i butikken, Bazar Cristiania, som vendte ut mot Avenida Alfonso Ugarte. Arbeidet ved produksjonsavdelingen gikk stadig bedre, med elever som produserte på skift etter bestilling fra større varehus (særlig Monterrey). Økonomien tok seg da også opp, og det ble i hvert fall ikke tap med dette prosjektet. Mye tid gikk også med til å skaffe til veie nødvendige tillatelser og godkjenninger for produksjonsavdelingen fra Undervisningsministeriet. Der hadde de problemer med å plassere denne avdelingen i det nasjonale undervisningssystemet. Akkurat da var det en periode med mye politisk usikkerhet uten at vi var klar over det. Skolen var hittil en treårig folkeskole for de som ikke hadde denne ferdig. Vi søkte da om produksjonsavdelingen kunne bli et fjerde år på Cristiania. Det gikk heller ikke.

Snart fikk jeg også forespørsel om å ta en liten sekretærjobb på Det Norske Generalkonsulatet i Lima, så det ble en kjærkommen avveksling tre formiddager i uka, og litt mer penger å rutte med. Jeg overtok denne jobben etter Helen Orvig Salazar, som senere ble medlem av styret for Cristiania i mange år.

Skolen startet som vanlig opp i begynnelsen av april, med Elena Miyashiro som rektor. Et fint tilskudd til lærerstaben var Orietta Lomparte, eks-nonne og lærer i søm. Hun måtte overta etter Zoila, som nå hadde emigrert til Canada. Orietta ble værende på skolen til ut 2008. Til å undervise i matlaging fikk skolen Rosa Elvira Castillo de la Cruz. Hun har også betydd mye for skolen i mange år, og er fremdeles aktiv der i 2011.

Zoila Urquizo hadde bodd på skolen og hatt medansvar for internatet. Nå var hun reist, så vi var så heldige å få Orietta til å ta hennes plass. Det var nødvendig for sikkerheten, slik at det alltid kunne være noen til stede i huset.

1973 var det året Augusto Pinochet gjorde statskupp i Chile. Flyktninger strømmet over grensen fra Chile til Peru. Flere av Emmaus-medarbeiderne i Chile ble kastet i fengsel, og deres virksomhet ble svært begrenset. Abbé Pierre var aktiv med å få ut en del av disse som flyktninger til Frankrike, der de fikk arbeide i kommunitetet i Esteville. I juni 1974 kom han personlig til Lima for å forhandle med utenriksministeren om innreisetillatelse til Peru for en av disse fangene. Han rakk da også å holde en del foredrag om sin virksomhet, bl.a. på Cristiania. I Peru merket vi også en uhyggelig stemning med mange lovendringer, kontroller, demonstrasjoner og fengslinger.

FOTO: SVALENES ARKIV: EDUARDO IBANEZ

Noen av medarbeiderne på Cristiania i 1973: Esperanza (kokke fra 1965 til slutten av 1996), Marthe Ibanez, Juana de Salazar (ansvarlig i produksjonsavdelingen), Orietta Lomparte (søm), Rosa Elvira Castillo (kjøkken) og Ana María Lopez (sekretær produksjonsavdeling).

I april dette året fikk Eduardo og jeg en liten jente, Tordis. Hun ble tatt imot av Dr. Carlos Romaña på Hogar de la Madre i Miraflores. Vi hadde besøk av min mor i denne perioden, hun var hos oss en måned for å ønske den nye verdensborgeren velkommen. Det var nok ikke bare lett for henne denne måneden, uten å kunne noe spansk. Men hun fikk sett mye, folk var snille til å be henne ut, og hun overvar også barnedåpen i Jesus Obrero i Surquillo.

Det var skolefri første uka i oktober dette året. Vi bestemte oss for å dra en tur et par dager med folkevogna, badebalje og barnemat, til en by oppe i fjellene, Tarma. Dette var en interessant by, med marked og tradisjonelle drakter. Dagen etter at vi hadde kommet dit hørte vi radioer på over alt, folk som sendte hilsen til familiemedlemmer, at "vi har det alle bare bra, men huset har fått en del skader", "ingen i familien er skadd, men huset ligger i ruiner". Det gikk opp for oss at det hadde vært jordskjelv i Lima, og vi forsøkte forgjeves å få ringt til skolen. Alle telefonlinjer var brutt.

Vi dro derfor hjem neste dag, og så at mange hus hadde rast sammen; det var de husene som var bygget av soltørket leire, og de var det mange av i Chorrillos. Mange mennesker oppholdt seg utendørs. Noen familier hadde telt. Når det gjaldt Cristiania, hadde produksjonsavdelingen klart seg bra; der var bare mindre skader. En vegg måtte rives for så å bygges opp igjen. Skolen så imidlertid tragisk ut. Det var farlig å gå inn der, for flere av veggene hadde rast ned, og mange sto på hell og truet med å falle. Det var klart med én gang at den fremste delen av skolen, med kjøkkenet, skolekjøkkenet og boligene våre, ikke kunne repareres. Orietta hadde til alt hell vært utenfor døra da skjelvet kom. Hun hadde fått en ordentlig støkk ved synet av husene omkring som raste sammen, støvskyene, folk som skrek, knelte og besvimte. Vannledninger røk, så det ble litt oversvømmelse i sovesalen i kjelleren på skolen. Lyset måtte også brytes, mange ledninger hang løse. Vi turde ikke tenke på hvordan dette kunne ha gått dersom det hadde vært en vanlig skoledag!

Orietta hadde nå tatt med seg de viktigste tingene sine og funnet seg et rom på produksjonsavdelingen. Det ble til at vi måtte gjøre det samme, ingen kunne oppholde seg på skolen. Alle møbler og maskiner ble flyttet etter. Vi begynte å tumle med tanken om å rive alt ned, for så å bygge skolen opp igjen med ordentlige materialer. Vi hadde nå ingen plass å tilby internatelevne, de måtte reise til familie eller slektninger som de måtte ha.

På plenen utenfor Cristiania hadde folk satt opp telt.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Hjørnet på Cristiania.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Kjøkkenet var bare rot...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

To av soverommene...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

På hjørnet ved siden av Cristiania: Det som en gang hadde vært en elegant residens, hadde heller ikke tålt rystelsene.

Kirken bak skolen kunne heller ikke repareres...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Maskinene fra skolen ble innredet i produksjonsavdelingen, slik at skoleåret kunne avsluttes på en "normal" måte, men da uten internat. Det ble laget en provisorisk spisesal på en platting ute i patioen, for at personalet kunne spise middag der. Disse forholdene skulle komme til å vare også årene 1975 og 1976.

*Det provisoriske spiserommet
i produksjonsavdelingen*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Skolekjøkken i
midlertidige
lokaler*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Produksjons-
avdelingen
hadde en stor
patio som
egnet seg bra
til sport.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

En ingeniør kom og så på Cristiania, og både han og medlemmene i komiteen var entydige på at skolen måtte rives, det var for farlig å lappe på det som sto igjen. Materialer som kunne brukes, som dører, treverk, toaletter og vasker, ble tatt ned fra bygningen og lagret, og huset var etter hvert klart for nedrivning.

Vi ønsket å bygge skolen opp igjen, og hadde da valget mellom tomten til produksjonsavdelingen og tomten til den sammenraste skolen. Den første var på nesten 1000 m², den andre bare halvparten. Tomten til produksjonsavdelingen lå imidlertid på det mest trafikkerte gatehjørnet i Chorrillos, med en hovedgate på hver side. Dette ga mye støy, og stedet var svært utsatt for forurensing. Valget falt derfor på den gamle skolens tomt, som ligger vakkert til ut mot Stillehavet, og med en liten park foran. Ministeriet for boligbygging måtte imidlertid gi sin godkjenning til at det

kunne bygges en skole på disse stedene, og det ble etter hvert godkjent for begge tomtene. Finansieringen skulle vi klare med pengene fra forsikringen og så søke Norad om resten.

Vi startet med å lage tegninger, det kunne nå bli en bygning som var mer funksjonell som skole, ikke som den labyrinten det gamle huset hadde vært. Siden tomten var begrenset, måtte bygningen ha tre etasjer for å få plass til både internat, to leiligheter (til vaktmesterfamilie og internatansvarlig), klasserom, kontorer og kjøkken. Det måtte dessuten være en patio inne i bygningen, som skulle gi lys og luft til alle rommene. Forslaget vårt ble gitt videre til et arkitektkontor, som skulle perfektionere tegningene, eventuelt komme med endringer. Rivingen av det gamle huset kom ikke i gang før etter nyttår 1975, i påvente av at forsikringsselskapet skulle treffe sin avgjørelse.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Fra julespillet før avslutningen 1974. Tordis er Jesusbarn.

1975

Det var to år siden jeg hadde vært hjemme forrige gang, så vi hadde blitt enige med Svalene om at jeg skulle ta en tur til Norge i januar, og ha med Tordis. Denne turen ble ekstremt slitsom og trøblete. Jeg hadde jo fått billett fra Norge, men på Utenriksministeriet somlet de i flere dager med å gi meg de nødvendige underskriftene på utreisepapirene. På flyplassen nektet de oss å reise p.g.a. en underskrift som manglet, og vi måtte vente i to dager til dette var i orden. Vi skulle bytte fly i New York og reise til Oslo derfra. Etter å ha ventet på flyplassen i New York i over ti timer, fikk vi omsider beskjed om at flyet ikke kunne lette p.g.a. dårlig vær, så vi måtte overnatte på et hotell. Neste dag ble vi satt på fly til Bergen, som ikke korresponderte med fly til Oslo, så vi måtte overnatte i Bergen også.

Tiden i Norge ble bl.a. benyttet til møte med Svalene og besøk hos Norad. Pater Hertman mente det var av stor betydning for Norad at jeg kunne være en slags "garanti" for at bygget vårt ble realisert. Vi fikk også forespeilet hjelp tilsvarende det vi trodde byggekostnadene ville bli.

Da vi skulle ta flyet på Fornebu for å reise tilbake til Lima i februar, var det overbooket, og vi kom ikke med. Ruten ble lagt om, vi måtte reise om Zürich, Madrid og Panama. Så det ble en strevsom tur med et lite barn.

Eduardo og jeg hadde blitt enige om at det ville bli vanskelig for oss med et lite barn å fortsette og bo i rommet i produksjonsavdelingen. Vi var derfor så heldige at vi fikk leie en leilighet 1,5 kvartal fra Cristiania, ut mot sjøen. Da jeg kom tilbake fra Norge var denne leiligheten i orden, og vi kom til å bo her resten av tiden vi var i Lima.

Fra begynnelsen av året hadde vi fått et firma til å rive ned den gamle skolen og rydde tomten. Det var en del bra trematerialer og jern som kunne brukes, så firmaet skulle betale skolen en del for dette. Firmaet betalte med sjekker det ikke var dekning for, og forsvant da de hadde tatt ut det som hadde verdi. Resten av skrotet lot de bli liggende igjen. Banditten var venn med politiet vi skulle fått hjelp av, så det var ikke mye vi kunne gjøre med dette.

*Fasaden ut mot
sjøen. Den
øverste etasjen
er revet ned.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Det rives på
baksiden av
skolen...*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

... og inne i patioen.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Dette året begynte Cristiania å delta i parader som skolene i bydelen Chorrillos arrangerte, spesielt til dagen for St. Peter og St. Paul 29. juni. St. Peter er som før nevnt Chorrillos' skytshelgen. Tradisjonen med parader kom til å vokse seg stor for Cristiania, og skolen deltar fremdeles på dette. Noen ganger har de fått påskjønnelse for å være blant skolene som marsjerer finest.

Arkitektkontoret gjorde seg ferdig med tegningene av ny skole, og ingeniøren for et byggefirma overtok. Det så ut til at byggestart kunne bli ca. 1. juli. Svalene i Norge hadde også fått svar fra NORAD: vi skulle få det vi trengte til byggingen, og de satte opp tidsskjema fra denne datoen. Men så dukket det opp flere forandringer og hindre, Undervisningsministeriet måtte godkjenne planene før Ministeriet for boligbygging kunne gi sin endelige godkjennelse. Da måtte tegningene begynne på det lokale skolekontoret, og arbeide seg oppover i systemet. Det ble en jobb denne tiden å gå til de forskjellige kontorene for å sørge for at papirene gikk framover. Vi var kommet til august, og ingen bygging hadde begynt ennå.

Vi fikk vårt barn nr. 2, Stein Eduardo. Han ble også tatt imot av Dr. Carlos Romaña, på Hogar de la Madre. Vi var så heldige å ha Maria Esther, datter av kokken, Esperanza, på skolen, som hjalp oss med ungene. Hun var en godlynnnet og munter person som hjalp oss med det meste i huset, slik at jeg kunne gjøre det som trengtes med byggesakene og den lille jobben på konsulatet.

Elena Miyashiro, rektor for Cristiania, varslet at hun måtte slutte hos oss ved skoleårets slutt, julen 1975. Dette året trakk også Celia Bouroncle seg som sekretær ved Cristiania, etter en årrekke i denne jobben.

Før neste skoleår skulle begynne, fikk vi Ana María Herrera de Kästner som ny rektor. Hun var meget dynamisk, og har betydd mye for skolen. (Se bilde side 125, Ana María Kästner i spissen for Cristianias delegasjon under defileringen 1977.)

Peru fikk en ny skolereform, og vi strevde med å få Undervisningsministeriet til å godkjenne Cristiania i en eller annen kategori. Vi passet ikke inn som bare grunnskole, og vi passet ikke inn som bare yrkesskole. Det ble opprettet lokale skolekontor, og kontoret i Chorrillos fattet stor interesse for Cristiania. De ønsket å sende en god del elever hit, for vi hadde maskiner som andre skoler ikke hadde. Noen av medlemmene i skolestyret vårt ble rasende, og ville at vi skulle stoppe hele prosjektet med å bygge nytt! Vår nye rektor, Ana María Kästner valgte en smartere taktikk; hun drev propaganda og fikk fylt opp skolen med elever, vi kom opp i 140, slik at det ikke ble plass for elever fra kommunen. Ana María var en ildsjel for skolen i denne vanskelige perioden. Hun frontet vanskelighetene og sparte seg ikke dersom hun kunne gjøre livet til elevene lettere.

Gjennom årene ble skolen flere ganger plassert der det passet best i systemet, og fikk tilsvarende ganger et noe endret navn. Den største endringen ble likevel da den på begynnelsen av 70-tallet ble praktisk videregående skole. Den fikk da navnet CENECAPE (Centro No Estatal de Capacitación Profesional y Educativo) Cristiania. Det viste seg at behovet for grunnskole på dagtid for så voksne elever ikke lenger var så stort. Det var opprettet mange kveldstilbud for ungdommer i jobb som ikke hadde fått anledning til å gå på skolen som barn.

Skolestyret (Asociación Cristiania) hadde lenge vært en klamp om foten for oss som jobbet på skolen. Det var et styre på 6 faste medlemmer, som hadde sittet helt siden skolens begynnelse, siden Aline hadde fått dem med. Enkelte medlemmer så dette vervet som en personlig prestisje. De kom til møtene og bestemte, uten å ha satt seg grundig inn i skolens drift og problemer. De kom ellers aldri for å besøke skolen. Rett skal være rett, det fantes unntak: Fru Tschudi var vennligheten selv, hun kom med masse gaver til elevene hver jul og spyttet i med penger om så trengtes. Hennes mann eide en supermarkedkjede i Lima, Monterrey, så når vi hadde bruk for en advokat eller en håndverker, kunne hun alltid sende en fra mannens firma. Mannens firma tok også imot mange av de plaggene produksjonsavdelingen laget. En annen som det også bare er godt å si om, var legen Rafael Rabinovich. Han var fornuftig og skar igjennom mange ganger der han syntes det var nødvendig. Det var også mannen vi kunne gå til i all fortrolighet dersom problemene ble for store. Et eksempel på det motsatte, var advokaten som satt i styret. For eksempel en gang han

måtte skrive under på et dokument, reiste sekretæren vår inn til sentrum av Lima, til kontoret hans, hver dag i en uke for å få "audiens" hos ham, før han endelig slapp henne inn og signerte papiret.

På skolen snakket vi mye om hvordan vi kunne få et mer funksjonelt styre. Det burde dannes en støttegruppe av flere betalende medlemmer, som det kunne velges styremedlemmer fra. Styret burde også ha en eks-elev, en forelder og en representant for de ansatte. Svalene i Norge syntes ideen var fin, og ga oss grønt lys til å prøve å få det til. Da vi forsøkte å presentere slike tanker for styret, ble det naturligvis skandale. Dette måtte modnes. En måtte la folk venne seg til tanken. Etter å ha snakket om det på noen styremøter, var de fleste av styremedlemmene på gli, og gikk med på å la en advokat komme med forslag til endringer av statuttene, slik at foreningens oppbygning og muligheter for å ha flere som kunne velges inn i styret kunne bli en realitet. Noen år etterpå lyktes det å få en slik sammensetning av styret som vi hadde foreslått, lovfestet i statuttene.

Endelig, i mars 1976 fikk vi godkjennelse fra Ministeriet for boligbygging, og kunne starte reising av ny skole. Entreprenøren mente vi kunne bli ferdige til oktober samme år. Det ble med én gang klart at prisen ville bli mye høyere enn det vi hadde fått beskjed om året før. Byggefirmaet måtte også ha penger for å fjerne alt skrotet og restene etter skurken fra nedrivningen. Som nevnt tidligere, var vi nå inne i en tid med devaluering og mangel på nesten alt. De som solgte byggevarer kunne også skole seg, for folk forsøkte å bygge opp igjen etter jordskjelvet. Følgelig hadde materialene steget betraktelig i pris. Vi hadde ikke dekning for å betale prisen det nå ville koste, og nå kunne vi ikke ikke gå til Norad enda en gang.

Skolestyremedlemmene var redde for å bli sittende med det økonomiske ansvaret, så de ville ikke undertegne kontrakten med entreprenøren. Jeg undertegnet den, og vi ble enige med Svalene i Norge om at mellomlegget vi nå manglet måtte dekkes ved å selge huset og tomten til produksjonsavdelingen. Dette måtte også Norad gi sin godkjennelse til. Da huset ble forsøkt solgt, ble det oppdaget at det ikke var ført i et register slik det skulle, fra den tiden Røde Kors hadde hatt huset. Dette forsinket salget ytterligere.

I et brev til Svalene i juli 1976 var det likevel et lyspunkt: byggingen gikk nå fint framover. Jeg forteller at det var et syn å se 70 menn som løp fra blandemaskinen opp rampen med sement for å dekke taket over 1. etasje.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

I disse årene, spesielt etter kuppet i Chile i 1973, merket vi en økende utrygghet. Bedrifter ble nasjonalisert, og man følte at utlendinger ikke var velkomne i Peru. Det begynte å bli knapphet på matvarer, kjøtt ble borte litt etter litt, og erstattet med kylling. Snart ble det knapphet på kylling også. Hermetisk melk, som var den typen melk man kunne gi barna, ble også mangelvare. Vi var så heldige at vi hadde noen "japanere på hjørnet" – i den butikken hadde de alltid noen bokser melk på lur når vi kom og ville kjøpe. I juli 1976 skriver jeg til Svalene at det er unntakstilstand i landet, med portforbud etter kl. 2200 om kvelden. Det hadde vært en devaluering på 75 %, og de fleste varene hadde steget kraftig. Alle nyheter var sensurert, avisene var fulle av forsikringer om at det var fullstendig rolig i landet, og det var ingen fare for matmangel. Alle skolene måtte også holde stengt i 14 dager.

17. mai merket vi tydelig denne politiske tilstramningen; vi hadde invitert til en seanse for å feire Cristianias 10-årsjubileum, og vi var også invitert til generalkonsulen i Lima den dagen. Da var det bare et par andre norske igjen i Lima. Selvfølgelig visste vi ikke da at dette måtte være ringvirkninger av det som foregikk i nabolandene på denne tiden. Noen informasjon om hvordan militærdiktaturene styrte i enkelte naboland (bl.a. Argentina, Chile og Bolivia) kom heller ikke ut i Peru.

Usikkerheten ble ikke mindre av at Eduardo for annen gang ble nektet oppholdstillatelse, han hadde nå bare én sjanse igjen. Han merket at spanere holdt oss under oppsikt. En gang ble jeg innkalt til politistasjonen i Chorrillos. De visste

selvfølgelig hva vårt arbeid besto i, så det var nok litt pinlig for betjenten som skulle "forhøre" meg. Han spurte hva vi drev med og om jeg var kommunist! På grunn av denne uhyggen bestemte vi oss for at vi måtte forlate Peru og forsøke å finne arbeid et annet sted; det måtte bli Norge. Vi håpet allikevel å få sett den nye skolen ferdig før vi skulle dra, rett før jul.

Den siste tiden i Lima ble en kamp med tiden og for å få pengene til å strekke til. Bygget ble så mye dyrere, fordi alt hadde steget dramatisk. Salget av det gamle Røde Korshuset gikk i stampe fordi papirer ikke var i orden, og det var umulig å få lånt penger pga. den økonomiske krisen. Nettopp fordi alt steg så fort var det viktig å få bygget ferdig så fort som mulig, men Norad holdt også igjen på pengene til fremdriftsplanen ble fulgt. Normalt skulle bygget være ferdigstillet i november måned. Salget av det gamle Røde Korshuset hadde enda ikke gått i orden, det skulle gå nesten ett år før det ble solgt. Da det endelig skjedde var det en stor hjelp for Svalenes økonomi: disse pengene kunne brukes som driftsutgifter for skolen helt fram til 1980.

Skolen hadde avslutning den 15. desember dette året, det var pålegg fra styresmaktene at skolene skulle slutte tidlig. Den siste tiden før vi reiste var det mye som måtte gjøres med å få utreisetillatelse og alle papirer i orden. Dagen før vi skulle reise, den 19. desember, da alle papirene var i orden, fikk Eduardo brev fra utenriksministeriet: oppholdstillatelse var innvilget!

Da vi dro var skolebygget så og si ferdig, men det manglet vinduer, dører, maling og innredning. Ferdigstillelse av bygget ble gjort i feriemånedene, takket være en ekstrabevilgning fra Norad. Hele personalet tok del i flyttingen, med hjelp av lastebilen til Emmaus. Så da skolen åpnet igjen i slutten av mars 1977, skjedde det i nye lokaler med en høytidelig seremoni der også Pater Hertman var til stede (se bilde side 17).

Hjemkomst

Fra sommeren i Lima kom vi hjem til jul i Norge. Vi var to voksne og to barn, det ene på snart 3 år og den minste på 16 måneder. Vi måtte snarest mulig finne oss et sted å bo og et arbeid. Det mest naturlige for oss var å forsøke å finne en liten leilighet i Oslo. Det viste seg å være meget vanskelig, og vi måtte helt til Kløfta for å finne et krypinn. Der ble vi boende ett og et halvt år. Det første halvåret fikk jeg noen vikartimer på Jessheim ungdomsskole, og Eduardo fikk kveldsundervisning i maling og tegning i regi av AOF. Utover våren jobbet jeg i et gartneri for å få endene til å møtes. Neste vinter fikk jeg et vikariat på Bjørkelangen ungdomsskole.

Det var en stor omstilling å komme tilbake til Norge. Utfordringene med det rent praktiske i livet, var nok med på å skyve mismotet og frustrasjonen tilbake. Jeg hadde en følelse av å ha rent hodet i veggen, og å ha jobbet så mange år til liten nytte. Da vi unge og blåøyde reiste til Peru, var vi naive nok til å tro at bekjempelsen av fattigdommen måtte være noe alle var interessert i. Det viste seg å være så feil, så feil. Jeg hadde ikke forstått at det var politikk da alle myndighetspersoner blokkerte arbeidet vårt, jeg hadde ikke forstått at det var politikk da det var umulig å få mat og klær ut fra tollene i Lima uten å bestikke funksjonærene, jeg hadde ikke forstått at det var politikk da jeg ble kalt til politikammeret i Chorrillos og det eneste de spurte om var om jeg var kommunist, og jeg hadde ikke forstått at det var politikk da legen som tok imot barna mine på det sterkeste frarådet meg å snakke med elevene våre om prevensjon. Det kunne føre meg i fengsel, sa han.

Nå, etter så mange år, har vi kunnet lese om politikken som ble gjennomført i Latin-Amerika i tiårene etter 1970. Det var den nyliberalistiske markedsøkonomien som, i flere av landene (Chile, Bolivia, Argentina, Brasil og Uruguay), ble gjennomført av militærdiktatur med forfølgelser, fengslinger, tortur og forsvinninger av titusenvise personer. Denne politikken førte til at fattigdommen i disse landene økte drastisk; flere av de statlige institusjonene (vann, elektrisitet, telefon, helseforetak og skoler) ble solgt til private selskaper, lønningene gikk ned, arbeidsløsheten økte og de sosiale ytelsene (helse og skole) ble sterkt redusert. I Peru har gapet mellom de rike og de fattige blitt større de siste tiårene. En del kosmetiske

forbedringer i bybildet har blitt utført av borgermestrene i de største byene, men et nasjonalt program for reduksjon av fattigdommen lar ennå vente på seg.

Da vi hadde kommet tilbake til Norge viste det seg at behovet for lærere i Norge var mettet, det var uhyre vanskelig å få jobb. Etter å ha sendt utallige søknader på skolejobber i nærheten av Oslo uten å få napp, begynte jeg å søke i Bergen og omegn. Tilfeldigvis ble en søknad også sendt til St. Paul skole i Bergen. Pater Hertman var skolestyreformann for St. Paul, og skolen kjente godt til Svalenes arbeid. Jeg fikk derfor ansettelse der med en gang. Rektor, Gjermund Høgh, mente også det var viktig å ha en spansktalende ved skolen, da mange flyktninger fra Sør-Amerika nå hadde begynt å komme til Bergen. Jeg skulle komme til å bli ved denne skolen i 25 år.

Pater Hertman begynte å dra på årene, og kunne godt tenke seg å bli løst fra formannsvervet i Svalene. Jeg ble derfor valgt som formann i 1981. Fire år etter dette, i 1985, hadde foreningen en 25-års jubileumsmarkering i Bergen, med en større utgave av Svalenyt.

Økonomisk klarte foreningen akkurat å tilfredsstille det vi hadde lovet Cristiania; i en årrekke sendte Svalene 3 500 dollar i måneden. Etter 2000 har dette beløpet økt ganske betydelig. I mange år fikk vi også driftstilskudd fra Norad, dette opphørte etter 1990. Noen år hadde vi et samarbeid med Caritas Norge, slik at vi indirekte, gjennom dem, fikk støtte fra Norad.

Helt fra organisasjonens begynnelse har Svalene hatt samarbeid med Emmaus Norden. Fra Norge har det vært delegater på møter i de andre nordiske landene, og vi har arrangert nordiske møter fire ganger. Første gang var i Bergen i begynnelsen av 60-årene. Så var det i 1979 da mange av de tilreisende sov i Pater Hertmans kontorer i Herman Fossgt. 9. Så leide vi Montana ungdomsherberge i Bergen i 1997, og siste gang var i Oslo, på Haraldsheim Vandrerrhjem i mai 2004. Etter dette ble Emmaus Norden oppløst, for å danne en annen gruppering med flere europeiske land. Svalene i Norge har vært representert på 3 generalforsamlinger i Emmaus International: i Paris, i Burkina Faso og i Sarajevo. I 2009 besluttet årsmøtet at Svalene skulle melde seg ut av Emmaus International. Dette var på bakgrunn av at Cristiania hadde meldt seg ut (se side 152). Det var da mest naturlig at våre to institusjoner var uavhengige av noen overordnet organisasjon.

I 2003 oppnådde Svalene å bli en organisasjon der giverne har fradragsrett på skatten, og ble i den forbindelse innskrevet i enhetsregisteret i Brønnøysund.

Bruken av data i forbindelse med Svalenes kontorarbeid tok mer og mer over etter 2000, mange av fadderne får nå nyhetsbladet tilsendt elektronisk. Foreningen fikk opprettet egen hjemmeside i 2005.

I en årrekke på 80- og 90-tallet ble Svalenes møter holdt i Bergen. Man forsøkte å ha styremøtene før og etter årsmøtet, slik at en slapp flere møter i året, og dermed unngikk mye reising. I de senere årene har møtene alternert mellom Oslo og Bergen, siden det er kommet til flere styremedlemmer fra Oslodistriktet. Det falt seg slik at jubileumsmøtet i 2010 ble berammet til Oslo. Det viste seg å være svært vellykket, da flere av de første, opprinnelige "svalene" fra foreningens spede begynnelse kunne være til stede. Det ble satt stor pris på at Pater Hertman, nå på 90 år, også hadde tatt turen fra Frankrike for å feire begivenheten.

FOTO: ANNE SKYLSTAD

Styret i Svalene etter avholdt møte utenfor St. Paul skole i Bergen, april 2009. Fra v.: Helene Frøyset, Eli Werner, Berit Gullaksen, Laila Frøyset, Vacilia Salazar, Marthe Ibanez og Tordis Ibanez. Caroline Lehmann var ikke til stede

Cristiania årene fra 1977, i nytt bygg

Så lenge Ana María Kästner var rektor, var skolen i trygge hender; hun lot skolens og elevenes interesser komme i første rekke. Hun ble på Cristiania til juni 1981. Skolestyremedlemmene ble også etter hvert skiftet ut, nå med muligheter for å ha valg blant et større antall personer. De første skolestyrene hadde mange problemer, og skiftet formann ofte. Innkjøringsprosessen med nye regler for styret var vanskelig. Det gjorde ikke tingene lettere at økonomien i landet var så prekær; inflasjonen var enorm de neste årene. De økonomiske endringene i landet ga større arbeidsledighet og større fattigdom til de som hadde det vanskelig fra før. Alle disse problemene gjorde at jeg tok en tur til Cristiania sommeren 1978, for å forsøke å få styret til å fungere bedre. De gamle styremedlemmene hadde vanskelig for å godta en mer demokratisk måte å lede skolen på.

ARKIVFOTO: UKJENT

Ana María Kästner har tatt med sine egne to barn i Cristianias defilering på dagen for San Pedro (29. juni) 1977. Elevene bak har nå den lovbestedte uniformen som var lik for alle skoler.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Ana María (i midten blant alle elevene) skriver bak på dette bildet fra 1978, tatt i patioen på skolen: Takk til Svalene i Norge for all hjelp til jentene som nå gjennomgår så vanskelige tider. De vil samarbeide for en bedre og mer rettferdig verden for dem som trenger det mest...

Det er et paradoks at på denne tiden med så stor økonomisk krise i Peru, stiller Svalene her hjemme, i nyhetsbladet sitt, spørsmålet om når vi kan vente oss at Cristiania kan bli "selvforsørget". Myndighetene i Peru må da ha interesse av å overta og finansiere denne skolen som er så bra! Lite visste vi her i Norge den gang at den økonomiske politikken som ble ført i Sør-Amerika på den tiden nettopp skapte mer elendighet og mer fattigdom, som skulle føles i mange tiår fremover.

Det var en selvfølgelig tanke både her i Svalene og på Cristiania at det var viktig å ha en norsk på skolen. Denne personen skulle først og fremst ha ansvaret for internatet. Da Svalene ikke hadde noen norske å sende, spurte vi franske Alice Amate, som hadde jobbet i Peru for Emmaus flere år tidligere, og som vi kjente godt fra før (se side 85). Hun kom til å bli på Cristiania i to toårsperioder, fra 1979 til 1983.

Samtidig med at Alice var på Cristiania, sendte Svalene Unni Vestby, som var i Lima året 1980. Hun gjorde mye for å få på plass et nytt, velfungerende skolestyre, der også norskfødte Helen Orvig de Salazar var med. Helen kom til å bety mye for skolen og styret der helt til hun trakk seg i 2006.

Etter at Unni Vestby hadde kommet hjem, i 1981, ble hun styremedlem i Svalene, et verv hun hadde helt til kort tid før hun døde i 2006. Hun reiste senere en rekke ganger over for å besøke Cristiania, og opprettet i 1985 et etableringsfond for eks-elevne. Dette var et fond hun selv finansierte fra begynnelsen. Det ble bestyrt av to av lærerne på skolen. Elever som hadde gått ut fra skolen og ville etablere en liten hjemmeindustri kunne søke dette fondet om lån, for eksempel til å kjøpe en syma-

skin, strikkemaskin eller en stekeovn. Dette fungerte ca. 20 år, og har gitt lån til omtrent 100 eks-elever.

Den siste frivillige som Svalene sendte fra Norge, ble Tone Torgrimsby. Hun hadde ansvaret for internatet hele året 1983. Hun hadde god erfaring og gode språkkunnskaper etter flere års tjeneste i Bolivia.

Etter at Tone sluttet, dro Svalene den slutningen at det er mer hensiktsmessig, billigere og mer logisk å ansette en dame fra Peru til å være internatansvarlig. De har språket, kulturen og er kjent med elevenes reaksjonsmønstre. Å finne kompetente mennesker til dette er heller ikke vanskelig. Fra Cristianias side kom det ofte ønske om igjen å få en norsk internatansvarlig på skolen. Året etter at Tone hadde vært på skolen, ble Lucía Duran internatansvarlig. Hun var den minste av jentene som vi hadde hatt på San José, og var nå lærer og sosialarbeider.

Cristiania i skoleparade 1980. Ana María Kästner er fortsatt rektor på skolen, og skriver bak på kortet: Fargene til det norske flagget vises på dette bildet. Dette er en bataljon med grunnskole og videregående skole. De glemte jentene: Nå kan de triumfere! Takk til Norge!

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Ana Kästner trakk seg som nevnt som rektor i juni 1981. For å erstatte henne fikk skolen Luana Mori de Ortiz, en liten, meget pen, energisk og kompetent rektor. Hun skulle bli på skolen til ut skoleåret 1984. I løpet av hennes periode, i 1983, gikk skolen over til å bli ren "secundaria" (ungdomsskole) (dvs. 6. til 10. kl.) med praktiske fag. I denne perioden hadde skolen over 200 elever og 20 ansatte.

Fra skoleavslutningen i desember 1983. Rektor er nå Luana Mori de Ortiz. Hun overrekker her diplom til de beste elevene.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Ansatte og skolestyreformannen er publikum under skoleavslutningen i desember 1983. Fra venstre: Doris Maldonado, Alva Gamarra, Ofelia Mendoza, Orietta Lomparte (søm), Luana Mori (rektor), Esperanza Coloma de Correa (skolestyreformann), María Lopez (industrisøm), Rosa Elvira Castillo (kjøkken), Zoila Llerena (striking), Nena Vargas (sekretær).

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

1983. En gruppe elever med lærere. Rektor, Luana, står bak, foran henne kokke Esperanza med vinflaske.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Før skoleåret begynte 1985, steppet Juana Salazar (forhenværende sjef i produksjonsavdelingen) inn som rektor på skolen, inntil styrets valg falt på Victoria Merello de Mendizabal som ny rektor fra april måned. Hun var pensjonert lærer som begynte å dra på årene. Etter hennes periode, i 1990, fikk skolen beskjed fra Emmaus International at Cristiania ville bli ekskludert fra organisasjonen dersom de verken svarte på henvendelser eller kom på noen møter.

Den økonomiske situasjonen i Peru ble stadig vanskeligere, med en enorm inflasjon. Det var mangel på matvarer, enorm arbeidsløshet, nesten ingen statlige støtteordninger og stor nød. Skolestyreformannen på denne tiden var Edgar Salazar, samvittighetsfull og flink. Han fant ut at det beste var å sende regnskapene til Svalene i dollar (ikke i soles), for devalueringen var så stor at regnskapene ellers ville blitt fullstendig meningsløse for oss.

1985. Lærere og elever med hjemmesyddde uniformer som eskorteavdelingen skal bruke i parade. Bak fra venstre: Zoila Llerena (strikking), Ana María Brunce, Orietta Lomparte (søm), Marthe. I midten mellom to elever: Ny rektor Victoria Merello de Mendizabal (med briller), Ena Herrera (lærer), Esperanza Hermoza (kokke), bak: Esperanza Coloma de Correa (formann for Asociación Cristiania), Sra. Marina (kone til den gamle vaktmesteren og hjelp på kjøkkenet), Ana María Lopez (regnskap). Nede til høyre: Rosa Elvira Castillo (skolekjøkken) og Nena Vargas (kontor).

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

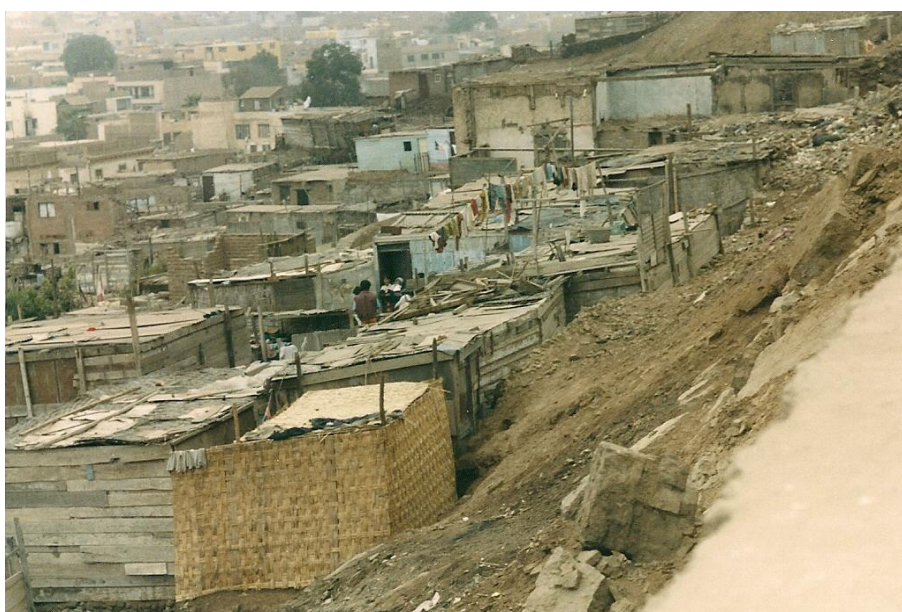
1985. På tur til "El Morro Solar" med internatelevener. Internatansvarlig (Marlene) står midt i flokken, nr. 3 fra venstre.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

*Fra samme turen, foran planetariet.
Internatansvarlig i midten.*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*Fra elevers hjemmemiljø – rett bak skolen,
på vei opp til "El Morro Solar".*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Da vi nå ikke hadde noen norske fast på Cristiania, forsøkte Svalene å sende en person på besøk til Cristiania hvert år. Laila Frøyset reiste i 1986, og Rønnaug Bratthammer i 1987. De hadde da ikke vært i Peru på over 20 år, og ble svært skuffet over hvordan forholdene hadde forverret seg og hvor utrygt det var å ferdes på gaten, for eksempel.

Utstilling av elevarbeider 1989. Fra venstre: Skolestyremedlemmene Juana Salazar, Ana María Kästner, Flor Urteaga de Neyra , Ana María Brunce (lærer).

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Gjennom året 1990 hadde skolen Isabel Casado til rektor. Hun hadde ikke så god erfaring med denne typen arbeid, og måtte gjennom hele året få støtte fra daværende skolestyreformann Ana Maria Kästner. Dette året feiret skolen sitt 25-års jubileum, med underholdning, taler, deilig mat og mange gjester.

Fra 1991 ble Corina Sotomayor de Lago rektor, og hun skulle bli sittende helt til ut skoleåret 2000. Nå var Peru hjemsøkt av geriljavirksomhet, Sendero Luminoso (Lysende Sti). Nøden var stor, det var epidemier av kolera og malaria. Skolen besluttet å gi middag til alle elevene, for det var lite mat i hjemmene. De begynte også å gi ettermiddagskurs i matlaging for voksne. De ansatte fikk lønn hver 14. dag, fordi pengeverdien sank så fort. Internatet fungerte imidlertid ikke et par år, da pengene ikke strakk til.

Cristiania i 1995

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Elba Echegarray, sosialassistent ved skolen i mange år, har morgensamling.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Noe av det første Corina måtte ta tak i, var medlemskapet til Emmaus International. Hun deltok på et regionalt møte i Colombia, der hun forklarte at Cristiania egentlig ønsket å være medlem. De lot nåde gå for rett, og alt normaliserte seg. Corina ble etter hvert meget aktiv innenfor Emmaus, til og med formann for Emmaus del Peru. Hun deltok på en rekke internasjonale møter for Sør-Amerika og en generalforsamling i Emmaus International, som ble holdt i UNESCOs bygning i Paris i 1996. Etter det kom hun til Norge, der hun besøkte både Oslo og Bergen. Hun skaffet seg mange kontakter, og oppnådde en investeringsstøtte fra Emmaus International på slutten av 1990-tallet. Dette var for å kjøpe en buss som skulle brukes til inntektsskapende virksomhet for skolen.

Mens Corina var rektor på skolen, var Alberto Fujimori president i Peru. Omsider ble økonomien litt etter litt stabilisert, og geriljaen, Lysende Sti, ble også stoppet. Sakte men sikkert vendte en mer normal økonomisk situasjon tilbake. Skolens ansatte anstrengte seg på forskjellig vis for å finne flere måter å tjene penger på. Vaktmesteren, Jorge Bryson, hadde en avtale med å transportere ansatte fra en bedrift i nærheten (3M), med skolens buss. Elevene produserte klær som ble solgt. Corina fikk gjennom sine mange kontakter i Emmaus brukte klær sendt fra Europa. Disse klærne ble gitt til elevene eller solgt billig, både på skolen og rundt omkring i forskjellige fattigstrøk. Dette fortsatte til 2008. En periode ble det også gitt mange brukte klær til kvinnefengslet i nærheten.

1995. Corina Sotomayor de Lago er nå rektor. Hver skole står nå igjen fritt til å velge sin egen uniform

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Det jobbes ved strikkemaskinene...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

og med industrisøm...

Folkedanser i selvsydde drakter...

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

*... og sang og musikk som underholdning da
skolens 30-årsjubileum ble feiret i 1995*

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Ana María Brunce er konferansier, og tilskuere er bl.a. Gladys Saldarriaga de Valerio (skolestyremedlem), Corina Sotomayor (rektor), Yolanda Bouroncle (lærer i folkløse), Marthe på besøk fra Norge, Domingo Urbina (skolestyremedlem) og Flor Urteaga de Neyra (skolestyremedlem).

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Avgangskullet 1996 med lærere. Første rekke, nr. 2 fra v.: Eduardo Ibanez, Marthe, Corina Sotomayor (rektor), María Lopez (industrisøm)

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Med Corina som rektor ble Cristiania et aktivt deltagende medlem i Emmaus International. Dette førte bl.a. med seg at Cristiania fikk sendt konteinere med brukte klær fra Frankrike. Her er de i ferd med å sortere slike klær: fra v.: Rosario Polycarpio (sekretær), Ana María Lopez (regnskap), Corina (rektor) og Elba Echegarray (sosialassistent).

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Skolestyremøte i ferien, februar 1999. Fra v.: Gladys Saldarriaga de Valerio (styreformann), Nelly Velasquez (tidligere elev og internatansvarlig), Marthe, Orietta Lomparte (søm), Flor Urteaga de Neyra (styremedl.) Corina Sotomayor de Lago (rektor), Rosa Hernandez (engelsklærer).

ARKIVFOTO: UKJENT

En munter stund i møtet. Fra v.: Domingo Urbina, Flor og Corina.

ARKIVFOTO: MARTHE IBANEZ

Ana María Lopez hadde nå jobbet som sekretær og økonomiansvarlig ved Cristiania i mer enn 25 år. Fra Norge ønsket vi å gi henne en påskjønnelse for hennes trofasthet og ærlighet. Hun ble derfor invitert til Norge sommeren 2000, og tilbrakte juli måned med forskjellige styremedlemmer i Svalene. Hun fikk være med på en del reiser rundt i landet, og opplevde Norge og vårt levesett. Hun syntes det var råflott at så å si alle hjem kunne ha både vaskemaskin og oppvaskemaskin. Det var nok sårt for henne å se hvor lett vi kunne kaste ting, for eksempel fine reklamebrosjyrer med flotte bilder og fine plastikkposer.

På slutten av 1990-tallet ble Gladys Saldarriaga de Valerio formann for skolestyret. Hun mente at rollen som rektor ikke lot seg forene med arbeidet og vervene i Emmaus, slik Corina hadde. Skolestyret fant derfor at de ikke ville fornye Corinas kontrakt da skoleåret 2000 var ferdig. Teresa Morales Bayro, som før hadde vært nonne, ble ansatt som rektor fra 2001. Hun fungerte som rektor i to år.

17. mai 2001. Rektor er nå Teresa Morales. Hun snakker til elevene, sammen med lærer i industrisøm, María Lopez. FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Elevene har fått en liten lunsj. FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fornøyde elever på 17. maifeiringen FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Bestemoren har fått æren av å feste distinksjoner på uniformen til barnebarnet som skal ut og marsjere.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Cristianias volleyballag ved oppstarten av en lokal skoleturnering. 2001.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fotografier fra et besøk som Laila Frøyset gjorde til Cristiania i august 2001. Elever ved sy- og strikkemaskiner og en gruppe elever på bytur, der de er fasinert av en liten gatemusikant.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

*Avskjedsforestilling for Laila før hun drar.
5. klasse fremfører en sang.*

Gladys Saldarriaga var svært aktiv som skolestyreformann, hun var på skolen så og si daglig, og tok del i ethvert arbeid på skolen. Skolen var god for elevene under hennes ansvar, men perioden brakte med seg mye usikkerhet for de ansatte. Deres arbeid ble underlagt kvalitetskontroll, og styret fant mangler ved de fleste av skolens medarbeidere, folk som hadde jobbet på skolen i en årrekke. Skolestyret begynte derfor å luke ut ansatte som viste tydelige mangler.

For skoleåret 2003 ble Elba Claudia Rodriguez ansatt som viserektor. Skolestyret selv skulle ha det øverste ansvaret for undervisningen. Hun kom til å bli på Cristiania bare ett år.

Det samme året hadde Tordis Ibanez et tre måneders engasjement på Cristiania, da hun underviste i engelsk og gymnastikk. Det ble en nyttig tid for Tordis, som ga henne bedre forståelse for skolen og elevene, med tanke på videre arbeid for Cristiania i Norge.

Firmaet 3M, som Corina hadde innledet samarbeid med, tilbød Cristiania brukte datamaskiner, da de skulle bytte ut sin maskinpark. Dette ble begynnelsen til at skolen fikk opprettet en dataavdeling. Første året var med få maskiner og uten internett, men etter et par år var avdelingen komplett og ajourført for undervisning.

Tordis Ibanez hadde et engasjement ved Cristiania i 2003. Dette bildet er tatt i den perioden, og er fra en utstilling av håndarbeider elevene hadde laget. De to voksne midt på bildet er Elba Claudia Rodriguez (viserektor), og Ana María Lopez (regnskap).

FOTO: SVALENES ARKIV: TORDIS IBANEZ

Gladys Saldarriaga hadde nå også overtatt vervene og møtevirksomheten som medlemskapet i Emmaus innebar. Hun deltok derfor på Emmaus Internationals generalforsamling i Burkina Faso i 2003. Reisen ble organisert fra Paris, og de som kom fra andre verdenshjørner ble oppfordret til å besøke gruppene i Europa som de samarbeidet med. Så Gladys kom til Norge i desember, til snøstorm og blest, etter å ha vært i det glohete Burkina Faso. Vi hadde et fruktbart møte med Svalene i Oslo, der vi først og fremst behandlet personalspørsmålet ved Cristiania. Gladys ble bedt om å begrense oppsigelsene ved skolen.

Fra 2004 ble mangeårig lærer ved Cristiania, Ana María Brunce ansatt som rektor. Hun sluttet å arbeide på skolen etter to år i denne stillingen. Flere av de andre ansatte ble sagt opp i løpet av denne perioden.

Etter hvert som det ble anledning for elevene å velge undervisning i data, ble det færre og færre som valgte fagene søm og maskinstriking på skolen. Dette skjedde samtidig som maskinparken på skolen var nærmest utslitt og gammeldags. Hjemmeindustri med produksjon av klær ble nå mindre og mindre lønnsomt; masseproduserte klær hadde fullstendig utkonkurrert hjemmeproduserte plagg.

Året 2005 fikk Cristiania flere besøk fra Norge. Mens skolen fremdeles hadde ferie, i februar/mars, fikk Eli Werner, regnskapsfører for Svalene helt fra starten av, og jeg anledning til å være på skolen en 3-ukers periode. Dette besøket ble utrolig inspirerende, ikke minst fordi vi besøkte flere av hjemmene til elever, og vi fikk føle på kroppen behovet for skolens tjenester i dette området.

FOTO: SVALENES ARKIV: MARTHE IBANEZ

FOTO: SVALENES ARKIV: MARTHE IBANEZ

Det ble mye klatring i sanddynene for Eli og meg, da vi skulle på hjemmebesøk til elever som bodde ikke så langt fra Cristiania. Disse "nybyggerstrøkene" har verken elektrisitet eller innlagt vann.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fra venstre: rektor Ana María Brunce, formann i Asociación Cristiania: Gladys Saldarriaga, Marthe Ibanez og Eli Werner. Fra besøk i Lima 2005.

Så ville Laila Frøyset delta i Cristianias markering i anledning 40-årsjubileum for skolen. Dagen ble behørig feiret, og festen ble minneverdig både for elever, ansatte og tillitsvalgte.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Laila Frøyset tok turen til Cristiania for å feire 17. mai 2005. Det var skolens 40-årsjubileum. Hun står sammen med Gladys Saldarriaga de Valerio (skolestyreformann).

Alle elevene tok del i jubileumsmiddagen

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fra venstre: Helen Orvig de Salazar (skolestyremedlem), Gladys Saldarriaga (skolestyreformann) og Laila Frøyset. Som i de fleste bursdager må det spises kake...

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

... og danses.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fra starten av skoleåret 2006 ble María Salazar Palomino ansatt som rektor. Hun hadde lang erfaring som rektor på andre skoler, og var pensjonert fra staten etter 25 års tjeneste i skoleverket. Ana María Lopez, vår trofaste representant, mente at María var et funn for skolen, hun hadde lederegenskaper rektorene før henne ikke hadde hatt.

Formannen i skolestyret for Cristiania trakk seg fra sitt verv i 2006, og ble erstattet av nestformannen, Diana Cabada.

For Diana var samarbeidet med Emmaus viktig. Det ble arbeidet mye med utdeling av brukte klær, og det nye styret deltok i betydelig møtevirksomhet innen Emmaus. De hadde til og med en representant på Emmaus Internationals generalforsamling i Sarajevo, i Bosnia, i 2007.

Personalet på Cristiania begynte å bli engstelige, for formannen i skolestyret (Asociación Cristiania) var også målbærer for styremedlemmer i Emmaus del Peru som uttrykte ideer om en forandring i Cristianias organisasjon og en annen bruk av skolens fine beliggenhet og lokale. Flere av Cristianias styremedlemmer reagerte på dette, og de fikk derfor nye medlemmer til å stille opp med tanke på å danne et nytt styre for Cristiania. Laila Frøyset reiste til Cristiania på høsten 2007 for å være med på styremøte i Asociación Cristiania, der hun fikk treffe nye skolestyremedlemmer.

I 2007 besøkte Laila og Helene Frøyset skolen.

FOTO: SVALENES ARKIV: HELENE FRØYSET

FOTO: SVALENES ARKIV: HELENE FRØYSET

Oppstilte elever i patioen på skolen applauderer.

María Salazar Palomino (rektor) og Laila Frøyset, foran murstein som er innkjøpt for å erstatte en jordskjelvskadet vegg.

FOTO: SVALENES ARKIV: HELENE FRØYSET

Laila og Helene Frøyset sammen med en gruppe elever på skolekjøkkenet.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

FOTO: SVALENES ARKIV: HELENE FRØYSET

Det lyktes ikke et nytt styre å komme formelt på banen før i februar 2008. Det nye styret, med Haydée de Soto som leder, så det også nødvendig at Asociación Cristiana ga avkall på sitt medlemskap i Emmaus International.

Cristiana hadde på denne tiden et stort lager av brukte klær som de hadde fått fra Europa. Disse ble delt ut til elevenes familier, ofte etter at de hadde deltatt på dugnad eller foreldremøter med informative foredrag; noe ble gitt til andre institusjoner, og noe ble gitt til kvinnefengselet. María Salazar ønsket å utvikle aktivitetene med brukte klær; hun så mye egeninteresse hos styremedlemmer, og mente denne aktiviteten kunne være en kilde til intern splid på skolen. Klærne tok også tid og krefter fra det skolen egentlig skulle drive med, og det opptok stor plass som kunne utnyttes bedre til undervisningsformål. Så i løpet av 2008 fikk de ryddet unna og frigjort etterlengtet plass i stedet for å ha usunne lagre med gamle klær.

*Haydée de Soto, ny formann for Asociación Cristiana,
holder foredrag for elevenes pårørende*

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Fornøyde foreldre med poser med brukte klær.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

*Elever i skolekjøkkenet med dekorasjoner laget av frukt og grønnsaker.
Bildet er fra 2007.*

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Elevene har tegnetime ute på lidoen (strandpromenaden). 2007.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Det er stort for elevene på Cristiania å delta i den årlige paraden. Her fra 2007.

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Skolen hadde en tid gitt frokost og middag til alle elevene, d.v.s. 160 elever + en del av de ansatte. Det gamle kjøkkenet og spisesalen rommet ikke så mange mennesker, så én periode ble det spist på skift, og én periode brukte de et stort klasserom i 1. etasje til matsal. Det var tungvindt og ikke helt ufarlig å bære de store grytene ned fra kjøkkenet i 2. etasje.

I 3. etasje var det plass som kunne frigjøres. Et klasserom sto ubrukt og der var lagerrom og toaletter som ikke hadde vært i bruk på mange år. Vegger ble revet ned og rom slått sammen, slik at i 2008 fikk Cristiania et fantastisk spiserom med kjøkken der det var mer lys, mer hygieniske forhold og plass til alle elevene.

FOTO: SVALENES ARKIV: TORDIS IBANEZ

*Bildene taler for seg selv;
det er en glede for Sra.
Julia og Sra. Flora å jobbe
i nytt kjøkken!*

FOTO: SVALENES ARKIV: UKJENT

Med María Salazar i spissen er personalet hele tiden fokusert på om noe kan forbedres på Cristiania. De har hvert år inntektskapende aktiviteter, for eksempel salg av elevprodukter eller grillmat, der fortjenesten går til innbo på skolen, for eksempel tavler, pulter, TV-er til klasserommene osv. Etter samtaler med lærerne på skolen søkte de i 2010 om midler til å opprette et fysikk-/kjemilaboratorium. Dette ville de bruke til å lage forskjellige produkter som elevene kunne tjene på (lys, såpe, parfyme, kremer). En av Svalenes støttespillere var villig til å finansiere dette, og den gamle spisesalen i 2. etasje med kjøkkenet ved siden av egnert seg ypperlig.

2010. Det nye laboratoriet er i bruk!

FOTO: SVALENES ARKIV: TORDIS IBANEZ

Nå har Svalene finansiert driften av Cristiania i snart 50 år. Da vi begynte, så vi for oss at dette ville være en del av et felles løft for at de fattige skulle få en bedre levestandard. Vi var innstilt på at etter noen år ville den peruanske staten overta driften av skolen, eller forholdene ville ha blitt så mye bedre at det ikke lenger ville være behov for et Cristiania. Helt siden María Salazar begynte som rektor på Cristiania, har hun forsøkt å få de lokale skolemyndighetene med på en utveksling, slik at Cristiania kunne benytte et par lærere kommunen disponerer over og betaler. Dette har enda ikke gått i orden. Det peruanske undervisningsministeriet har enda ikke kommet på banen i det hele tatt! De har ikke engang budsjett til å dekke grunnskoleundervisningen for hele befolkningen sin.

Hvordan er det så med behovet for Cristianias tjenester videre? De må da ha blitt en god del redusert etter så mange år? Det er oppmuntrende å komme til Lima nå, gatebildet er mer ryddig og med bedre renhold, det er anlagt parker med statuer, lys og vann; det kosmetiske er betraktelig forbedret. Folkeopplysningen er også betraktelig forbedret; folk tar del i verden gjennom moderne kommunikasjonsmedier. En betydelig del peruanere har emigrert til andre land, spesielt til USA, og de sender penger hjem slik at familien kan bygge hus og få det bedre. Innbyggerne i mange av slumstrøkene vi jobbet i da vi begynte på 60-tallet har nå klart å sette opp hus av sement, de har fått elektrisitet, innlagt vann og gater med asfalt. Det er mennesker som mot alle odds og til tross for elendige arbeidsvilkår har klart å forbedre sin situasjon.

Men i utkantene av eldre slumstrøk utvider planke- og pappbyene seg. Oppover sanddynene og innover i ørkenen dannes det stadig nye nybyggerområder der menneskene ikke har noe, ikke vann, ikke vei, ikke toalett. De har kun fire vegger der de kan sove innenfor. Slike strøk er det mange av i nærheten av Cristiania. Mange av elevene som kommer til skolen har ikke før sovet alene i en seng, de har aldri brukt en dusj, de vet ikke hvordan et vannklosett fungerer.

Derfor er vi enige med de ansatte på Cristiania: vi behøver ikke å gå så langt før vi ser at behovet for skolen er enormt! Og de ansatte er motiverte og ser en stor tilfredsstillelse i å kunne påvirke og gi disse unge jentene en sjanse til å kunne komme seg ut av de forholdene de lever under.

Samtidig har vi i Norge hatt enn sterk velstandsøkning. Svalene har merket at det er lettere for folk å gi større summer nå enn det var før. Mens et fadderskap til å begynne med var på 30 eller 50 kroner, og dette var mye den gangen, er det nå ikke sjelden at folk gir 500 kroner hver måned. Det gjør at vi nå overfører mer enn for noen år siden, og det gjør at styret i Svalene har tro på at vi kan fortsette med driften av Cristiania. Et ungt og dynamisk personale gir oss også optimisme og tro på at Cristiania er levedyktig i mange år ennå.

FOTO: SVALENES ARKIV: MARÍA SALAZAR PALOMINO

"Et ungt og dynamisk personale gir oss også optimisme og tro på at Cristiania er levedyktig i mange år ennå".

Lærernes bord på kjøkkenet, fra venstre: Tordis Ibanez fra Norge, skolestyremedlem Edby Blanco, gymlærer Roxana, kokken Julia og lærerne Jenny, Joya og Bertha på høyre siden av bordet.

FOTO: SVALENES ARKIV: MARTHE IBANEZ

U-landsforeningen Svalene ble grunnlagt i Bergen i 1960, etter inspirasjon av den franske presten Abbé Pierre og hans Emmausbevegelse. Til å begynne med arbeidet foreningen med de svenske "Svalorna", og sendte frivillige fra Norge for å jobbe i deres barne-hjem i Lima, Peru. Etter hvert fikk Svalene i Norge ansvaret for sine egne prosjekter i utkanten av Lima. Denne boken er bidrag fra forskjellige personer som har hatt tilknytning til Svalenes arbeid gjennom disse femti årene, enten det måtte være i Norge eller i Lima.

ISBN: 978-82-303-1930-7